ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

29. 7. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН

БРОЈ 1648

У СВЕТУ ТИШИНЕ:
НАУЧИТЕ
ДА РОНИТЕ

Ripley's

Веровали или не!

РИО ТИНТО

РЕКА У ШПАНИЈИ, САДРЖИ МИНЕРАЛ КОЈИ У ДОДИРУ СА ВАЗДУХОМ ДАЈЕ РЕЦИ ТАМНО-ЦРВЕНУ БОЈУ. РИО ТИНТО У ПРЕВОДУ И ЗНАЧИ ЦРВЕНА РЕКА.

АДМИРАЛ ЏЕЈМС ВИТШЕД (1762-1849)

СТУПИО ЈЕ У БРИТАНСКУ МОРНАРИЦУ СА 11 ГОДИНА, А ПОСТАО ЊЕН ВРХОВНИ ЗАПОВЕДНИК ТЕК 76 ГОДИНА КАСНИЈЕ.

ПТИЦА ТИГАР

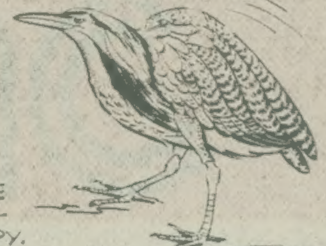

ЈЕ ЈУЖНОАМЕРИЧКИ ПЕГАВИ БУКАВАЦ КОЈИ ЈЕ ТО ИМЕ ДОБИО ЈЕР ИСПУШТА ЗВУКЕ СЛИЧНЕ ТИГРУ.

ДР ФРЕДЕРИК ФОРД

(1759-1822)

СИГУРНО ЈЕ БИО ЈЕДАН ОД НАЈНЕСРЕЋНИЈИХ ОЧЕВА НА СВЕТУ. ОД 22 ДЕТЕТА, КОЛИКО ИХ ЈЕ ИМАО, 21 МУ ЈЕ УМРЛО У РАНОМ ДЕТИЊСТВУ.

НИКЛОВАНИ НОВЧИЋИ

ПРВИ ПУТ СУ БИЛИ У ОПТИЦАЈУ ЗА ВРЕМЕ ВЛАДАВИНЕ КРАЉА ДЕМЕТРИЈА ИЗ БАКТРИЈЕ (МАЛА АЗИЈА) 190. ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ, И ОСТАЛИ НОВЧИЋИ ПРВИ ПУТ СУ КОВАНИ У МАЛОЈ АЗИЈИ ОДАКЛЕ СЕ ЊИХОВА УПОТРЕБА ВРЕМЕНОМ ПРОШИРИЛА НА ЦЕО СВЕТ.

производња аутомобила

ЈЕ НАЈВЕЋА ИНДУСТРИЈСКА ГРАНА. СВАКИ ДАН ПРОИЗВЕДЕ СЕ ВИШЕ ОД 100 000 АУТОМОБИЛА У СВЕТУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● Џеф Дреју, конструктор из Лондона, појавио се недавно на улици с бициклом за две особе који може да се креће и напред и назад и има два управљача. Дреју је уверен да ће његов тандем брзо освојити љубитеље шетње на бициклима и да ће га радо користити заљубљени и брачни парови.

● ● ● на свету има око 165.000 врста лептирова. У Гинисову књигу рекорда ушао је лептир „краљица Александра" који живи у тропским шумама Нове Гвинеје. Овај лептир има распон крила од 24,5 центиметара.

● ● ● прве гладијаторске игре које је историја забележила приредила су 264. године пре наше ере два племића поводом очеве смрти. Том приликом борила су се два гладијаторска пара. Године 65. пре наше ере, такође поводом смрти оца, Јулије Цезар је приредио гладијаторске игре у којима је 640 гладијатора и на смрт осуђених криминалаца морало да се бори против дивљих животиња.

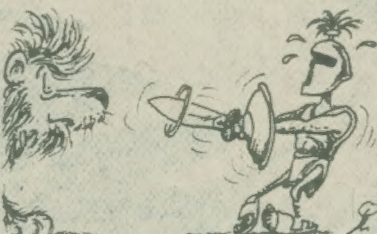

● ● ● Пол Балије, четрдесетпетогодишњи Француз, већ се двадесет шест година налази у коми. Балијеа је, кад је имао деветнаест година, ударио један аутомобил који је јурио пуном брзином. Он је тада изгубио свест и све до сада није ниједном дошао себи. Иако су изгубили сваку наду да ће се Балије опоравити, лекари му ипак указују сву могућу пажњу и негу.

● ● ● група возача-аматера из јапанског града Хамамацуа приредила је прошле године трку аутомобила и два мотоцикла користећи гориво добијено од коре мандарина и поморанџи. Стручњаци тврде да ово гориво ничим не заостаје за бензином, па ипак сумњају да ће мандарине моћи да послуже као енергетски извор. Наиме, да би се добио један литар овог горива, требало је ољуштити једанаест хиљада плодова.

● ● ● познато је да у опрашивању биљака учествују пчеле, осе, разне врсте мушица, птице, па чак и слепи мишеви. Али, биљке могу да опраше и – пужеви. Ова улога пужева примећена је на плантажама азијског ђурђевка чији су цветови сићушни и налазе се при самој површини земље. Када се пуж заустави да би грицнуо латицу, с цвета спада на њега поленов прах који он затим преноси до суседног цвета или биљке.

● ● ● професор Пјетро Кровари с универзитета у Ђенови дошао је до закључка да, у односу на пре десет година, станови у градовима имају мново више прашине. Разлог није само већа загађеност градова већ и то што су људи некад ревносније чистили своје домове.

● ● ● у висинским шумама у северном делу острва Окинаве, јапански зоолози су открили досад непознату птицу и дали јој име „rallus Okinava". Ради се о барској птици дугачкој око 30 центиметара, црвеног кљуна која уопште не уме да лети, али зато трчи веома брзо и крије се у рупи коју копа у земљи. У таквој рупи птица изводи своје младе. Ова птица се храни животињицама из блата и барским растињем.

АЈКУЛА НИКАД НЕ СПАВА

КОЛИКО ЗНАМО О ЖИВОТИЊАМА – ЉУДОЖДЕРИМА

АЛИ, И КАД БИ ДРЕМНУЛА, САН НЕ БИ УТИЦАО НА ЊЕНО „ШЕСТО ЧУЛО" – ЦЕЛО ТЕЛО СА ВЕОМА ОСЕТЉИВИМ НЕРВНИМ ЗАВРШЕЦИМА КОЈИ ИДУ ДО ИСПОД САМЕ КОЖЕ. ОНА ЈЕ УБИТАЧАН ЛОВАЦ КОЈИ ЖРТВУ РЕГИСТРУЈЕ БЕЗ ГРЕШКЕ ЧАК И С ОГРОМНЕ УДАЉЕНОСТИ. СРЕЋОМ, ОД ПРЕКО ТРИ СТОТИНЕ ВРСТА АЈКУЛА САМО НЕКОЛИКО ПРЕДСТАВЉА ОЗБИЉНУ ОПАСНОСТ ЗА ЧОВЕКА. СЛИЧНО ЈЕ И СА ДРУГИМ ЖИВОТИЊАМА – ОБИЧНО ЈЕ ЧОВЕК ТАЈ КОЈИ НАПАДА ПРВИ.

Најозлоглашенија ајкула без премца је велика бела коју називају и људождер. Она је инспирисала режисера Спилберга за чувени филм „Ајкула" због којег на хиљаде Американаца неколико сезона није имало три чисте да се смочи дубље од ножних чланака. Далеко иза велике беле на опасној ранг-листи налазе се тиграста ајкула, мако и чекићара. Највеће врсте, прави морски колоси као што су кит-ајкула и џиновска ајкула, савршено су безопасне јер се хране готово искључиво планктонима. Од свих регистрованих појединачних напада ајкула највише жртава однео је онај који је почео 12. јула 1916. године. Дванаестогодишњи Лестер Стивел пливао је у заливу код обале Њу Џерзија када је на њега насрнула велика бела ајкула и усмртила и дечака и његовог несуђеног спасиоца који се без размишљања бацио у помоћ. Током следећих десет дана у чељустима ајкуле завршиле су још четири особе на потезу дугачком око деведесет километара у водама Њу Џерзија. Два дана након последњег трагичног напада у рибарске мреже надомак обале ухватила се велика бела ајкула дугачка само три метра. Када је распорена, показало се да је она једини виновник свих смрти.

Тигрови, којих се бојимо као живе ватре, ретко нападају човека ако нису први нападнути и у свом јеловнику немају специјалитете од људског меса које никада у животу нису имали ни прилике ни потребе да окусе. Али, како свако правило има изузетака, тигрица Чампават, названа по области у Индији где је харала између 1903. и 1911. године, држи апсолутно прво место у броју људи које је једна животиња појела и као непревазиђена из године у годину доспева у Гинисову књигу рекорда. Наравно, може се наћи и у последњем издању. Дошао јој је главе 1911. године познати ловац на крупну дивљач Џим Корбет изложивши се ризику да постане њена четири стотине тридесет седма жртва.

Страшни лав, цар животињског света, такође неће први напасти човека кога и иначе више воли да се клони. Сматра се да тако нешто може да му се омакне само ако је стар, рањен или је, случајно, пробао људско месо па му се његов укус осладио. Чак и у тим ретким приликама господар џунгле напашће у чопору или, бар, у пару. Никад сам. Па ипак је октобра 1943. године у области Касами, где је данашња Замбија, одстрељен лав самотњак који је смазао четрдесет људи! Овакво понашање срећом спада у суперреткости.

Леопард, блиски рођак тигра и лава, има сасвим другачије и навике и укус. Важи за једну од звери које је најтеже и најопасније ловити јер је брз као муња, нечујан као мачка и лукав као лисица. Осим тога, обожава људе на свој трпези и у централним провинцијама Индије права је напаст. Није никаква реткост да се леопард навади на поједина насеља и чак дрско увлачи у колибе у потрази за свежим пленом. Најозлоглашенији леопард за кога се зна, такозвани Људождер из Панавара, имао је на души четири стотине људи пре него што је 1910. године пао од зрна Џима Корбета, истог оног неустрашивог ловца који је годину дана касније смрсио конце и тигрици Чампават.

Најстрашнији групни напад на људе који је икад забележен извршили су крокодили, озлоглашени као највећи људождери међу животињама у чијим чељустима годишње заврши око две хиљаде особа. Гинисова књига рекорда бележи да су фебруара 1945. године британске трупе опколиле и сатерале у мочварну област Бенгалског залива око хиљаду јапанских пешака од којих су многи били рањени. Бука топова и мирис крви привукли су на стотине крокодила и у ноћи 19. фебруара до Британаца су допирали језиви крици чије порекло нико није умео да одгонетне. Следећег јутра све је постало јасно – од хиљаду Јапанаца остало је само двадесетак полулудих од страха.

Џиновску сипу, животињу на највишем ступњу развоја међу свим бескичмењацима која има десет „руку", огромне очи (највеће у животињском свету пречника тридесет осам центиметара по грађи сличне нашим и труп дугачак до двадесет метара, често мешамо са октоподом од кога се и те како разликује и то не само по броју руку (октопод их има осам). Док ће октопод напасти човека искључиво у самоодбрани или из страха, џиновска сипа је права грабљивица месождерка. Када је 25. марта 1941. године британска лађа „Британија" потонула у Атлантском океану, десетак преживелих успело је да се укрца у чамац за спасавање. Тада се изненада појавила џиновска сипа, пружила једну од својих десет снажних руку, њоме обухватила једног несрећника, извукла га из чамца и нико га више никада није видео.

Реч пирана одавно је постала синоним за окрутног убицу. Пирана је риба, тако рећи рибица, дугачка свега тридесетак центиметара, али погледа тако злог да леди крв у жилама. Са погледом би још некако и ишло да није зуба тако оштрих и вилица тако снажних да као бријачем одсецају комаде меса са човека или било ког другог живог бића. Риба која се не боји ничега и која ће као муња напасти без обзира на величину плена. Риба која никад не напада појединачно већ у јатима која броје на стотине и хиљаде. Риба коју привлачи сваки шум или покрет у води и која кад осети крв побесни. То је пирана која улива већи страх него иједна друга животиња широм Јужне Америке, пирана, најопаснија риба на свету! Нико није водио списак о броју људи који су страдали од пирана, али је примећено да становницима насеља крај река у којима их има често недостају прсти на ногама или рукама, па чак и комади меса на телу. Али, ти људи су ипак успели да се ишчупају од ових напасти које за минут оглођу до костију свињу тешку преко педесет килограма. Колико ли је оних који нису успели?

Б. Дожић

У СУСРЕТУ СА САВЕЗНИЧКОМ ЕКИПОМ НАШ ПРВИ ФУДБАЛСКИ КЛУБ ОСНОВАН У НОВОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ ПОЈАВИО СЕ КО У МАЈИЦИ, КО У КОШУЉИ, КО У ЏЕМПЕРУ ДОК СУ НА НОГАМА СВИ ИМАЛИ ВУНЕНЕ ЧАРАПЕ. ВРАТА ОВЕ ШАРОЛИКО ОДЕВЕНЕ ЕКИПЕ БРАНИО ЈЕ ГОЛМАН У ДРЕСУ НА БРЗИНУ САШИВЕНОМ ОД ЈОРГАНА. ТО НАШИМ МОМЦИМА НИЈЕ СМЕТАЛО ДА ПОБЕДЕ СА 6:0.

ДОК СУ ТОПОВИ ГРУВАЛИ...

ГОЛМАН

Година 1943. Рат још бесни али... немачке снаге се повлаче са Кавказа, Црвена армија опкољава 6. немачку армију код Стаљинграда, почиње офанзиву према Ростову и успева да разбије блокаду око Лењинграда. У Казабланци се састају Рузвелт, Черчил и Де Гол да би Хитлеру упутили захтев за безусловну капитулацију и док је конференција још у току, на Грмечу почиње четврта непријатељска офанзива. Битка за рањенике. Само неколико дана пошто је британска 8. армија заузела Триполи и сусрела се с другим савезничким снагама у Тунису а маршал фон Паулус био принуђен да потпише капитулацију код Стаљинграда, Главна оперативна група Врховног штаба НОВ и ПОЈ отпочела је противофанзиву у правцу Неретве. Три месеца касније, у петој офанзиви, непријатељ ће поново покушати да је уништи али ће му рачуне помрсити Прва пролетерска дивизија извршивши пробој на Зеленгори. Убрзо потом англо-америчке јединице се искрцавају на Сицилији, Хитлер доживљава слом код Курска, Италија потписује безусловну капитулацију и њена нова влада, на челу са маршалом Бадољом, објављује рат Немачкој. У Москви се састају министри спољних послова СССР-а, САД и Велике Британије. И док они тек отпочињу преговоре, овде, на овом нашем тлу, у Босанској Крајини, под Грмечом воде се огорчене борбе: јединице Народноослободилачке војске потискују непријатеља и стварају слободну територију. Ослобађају Кључ, Босански Петровац и Дрвар.

У ноћи између 20. и 21. октобра штектање митраљеза пробудило је становнике Санског Моста. Пуцало се са свих страна. Дан који је освануо дочекали су у слободи. Од тада па до краја рата непријатељ готово да више и није крочио у овај градић, партизански центар у којем је неко време био Срески комитет КПЈ и СКОЈ-а, Окружни комитет КПЈ и Окружни народноослободилачки одбор за Подгрмеч, Штаб четврте дивизије, Обласни комитет КПЈ и Обласни НОО за Босанску Крајину.

На два „голића"

У граду на обалама Сане живот је кренуо нормалним током: радило се, учило, ишло на пијацу, забављало. Како је ко умео и знао. Неко певајући, неко – играјући фудбал. Пролеће 1944. стигло је у ове пределе нешто раније него обично. Сунце је просто мамило да се истрчи на ливаду и заигра. Било је оних који му нису одолели: то што трава још није зазеленела није им сметало. Није им сметало чак ни то што је лопта коју су пронашли давно изгубила свој облик: кад год би имали времена одлазили су на Редак, како су иначе звали партизански аеродром на којем су поред наших јединица биле смештене и савезничке мисије, и играли на два голића.

Посматрајући једног дана ове „фудбалере" како с пуно жара шутирају сламом испуњену лопту, Милану Миљевићу Мићуки, борцу 4. дивизије и носиоцу Споменице 1941, пало је на памет да би било добро основати фудбалски клуб! Ова идеја наишла је на одобравање присутних фудбалера јер је већина њих пре рата играла у санским клубовима „Босна" и „Сана". Наравно, само одушевљење није било довољно да се Мићукина идеја спроведе у дело: требало је затражити сагласност војних и цивилних власти. Мада је био један од првих који је уопште чуо за њу, тадашњи председник Општине Расим Хромалић Сингер сматрао је да о оснивању треба поразговарати с друговима из Команде места, Среског комитета, Штаба 4.дивизије. Образложења које су дали он, Мићука, Хасе Ункић и Перо Видаковић звучала су довољно убедљиво па је за 4. април заказана оснивачка скупштина. Одмах се почело с припремама за њу па су, поред осталог, по граду излепљене плакате које су све љубитеље фудбала позивале на скупштину.

И док су се у многим крајевима наше земље још водиле жестоке борбе у невеликој дворани некадашње Синдикалне читаонице одржана је 4. априла 1944. оснивачка скупштина првог фудбалског клуба у новој Југославији. Шта се тада дешавало знамо захваљујући записнику.

„Да ми није дојадило..."

– Пошто је дневни ред усвојен, прешло се на рад. Миљевић Мићука износи разлоге зашто је њега, Сингера и још неке грађане навело да се разговара о оснивању новог клуба у граду и послије тог разговора навело их да се сазове ова Скупштина и да се на њој види да ли можемо или не можемо донијети одлуку о оснивању новог клуба у граду. На овај потез смо се одлучили пошто су град и околица слободни и што се у граду поред развијене културне дјелатности може развијати и ногомет, а поготову што су ранији клубови „Сана" и „Босна" по избијању II свјетског рата престали у потпуности да раде." Износи да је разговарао с представницима војних и политичких организација и органима власти у граду, у вези с оснивањем клуба и да су исти изразили задовољство за ту акцију и обећали помоћ за рад ногометног клуба.

Реч је затражио и командант места Мишо Јокановић и рекао „да нови клуб у својој политици као основни задатак треба пред своје чланство да постави питање братства и јединства". Наравно, повела се реч и о имену клуба. Било је предлога да оно буде „Сана", „Босна", „Братство" или „Јединство". Међутим, свима њима оштро се супротставила Стојанка Ерцег, поготову онима који су били за то да нови клуб понесе име једног од предратних.

– Требало би дати неко ново име – рекла је она – јер су нам ранији клубови доносили мржњу и свађу против чега се ми данас, у НОБ-у боримо!

С обзиром да је то заиста било тачно и да су између „Сане" и „Босне" владали подвојеност, отворено ривалство и нетрпељивост коју су подстицали градски националисти, сви су се сложили са Стојанком да стварно не би било згодно дати једно од ових имена новом клубу. Међутим, неког, прикладног, нико није могао да се сети. Како је претило да се расправа отегне до вечери, Мићука је почео да се врпољи.

– Сједећи у радном предсједништву мени је – признао је – више било дојадило да слушам о томе какво име дати клубу. Одједном ми је тако, синула идеја и предложих да се клуб назове – Подгрмеч!

Овај предлог сви су прихватили па пошто је то важно питање најзад окончано, прешло се на доношење закључака. Као што ће се видети, они су имали мало везе са фудбалом а много са тренутном ситуацијом. Први од четири закључка био је „да клуб и његово чланство активно раде на укључивању способних грађана у редове НОБ-е, на који начин би активно помогли НОБ ради завршетка рата, други, да се чланови и играчи клуба активно укључе у акцију ширења братства и јединства, како у граду тако и ван њега, трећи, да клуб ради на ширењу новог ногомета како у граду, тако и у другим градовима који ће бити ослобођени и четврти, да се клуб обрати „за материјалну помоћ војним и народним властима као и грађанима".

Ни у једном од ових закључака нема ни помена од оног што би данас било незамисливо не везати и уз саму реч фудбал а то су утакмице, првенства, бодови, лиге, трансфер фудбалера. Међутим, у пролеће 1944. овај спорт је био

У ЈОРГАНУ !

нешто што сједињује, мобилише, нешто што најављује крвљу плаћену слободу.

Прва па – интернационална!

Одмах после оснивања „Подгрмеча" и фудбалери и чланови управе растрчали су се по граду да нађу опрему. Али, ње није било. А да би се ствари до краја искомпликовале, у међувремену је заказана утакмица и то – интернационална. Договорено је да се „Подгрмеч" 22. априла састане са репрезентацијом савезничких мисија. Прво што је требало решити било је где набавити лопту? Да утакмица не би дошла у питање, чланови управе су се обратили „противницима" и они су им изишли у сусрет: наручили су из Барија прави правцати фудбал. Неколико дана касније, аеродром Редак је надлетао савезнички авион и избацио за „Подгрмеч", драгоцен терет: лопта је, кажу, високо одскочила али није пукла.

На дан када је утакмица требало да се одржи на Редак се, према неким проценама, сјатило ни мање ни више него две хиљаде људи. Да је на аеродром стигло и старо и младо није тешко закључити ако се зна да је Сански Мост тек 15 година касније имао једва нешто више од пет хиљада становника.

У одређен час, на „терен" су истрчали играчи, ко у мајици, ко џемперу, ко кошуљи. И гаћице су биле разноврсне и разнобојне. Исто тако и вунене чарапе које су имали уместо копачки. Али ни њима ни навијачима то није сметало. Здушно су се растрчали по необележеном игралишту и као од шале кроз противнички гол, уместо статива стајале су две камаре војничких шињела, протерали 6 голова! Противничка екипа дала је све од себе, али све што је успела било је да да један гол. Зато је одмах затражила реванш-меч и одлучила да своје редове појача играчима из мисије стационираних у Рибнику, Бугојну и Босанском Петровцу. Следећи сусрет заказан је за 25.мај.

Прву победу за „Подгрмеч" извојевали су Кичин, Бабић, Кужељ, Ункић, Тадић, Хаџиахметовић, Бисер, Слијепчевић, Миљевић, Хрнчић. Име једанаестог играча није остало сачувано јер је он непосредно после утакмице са својом јединицом отишао у борбу.

Не желећи да се обрукају, фудбалери „Подгрмеча" су два пута недељно одржавали тренинге. И увек би неко споменуо да на све личе осим на екипу; из тих јадиковки једног дана се родила идеја да се помоћ поново затражи од савезника. Наравно ни они нису имали дресове али су „Подгрмечу" поклонили црвено-плаве падобране. Радости играча није било краја кад су уз то од Американаца добили и двадесетак пари белих доколеница. На сцену је сада ступио и АФЖ и за неколико дана било је направљено 14 црвених мајица и 14 плавих гаћица што је, уједно одредило и клупске боје „Подгрмеча". Недостајале су још само копачке, па да његови играчи личе на „праве" фудбалере.

Пораз због копачки

Показало се да уз мало добре воље и тај проблем може да се реши. Наиме, испоставило се да у кожари Реџе Курбеговића која је у то време радила за потребе Обласног комитета има и коже од које би могле да се направе копачке. Делегација клуба се поново састала и овог пута закуцала на врата Обласног комитета: не без муке успели су да добију бон за кожу.

У међувремену „Подгрмеч" је одиграо реванш-меч са репрезентацијом савезника али не 25. маја као што је било договорено јер је тог дана извршен десант на Дрвар већ 27. јула. Овог пута игралиште је било обележено по свим правилима фудбала а гол су, као што и треба, чиниле стативе. Екипи савезника нису помогла ни појачања. „Подгрмеч" је опет победио са 1:0.

Следећег противника наш први послератни клуб имао је у борцима X херцеговачке бригаде. Ова утакмица одиграна је у оквиру прославе прве годишњице ослобођења Санског Моста али и у част ослобођења Београда. Сусрет је одржан 24. октобра на Чекића барама и завршен нерешено 1:1. Следећих неколико месеци „Подгрмеч" није имао прилике да заигра: требало је обнављати порушено, зидати, на згариштима, прикупљати храну и одећу, лечити болесне. За то време сви су прижељкивали нову утакмицу јер су током зиме биле направљене копачке: прилика да их обују указала се 25. маја 1945. године. Противник је била репрезентација 23. српске дивизије. Већ на самом почетку, играчи „Подгрмеча" су видели да ће по свој прилици извући дебљи крај што се и догодило: изгубили су са 2:1. Кривицу за то су свалили на – копачке. Временом, научили су да сваки сусрет не значи и победу али им пораз као и некада нимало лако не пада. Додуше више нико не криви копачке.

Олга ВУКАДИНОВИЋ

КАД УДАРИМ САБЉОМ -АПЛАУЗ!

ПРЕМИЈЕРА „БАЛКАНСКЕ ЦАРИЦЕ" НА ЦЕТИЊУ

– И ВИ, ЗБИЉА, МИСЛИТЕ, ДА БИХ ЈА ДОПУСТИО ДА ЈЕДАН МОЈ РОЂАК, МОЈ АЂУТАНТ, ОФИЦИРИ, ПРОФЕСОРИ, ВИШИ ЧИНОВНИЦИ БУДУ КОМЕДИЈАШИ, ПА МА И У МОЈОЈ ДРАМИ!? – ЗАПИТАО ЈЕ КЊАЗ НИКОЛА ПРИСУТНЕ ГЛАВАРЕ... И ДОПУСТИО ЈЕ.

Црногорски главари и сви они који су били блиски цетињском двору и књазу Николи зачудили су се што се владар последњих недеља ретко појављује у јавности и још ређе прима госте. Веровали су да га море политичке бриге јер су и Аустрија и Турска у исто време вршиле притисак на Црну Гору којој су после ослободилачких ратова, Берлинским конгресом 1878, велике силе коначно признале самосталност. Такве претпоставке брзо су отклоњене кад се сазнало да књаз често к себи позива Јована Павловића, књижевника и уредника листа „Глас Црногорца": књаз ради на неком новом књижевном делу, закључили су сви.

И нису се преварили: владар се са великим књижевним амбицијама бацио на посао, писање драме „Балканска царица". После неколико лирских и епских песама био је то за књаза Николу Петровића дотад највећи књижевни подухват, па зато није ни чудо што је често звао Јована Павловића, умног и образованог човека који је завршио филозофију у Београду и у Минхену студирао политичке и економске науке. Иначе, Павловић је био ватрени следбеник Вука и Даничића и није се устручавао ни да моћном књазу из текста избаци све „језичке јереси". Владар је такву помоћ ценио.

Они који у тим данима књажевих списатељских послова нису имали приступ на уобичајеним поселима у књажевој оџаклији с нестрпљењем су очекивали тренутак кад ће владар завршити своје дело и неколицину најумнијих људи, позвати к себи да им га прочита.

Не разумем, али сам врло задовољан

И средином децембра 1883. књаз заиста у своје просторије позва и „књажевски пјеснички савјет", групу књижевно образованих људи. Гости су заузели места и мало затим књаз поче са читањем своје драме „Балканска царица". Читао је одмерено, посматрајући повремено реакције присутних, онда би за тренутак застао, запитао за мишљење, посебно оне који су се већ огледали у „писанији", изменио реч или стих и настављао.

Тако је читање драме „Балканска царица" потрајало неколико вечери, књаз је мењао, дописивао, исправљао. И једне вечери, како је то забележио Симо Матавуљ у својим „Биљешкама једног писца", владар позва и своје перјанике, али и све писмене Цетињане. Очигледно понесен својим делом које је маса гласним жагором одобравала, књаз је вешто застајкивао да би потом, с још већим жаром, настављао. Кад је завршио с читањем, зачули су се поклици одобравања. Забележено је да је у похвалама књазу као писцу најгласнији био Томаш Вукотић, управник вароши. Никола је све то, са смешком стрпљиво слушао и онда се изненада обратио професору латинског и старословенског језика Илији Беари:

– Шта се теби чини о овој мојој работи?

– Господару, ја се у то разумијем таман колико и магаре у кантар, али, на моју душу, задовољан сам, врло задовољан! – није се дао збунити Беара који је очигледно одавно био начисто да је најсигурније повлађивати књазу.

Дуго се још говорило о књажевој драми, тумачили поједини делови и стихови, кад изненада његов ађутант Јован Липовац, иначе генерал руске војске и песник, предложи господару идеју коју је, овај, по свој прилици, једва чекао да чује – да се драма види на позорници. Књаз је идеју оберучке прихватио, али је напомену да се мора чекати до следећег лета кад ће на Цетиње, што је било уобичајено, свратити нека позоришна група.

Говорљиви управник цетињске вароши Томаш Вукотић брже-боље је ускочио с примедбом да је дуго чекати до лета, а Липовац је, на изненађење готово свих, предложио да они сами изведу драму. Како би потврдио да озбиљно мисли, замолио је да се умире и свечаним гласом почео да декламује стихове које у драми говори Станко, главна личност.

Кад је завршио, одушевљењу није било краја. Симо Матавуљ је записао да су „књазу очи пламтеле од узрујаности" и да је гласом промуклим од узбуђења рекао:

У тебе је изгубљен велики глумац!... А да ко би мога играт мога Дејана? – запитао је присутне.

Ја – викну крупни Томаш Вукотић и у страху да га неко од присутних не претекне готово завапи: – Молим вас, господару само да пробам!

Кућићи неће улоге бескућника

Ускоро се у оџаклији књажевог двора одиграла прва сцена у којој је Станко (Липовац) у двобоју савладао Дејана (Томаша Вукотића). Књажеви гости

били су више него усхићени: еј, и они сами могу да буду глумци и то, веровали су, ништа лошији од оних правих што им лети долазе. А Липовац, који је у тој маси књажеве свите ипак био најискуснији, сетио се и пре, него што је наставио да говори улогу, затражио и шаптача.

Међутим, мука је настала кад је требало изабрати глумце за улоге слугу, „бескућника". Зар они „кућићи" да представљају, макар и у позоришту, слуге? За једног се сам јавио Симо Матавуљ, тада школски надзорник на Цетињу и један од васпитача Николиног наследника, али кад је књаз упитао ко ће се прихватити осталих улога „бескућника" наста ћутање које је потрајало све док књаз не прозва свог блиског рођака Марка Петровића. Убрзо се и други сами јавише за преостале улоге, а за две женске роле одлучише да узму ученице из Дјевојачког института.

Све је било како се само пожелети може док књаз Никола, наједном, не пресече све присутне речима:

– И ви, збиља, мислите да бих ја допустио да један мој рођак, један мој ађутант, официри, професори, виши чиновници буду комедијаши, па ма и у мојој драми!?

Многи су већ били спремни да одобре господареве речи, кад се поново јави Јован Липовац убеђујући књаза да је то нормална ствар, тако раде и на руском и на француском двору, и то у добротворне сврхе. Књаз је брзо попустио и договорено је да се представа спреми у оквиру постојећег Друштва цетињске читаонице.

Виђи бруке!

Премијера је била заказана за 2. јануар 1884. у кући војводе Маша Врбице пошто у вароши није било просторије где би се представа могла одиграти. Војводина велика кућа сасвим је одговарала јер још није до краја била завршена, ни изнутра преграђена.

Док је цела варош брујала о будућем великом догађају, у кући Маша Врбице радило се навелико: мајстори су подизали позорницу, а глумци вредно вежбали. И књаз је био чест гост на пробама својих догланика и тада је гомила опседала кућу не би ли како провирила унутра и сазнала нешто више о оном што се спрема. Књажева пратња је зато често била принуђена да силом растерује радозналце.

Кулисе је насликао један месни молер, а завесе, фотеље, ћилими и други реквизити потребни за позорницу узети су из књажевог двора. Из гостионица и богатијих кућа позајмљене су столице, петролејке и пећи. Глумци су, скривајући трему шалама, нестрпљиво очекивали да дође дан премијере. И дошао је.

Око куће Маша Врбице слегла се готово цела варош, али је места било само за око двеста гледалаца. Улаз је био бесплатан, али су могли ући само пробрани и позвани јер готово да није било виђенијег црногорског главара који није стигао на Цетиње да види оно што је њихов господар написао. Пред сам почетак представе стигли су и књаз Никола, књегиња Милена, престолонаследник Данило, дворска свита и читав дипломатски кор.

Кад се завеса дигла, у препуној сали завладао је тајац: велика представа је почела. Позорницом су одјекнули громки гласови највиђенијих људи Цетиња, затим вербални дуели, двобоји... Публика је здушно почела да навија „за своје", а кад би књаз лупио сабљом о под, дворана би се проломила од пљескања и повика: „Браво! Живиооо"!

Појава две девојке на позорници изазвала је право запрепашћење, посебно код женског дела публике, јер је то био први пут да се женско чељаде види међу глумцима. Матавуљ пише да је код мушкараца њихова појава изазвала смех, док су жене, брзо се крстећи, говориле: „Чујеш ли је шта говори, стрелица је погодила! Аох, бруке! Јаде јађене!" Ипак, убрзо су се навикле, па су чак неколико пута гласно одобриле збуњене глумице.

Књаз Никола је, разумљиво, више посматрао и ослушкивао реакције публике него што је гледао представу. Кад је сматрао да треба поједину сцену или стих наградити аплаузом, само би лупио сабљом о под и сала би се проломила од аплауза. Ипак, „ја ево признајем да никада послије нијесам доживио тако интензивних емоција, иако сам имао прилике да се дивим великим глумама и правим чудесима глумачке вјештине", забележио је Симо Матавуљ, један од глумаца у представи.

И Лаза Костић оде у глумце

После премијере „Балканске царице" у кући војводе Маша Врбице настало је право славље. Књаз је пришао глумцима и сваком појединачно честитао, док су се гледаоци утркивали да их виде, додирну, а богме и да неке запитају како то да су сад живи „а малоприје те виђех тамо ђе погибе". Глумци су, како то и приличи правим глумцима, свој успех прослављали до ране зоре у оближњем хотелу „Локанда".

Следеће вечери представа је репризирана, а после недељу дана главари су још једном заиграли „Балканску царицу". Успех код публике приморао је и књаза и његове догланике да најозбиљније почну да размишљају о подизању посебне зграде за потребе театра, па је већ 23. фебруара исте године донета одлука да се подигне Зетски дом са читаоницом, библиотеком, музејом и, наравно, позориштем. Прилозима из готово свих наших крајева и од наших исељеника зграда је исте године подигнута.

Још један наш велики писац опробао се као глумац у „Балканској царици". Реч је о Лази Костићу који је тумачио улогу војводе Лала кад су Цетињани, почетком 1885, гостовали у Подгорици (данашњи Титоград). Истина, изговорио је само два стиха и, каже Матавуљ, за то „војводовање доби на поклон све оно богато одијело што бјеше на њему – узгред буди речено, за њега нарочито кројено, а које је он доцније, неизношено, поклонио новосадском народном позоришту. Израчунасмо да је срећни дебитант за сваку ријеч добио награде око четири дуката вриједности, а толико, доиста, никада не примише ни Кин, ни Талма, ни Коклени".

Лаза Костић се свом пријатељу реванширао у бечком листу „N. F. Presse" приказом о „Балканској царици": „Један муслимански првак из Подгорице после представе узе тражити професора Матавуља, који је природно и врло симпатично приказао Ибрахим-агу, те му стисне руку и рече: „Ти си само истину говорио, а све остало је пусто брбљање". Мислио је да свако на позорници може говорити шта хоће, а да се ово дело зове кнежево зато што је у Црној Гори уопште све његово".

Ниједно друго дело књаза Николе није доживело на позорници такав успех као што је то био случај са „Балканском царицом" која је уједно означила и почетак активније позоришне, и уопште културне, активности у Црној Гори.

Приредио:
Петар Милатовић

Занимљива имена

ДРАГИ ПЕЧЕНИ ИПАК СТЕ СИРОВИ

Немачка презимена нису само немачка. Хрватски бискуп Штросмајер, фински маршал Манерхајм, француски социјалиста Блум, совјетски истраживач Шмит, пољски пијаниста Рубинштајн, мађарски лекар Семелвајс... ти и многи други примери показују нам да су у мешавини народа каква је некад владала у средњој и источној Европи, посебно у аустро-угарској царевини (делом и због присилне германизације), немачка презимена добијали и припадници других нација.

С француским презименом то се много ређе догађало. Па ипак, услед појединих историјских догађаја као што су прогон хугенота (француских протестаната) крајем седамнаестог века, Наполеонова освајања почетком деветнаестог, а понајвише услед сеоба појединаца – деси се да под чисто француским презименом нађемо човека који није Француз.

Тако романтичарски песник Ђовани Берше (Berchet) припада италијанској књижевности, драматичар Бусико (Boucicault) и романописац Ле Фани (Le Fanu) ирској, а међу песницима данашње Кубе најистакнутије место заузима Алехо Карпантје (Кубанци изговарају Карпентјер, као што се пише). Адалберт Шамисо (Chamisso), чија је фантастична прича о Петеру Шлемилу, „човеку без сенке", преведена и код нас, био је Немац, потомак француских племића. Син Француза и Енглескиње, Илер Белок (Hilaire Belloc) имао је француско и име и презиме, али је писао на језику своје мајке, и критичари га описују као „једног од мајстора енглеске прозе XX века".

Оцу Французу дугује своје презиме и велики композитор Фредерик Шопен (Chopin), иначе срцем и душом Пољак. Један од твораца уједињене Италије (напоредо са Гарибалдијем и Мацинијем) био је Камило Кавур (Cavour), председник владе Пијемонта средином прошлог века, који је у породици говорио француски, а ипак се сматрао Италијаном. На шведском престолу и данас је династија Бернадот (Bernadotte), потомци маршала Жан-Батиста Бернадота кога је за шведског краља, пре више од једног и по столећа, поставио Наполеон.

Оснивач данас светски славног руског балета био је Француз Маријус Петипа. Он је у Русију дошао средином прошлог века и тако се одомаћио да су га Руси звали Маријус Иванович Петипа, а његову кћерку, истакнуту балерину – Марија Маријусовна Петипа. У групу композитора познату као „Руска петорица", поред Мусоргског, Бородина, Балакирјева и Римског-Корсакова, спада и Цезар Кјуј, пореклом Француз. Његово презиме (Cui) у оригиналу значи „печени", што је пружало повода за омиљену француску забаву – игре речи. Када је Кјуј једне вечери у кафани причао „масне" вицеве, једном од присутних Француза то се није свидело, па је устао и опоро рекао: „Mon cher Cui, vosu êtes trop cru" – драги мој Кјуј (или: драги мој Печени), ви сте исувише сирови.

Тешко је замислити „францускије" презиме него што је Дипон де Немур (Dupont de Nemours). Ипак за њега зна сваки Американац (изговарајући, додуше, „Дју Понт"), јер то је назив индустријског гиганта, највећег произвођача хемијске робе у САД. Оснивач компаније био је Француз Елетер Ирене Дипон де Немур, који је емигрирао у Нови свет и 1802. године саградио малу фабрику барута у држави Делевер.

У нашим крајевима задржало се понеко француско презиме као траг „Илирске провинције", кратковечне државе која је почетком прошлог века основана у Словенији, Приморју и Далмацији под окриљем Наполеона. Једно од таквих презимена носио је и Драго Жерве (Gervais), истарски књижевник, аутор приповетке „Барба Жване" и комедије „Каролина Ријечка": живео је од 1904. до 1957. године.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

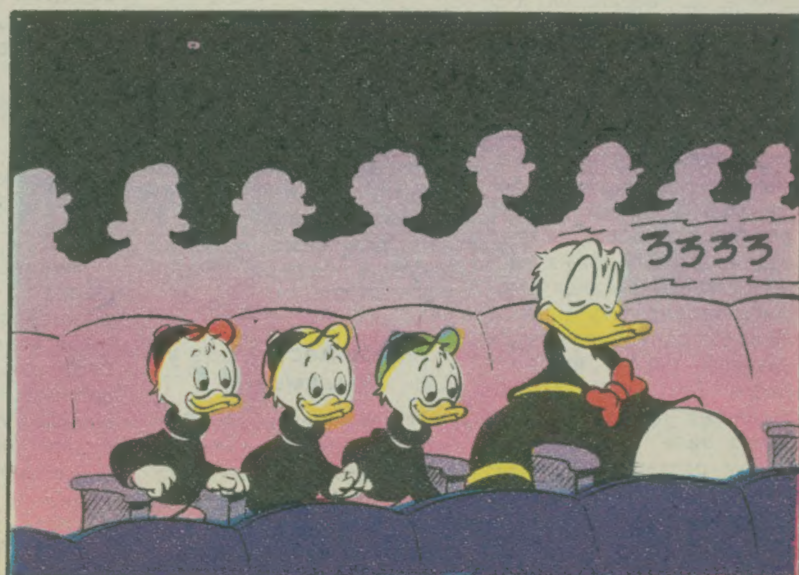

КАПЕТАН ЈЕ ВОЛЕО ШПАГЕТЕ

СУПЕРТАНКЕР „САНСИНЕНА" ПРЕПОЛОВЉЕН ЈЕ КАО ДА ГА ЈЕ УДАРИЛА ЏИНОВСКА СЕКИРА. КОМАНДНИ МОСТ И ГОРЊИ ДЕО БРОДА ОДЛЕТЕЛИ СУ ДО ДОКА И ЗАРИЛИ СЕ У ЈЕДНУ ЗГРАДУ. ДО ДАНАС СЕ НИЈЕ САЗНАЛО ШТА ЈЕ ИЗАЗВАЛО ОВУ УЖАСНУ НЕСРЕЋУ.

Капетан Паоло Бовоне у сласт је мотао шпагете окренут бродском прозорчићу кроз који се као кроз оквир слике простирала ведра децембарска ноћ. Одсјаји светлости велике луке Лос Анђелеса блиставо су треперили на површини воде тамној као мастило.

Крупни Италијан био је спокојан и задовољан: посао је обављен без тешкоћа, са њиховог танкера „Сансинене" управо је истоварено 512 хиљада барела сирове нафте и кроз неколико сати он и посада од педесет људи запловиће кући у Ђенову да са породицама дочекају нову 1977. годину.

Паоло Бовоне је прогутао последње шпагете, своје омиљено јело, и залио их гутљајима црног вина. Казаљке на великом зидном сату показивале су 7.45. Педесетшестогодишњи морски вук машио се за боцу да налије још једну чашу кад се његова кабина изненада подигла увис, па искривила на једну страну. И он и његова боца полетели су и истовремено треснули на под палубе.

Осетио је да му је тело обамрло од страховите експлозије која као да је долазила из неке велике даљине. Стигао је само да помисли како је то што му пара уши слично одјеку снажне грмљавине. Али, варао се. Експлозија се догодила на самој „Сансинени".

Од експлозије са танкера попуцала су сва стакла на стовариштима, радњама и стамбеним зградама на удаљености од осамнаест километара, а ударни таласи погодили су предграђе Лос Анђелеса у пречнику од тридесет километара.

Густ црни дим покуљао је из танкера и на висини од 240 метара добио облик велике печурке. Грађани су се успаничили мислећи да је на Лос Анђелес пала атомска бомба.

Успахирени грађани запосели су све расположиве телефонске линије панично се распитујући да није на град случајно изручена атомска бомба. Призор пламена и густог црног дима који се у облику џиновске печурке подигао на висину од 240 метара изнад луке није деловао нимало умирујуће.

Три сата касније телефон је зазвонио у стану Лидијане Бовоне у Ђенови. Десетак минута пре тога она је на вестима у осам, усред доручка, чула кратак извештај о несрећи на „Сансинени" и очекивала је позив из Лос Анђелеса. Дрхтећи је подигла слушалицу.

Када је чула глас свог мужа, сузе олакшања грунуле су јој на очи и срушила се у фотељу грчевито држећи слушалицу.

– Да ли си чула шта се догодило? – питао је Паоло с оне стране жице и океана. – Не брини, молим те, жив сам и уверавам те неозлеђен. Срећом налазио сам се у крми на вечери. Имамо мртвих, било је ужасно. Не знам како се догодило. Сад морам да те напустим, имам хитна посла. Волим те.

Тридесет километара од Ђенове у месту Кјавари одигравала се слична драма. Ана Нобиле, жена шефа ватрогасаца на „Сансинени", такође је чула вест преко радија, али је сатима дрхтала у неизвесности због судбине свог мужа. Најзад се и он јавио.

И Емануеле Нобиле налазио се у својој кабини када је одјекнула страховита експлозија. Прва мисао била му је да је експлодирао бродски котао.

– Одједном сам се нашао у потпуном мраку – испричао је жени преко телефона. – Излетео сам у ходник да помогнем ако треба и тек тада сам зачуо крике. Затим ми је неко викнуо у само уво: „Спасавај се, Нобиле, тонемо!"

Само неколико секунди пошто је треснуо на под палубе капетан Бовоне се прибрао и скочио на ноге хвалећи небеса што је жив и читав. Појурио је на спољну палубу и ужаснуо се оним што му се указало пред очима.

Супертанкер „Сансинена" био је преполовљен као да га је пресекла џиновска секира, а командни мост и део брода изнад главне палубе ишчезли су као да их никада није ни било. Касније је сазнао да је читава конструкција узлетела као ватрена ракета, прелетела до дока и зарила се у једну зграду. Комадићи изломљеног метала пљуштали су свуда унаоколо као киша шрапнела, а пламенови су избијали свуда по стовариштима и магацинима дуж дока.

Капетан се питао шта ли је са првим официром, радио-везистом и петорицом морнара, јединим члановима посаде који су се у вечерњим часовима налазили на дужности.

– Напуштај брод! Напуштај брод! – заурлао је Бовоне трудећи се да надвиче помамне јауке и запомагања.

Сви моторни чамци и чамци за спасавање на танкеру били су оштећени. Људи су скакали у море тражећи спаса, а неки су покушавали да се низ конопце спусте до воде која је такође буктала. Само часак пре тога све је било тако спокојно и тихо, а онда, одједном, као да се помамио сам пакао. Небо изнад луке црвенело се од ватре.

У року од петнаест минута више од две стотине ватрогасаца ухватило се укоштац с пожаром док су стотине полицајаца блокирале зону несреће. Међу шездесет особа пребачених колима хитне помоћи у болницу било је доста деце, клинаца што из чамаца посматрају утовар и истовар бродова.

Многи људи са бродова усидрених близу „Сансинене" задобили су тешке опекотине од запаљене нафте и ране од ужарених летећих комадића метала. Сва седморица чланова посаде који су били на дужности на „Сансинени" погинули су.

Неки чланови посаде причали су касније како им је срећа помогла да избегну ужасну смрт. Један морнар одложио је повратак на брод да би у кафеу у луци на миру написао писмо својој драгој у Италији. Други је изненада осетио толику чежњу за кућом да је сишао са танкера да би из говорнице на доку телефонирао жени и деци.

* * *

Капетан Паоло Бовоне отворио је врата свог стана у Ђенови 6. јануара 1977. Жена му се плачући бацила у загрљај. Заборавили су да нову годину први пут нису дочекали заједно.

До данас је остало непознато шта је изазвало експлозију на „Сансинени". Једно је сасвим извесно – љубав према шпагетима спасла је живот капетану супертанкера.

Б. Д.

Једини на свету: нико при брзини од 250 km/čas не може летети тако крило уз крило као „орлови" –

ЗАКАЧЕНИ

ЧУДЕСНИ АВИОН „ОРАО" И ТРИ ПИЛОТА-АКРОБАТЕ СА СВОЈЕ 44 ФИГУРЕ ДАНАС У СВЕТУ НЕМАЈУ ТАКМАЦА.

Мало је недостајало па да се најбољи акробатски авион и најбољи тим пилота-акробата никада не вину у небо. Једне олујне ноћи муња је запарала хоризонт и гром је ударио у велико ђиберово дрво уза саму кућу Американца Френка Кристенсена. Дрво је преживело, баш као и човек у кући на дотад безименој фарми, која је данас постала славна под именом ранч „Код светлећег дрвета". И управо ту су се родили „орао" и „орлови" – ненадмашни акробатски авион и његови јунаци, невиђени акробати.

Творац „орла" је Френк Кристенсен, човек који је почео као спортски пилот на рели-тркама: зарађивао је врло добро али је после неколико тешких удеса схватио да се не може непрекидно рачунати на срећу.

У двадесет осмој години оставио се трка и прихватио посла. Све што је зарадио на такмичењима уложио је у фабрику делова за електронске уређаје. Имао је 32 године кад је његово предузеће запошљавало 600 људи. Породица му је за то време нарасла на четири члана, бриге у фабрици су се множиле, а љубав према небу га мучила. И Кристенсен је напречац одлучио: продао је своје предузеће и кренуо путем којим га је срце вукло – вратио се авионима. Само, овог пута то нису биле трке него – акробатика.

Опет је скупио све што је имао и пошао у фабрику авиона Картис. Није се тамо упутио да купи једну летелицу већ читаво предузеће које је производило дотад најбоље спортске, акробатске авионе „питс-спешел". Кристенсен је желео да ту летелицу још усаврши и дотера. Није имао довољно среће ни новца. Други су понудили више.

Освета је моја

Оно што је тада учинио збунило је његове пријатеље: изјавио је да ће се осветити што се није домогао фирме Картис – конструисаће и произвести још бољи авион него што је „питс-спешел".

На свом ранчу у Холистеру, Калифорнија, Кристенсен је прво подигао модерну фабричку халу, па писту за авионе и онда окупио укупно тридесет стручњака за изградњу спортских авиона, бирајући све сам – од инжењера до помоћног радника.

Најбоља тројка пилота-акробата: слева надесно светски прваци Чарли Хилард, Џин Куси и Том Поберезни. Од њиховог вратоломног програма посматрачима се диже коса на глави.

Први посао тридесеторице био је да темељито проуче „питс" и открију све његове мане. Тек онда су почели да конструишу свој авион. На крају су од „питса" на новој летелици, „орлу", остала само – дупла крила.

Месецима пре него што ће нови авион бити приказан јавности на великом салону спортских и експерименталних летелица у Оскошу, Кристенсен је са своја три фабричка пробна пилота почео да увежбава први акробатски наступ „орлова".

Вођа тројке је Чарли Хилард, који је још 1972. освојио појединачно првенство света у акробатици. Друга два пилота, Том Поберезни и Џин Куси, заједно с Хилардом прваци су

света у тимском акробатском летењу.

Та три аса увежбали су 44 фигуре за свој први „шоу" са „орловима". Већину акробација изводе на висинама између шест и три стотине метара изнад тла како би их гледаоци боље видели. То су вратоломије од којих се коса диже на глави. Кад праве заокрете налево и удесно врхови крила суседних авиона удаљени су један од другог једва десетак центиметара! Лупинге изводе на све могуће начине, а један је да се средњи, Хилард, први издвоји, начини ту петљу – остала двојица настављају лет право али обрћући се око своје уздужне осе – и врати се на своје место, опет крило уз крило!

Не веруј ником!

Њихова најтежа фигура може се извести само на „орлу". Због тога – а и због лета „на леђима" и већој безбедности авиона уопште – Кристенсен је извршио неколико побољшања на мотору своје летелице: на карбураторима и систему подмазивања. Узгред, њих је, разуме се, патентирао и изузетно добро продао, чак и новим власницима Картиса.

Та најтежа фигура изгледа овако: „орлови" полете

ЕЛИСОМ ЗА НЕБО

усправно у небо и после 700 метара зауставе се као да су се елисама закачили за невидљиву куку, а затим – с репом надоле – опет вертикално понири неколико стотина метара и онда исправе авионе!

После салона у Оскошу, пре три године, почела је продаја „орлова". Цена је двоструко већа него Питсова: 80.000 долара. Истина, може се добити и упола јевтиније, али у деловима, спакован у сандуцима, тако да га власник сам саставља.

У малој фабрици на ранчу „Код светлећег дрвета" производи се један „орао" недељно. Тржиште тражи три пута више, али Кристенсен неће да повећа производњу јер његова екипа врхунских стручњака у том случају не би могла да одржи садашњи квалитет авиона.

Само један пример како се у тој радионици ради: моторе за „орлове" испоручује фабрика Авко-Лајкоминг. Кад нов, испитан и испробан мотор стигне на ранч, Кристенсенови механичари ипак га потпуно раставе, прегледају сваки део до завртња и матице, дотерају и поново саставе, па тек онда уграђују у свој авион.

П. Т.

ЛИЧНА КАРТА „ОРЛА"

Мотор: 109 kw (200 KS)
Димензије: распон крила 6,07 m, дужина 5,64, висина 1,98 m површина крила 11,61 m²
Мере кабине: дужина 2,13 m, ширина 0,71 m висина 0.99 m
Тежина празног авиона 465 kg
Највећа дозвољена тежина горива 70,8 kg
Највећа брзина 341 km/час
Највећа путна брзина 265 km/час
Неопходна дужина писте за узлетање 244 m

Много часова вежбе и велико знање: беспрекоран формацијски лет. Нагиби исти у милиметар, све као под конац.

Почетак најтеже фигуре: летеће усправно у небо 700 метара, застати као да су се окачили о куку, падати репом надоле неколико стотина метара, па исправити авионе, крило уз крило.

РАЧУНАРИ И ДЕЦА – ПОТПУНО УЗАЈАМНО РАЗУМЕВАЊЕ

У америчким школама данас ради око сто хиљада електронско-рачунских машина, то јест по једна на четири стотине ученика. До 1985. године број машина ће по најопрезнијим предвиђањима порасти за три пута, док ће их по најсмелијим прогнозама бити и шест пута више. Чему толико много рачунских машина? – поставља се потпуно разумљиво питање.

Рачунске машине примењују се у школама углавном за оцену стеченог знања као и за непосредно стицање нових сазнања. Али, оне имају и много занимљивију употребу и примену. У једној средњој школи ученици деветог разреда самостално моделирају на рачунској машини рад срца, нуклеарног реактора или систем управљања мањих уставнова или предузећа. У другој – шеснаестогодишња ученица саставила је програм који музику претвара у цифре. Електронски рачунар може данас да саставља Бахову музику. Уз такав рад, деца која су се рано упознала са оваквим машинама често превазилазе своје учитеље. Аутори многих чланака у часописима из технике електронских рачунара све чешће су тринаестогодишњаци и четрнаестогодишњаци. Године се, међутим, не могу сасвим прескочити: у сачињавању програма деца претежно састављају разне игре. Разрађен је чак специјални језик „ЛОГО" за трогодишњаке и мало старије помоћу кога се они играју електронским рачунарима: упознају саобраћајна правила, возе кола и уводе аутомобиле-играчке у гаражу. Разуме се, саобраћај се одвија на екрану.

СТАРО СТАКЛО ЗА ВОДОВОД

Разбијено стакло, старе боце и тегле најчешће се срећу на градским сметлиштима. Инжењери из Немачке Демократске Републике нашли су за њих бољу примену: почели су од разбијеног стакла да израђују водоводне цеви за проток воде за пиће у стамбеним зградама и индустријским објектима. Нове цеви су неупоредиво хигијенскије од металних и не подлежу корозији. Отпорност им се повећава додавањем једињења бора.

ПЛУЋА ПОМАЖУ СРЦУ

На универзитету у Сарбрикену, у Немачкој, израђен је нов образац стимулатора рада срца са извором струје и то од пезоелектричне поливинилфлуорске опне. Оваква опна већ се примењује за ултразвучно управљање телевизијским апаратима. Модел се може тако наместити у грудни кош да се опна при дисању шири и даје довољно електричне струје за пуњење акумулатора који стимулише рад срца. По мишљењу проналазача, апаратура може да служи четрдесет година.

ЗАШТО АТЛАС?

Обичај да се збирка географских карата назива атлас потиче из 1602. године кад је издат чувени „Атлас или космографско размишљање о постанку света и настанку васионе". То је било последње дело славног фламанског картографа Меркатора (1512–1594) издато посмртно, које се састојало од 111 карата. Размишљајући о називу за своје дело Меркатор се сетио мита о Титанима који су устали против Јупитера. Претрпели су пораз и били кажњени. Један од њих – Атлас – био је осуђен да на својим плећима вечито држи небески свод. По аналогији, збирка карата које представљају читаву површину Земље као да на себи држи небо, па је стога и добила назив – атлас.

ЕЛЕКТРИЧНИ КОЊ

Јахач се винуо на коња али уместо да га мамузне он притискује дугме. Животиња се лако стреса и затим јурне по стази хиподрома. Ради се о тренажеру који су конструисали јапански инжењери.

Електрични коњ, који треба да олакша и побољша начин тренирања џокеја, може да развије брзину до 80 километара на час. Машином се управља помоћу дугмади уграђених у врат „коња".

Притиском на њих јахач може да створи и најсложеније ситуације до којих долази кад је на правом тркачком коњу.

ЗА ТАЧНИЈЕ МЕРЕЊЕ

Стручњаци Варшавског политехничког института конструисали су ласерску апаратуру помоћу које се с већом тачношћу може да измери растојање од Земљине површине до вештачких сателита који се налазе у орбити. При растојању од 2000 километара допуштена је грешка у мерењу од – осам милиметара.

С ЈЕДНИМ ЛИТРОМ БЕНЗИНА

Колико километара може да се превали с једним литром бензина – 10, 15 или 100? Ни говора! Тачан одговор би данас гласио – 884,3 километра. Корнелија Ленц из Савезне Републике Немачке превалила је толико растојање аутомобилом специјалне конструкције.

ЗАГОНЕТНЕ АЈКУЛЕ

Постоји мишљење да од зуба ајкула страда много људи. Међутим, амерички стручњаци сматрају да је већина ајкула неагресивна и да не представља опасност за човека. Случајеви напада на људе, кажу они, спадају у „жалосне заблуде" или једноставно у самоодбрану. Ајкуле треба пажљивије посматрати и проучавати. За стручњаке су оне веома занимљиве. На пример, њихов мозак је по свом ступњу развитка аналоган мозгу сисара. Ајкуле су осетљивије на електрична поља од других животиња – то потврђују опити. Постоји хипотеза да све рибе при кретању кроз воду стварају електрично поље и да ајкуле следе баш та поља. Поред тога, ајкуле не оболевају од рака и озбиљнијих заразних болести. Стручњаци то објашњавају присуством нарочите материје у њиховом организму која стимулише њихов имунолошки систем. Разуме се да научници већ покушавају да открију и издвоје ту материју. Постоје и готово фантастичне хипотезе: група научника која се бави изучавањем ајкула открила је и систем светлосних сигнала који настају одбијањем светлости од тела ајкуле док се она, крећући се, извија. У физиологији и понашању ајкула има још много непознатог што захтева обиман програм истраживања.

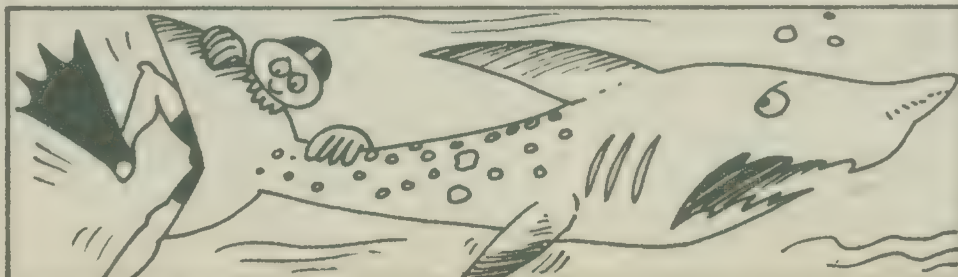

НАЈСТАРИЈИ ДОКУМЕНТ

Приликом раскопавања једног келтског насеља у близини Салцбурга, аустријски археолози нашли су три плоче од печене цигле с добро очуваним написима на њима. По мишљењу стручњака, плоче потичу из периода од 3. до 2. века пре наше ере. Текст до сада није одгонетнут али се са сигурношћу може рећи да тако стар писани споменик није до сада нађен северно од Алпа.

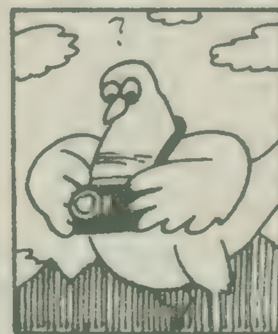

ГОЛУБОВИ ГРАНИЧАРИ

Границу не чувају само граничари. Швајцарска војска је, рецимо, овај задатак поверила и – голубовима. Уместо људи, ударна група од 30 хиљада голубова снабдевених минијатурним камерама снима швајцарску границу у правилним временским размацима. Голубови су, па били они и граничари, ипак само птице. На крају сваке акције, у бази се установи да је око два процента „дезертирало". То му дође као срачунати ризик.

ЗМИЈЕ, ВАТРА, ПИЈАНЦИ

Мало, мало, па се амерички психолози бацају на изучавање женских страхова. Овога пута заморчићи су биле студенткиње Универзитета у Алабами. Испоставило се да се и тамо девојке највише боје змија. Друге на листи су поремећене особе, па пијанци, па – аларм за пожар.

ПРАВА УЛИЦА, ПОГРЕШНА КУЋА

Мартин и Рејлин Спилер из Енфилда у Конектикату имали су шта да виде када су се недавно вратили кући с посла: неки непознати радници ревносно су скидали цреп с њиховог крова. Треба разумети Спилерове – они такав посао никад ни са ким нису уговорили.

О чему се радило? Па, радници су погодили улицу, али не и кућу... Цреп, истина, није био у богзна каквом стању али је Спилеровима могао да потраје још коју годину.

Како се све завршило? Малерозни брачни пар ангажовао је другу компанију да доврши посао који уопште нису наручили, а њихово осигуравајуће друштво покушаће да то наплати од предузимача који је крив за читаву збрку.

КАД ИХ ВИДЕ, ПРЕМРУ

Сервис за утеривање дугова двојице силеџија. Шта је то? Баш оно што му назив и каже – служба која дужнике тера да се раздуже. Поменуто предузеће однедавно послује у америчкој држави Ајови и то са огромним успехом. А откуда она два одметника у називу? Па то се односи на два ортака, власнике и једине службенике давенпортског сервиса: кад их презадужени виде, премру од страха.

У Давенпорту се сада зна – напиши лажни чек, заборави на неизмирене рачуне пар месеци и лако ти се може догодити да ти се пред кућом уз заглушујућу буку моћних мотора и шкрипу гума зауставе два момка застрашујућег изгледа у црним кожним комбинезонима и да ти онда дотични намргођени и кршни момци зазвоне и на вратима.

Обично је, каже тридесетседмогодишњи сувласник Сервиса, Док Фицпатрик, довољан само један поглед очи у очи.

Док тврди још нешто: његов ортак и он никада нису прекршили закон, многе агенције ове врсте прибегавају прљавим триковима, они никада. Немају потребе. А број дуговања у рејону у коме оперишу „силеџије на мотоциклима" артоглаво пада. Не воле људи да се боје.

ЗУБНА ТЕЛЕВИЗИЈА

Ако им је баш до тога, британски пацијенти сада могу преко телевизије да гледају како им стоматолог пломбира зубе. Обично болни захват снима се минијатурном камером, тзв. „телегносом S" причвршћеним за стоматолошку бушилицу. Слика се преноси на екран постављен испред пацијента.

„Телегнос S" конструисан је како би се зубарима олакшао посао, али се испоставило да су и пацијенти одушевљени: призор их обично толико заокупи да забораве на бол. Зубни ТВ систем за сада кошта пет хиљада фунти.

КОМПЈУТЕР У НОВИНСКОЈ РЕДАКЦИЈИ

Горак је хлеб професионалног редакцијског коректора. Његова (још чешће њена) одговорност је велика: штампарску грешку у листу види свако, а правилно написана реч као да се разуме сама по себи. Потребна је стална пажња и усредсређеност на оно што се чита. Читалац је навикао да потпуно несвесно, чита само прва и последња слова сваке појединe речи, док коректор мора добро да види свако слово, чак и у најобичнијој речи која се иначе само прелети погледом. Ако тако не чини, у тексту могу да му промакну разне словне грешке.

Да би се рад у коректури олакшао, а и да би се уштедело, у Енглеској је конструисана рачунска машина названа „коректор". У њеном „памћењу" смештено је 25 хиљада речи узетих из „Оксфордског речника енглеског језика". Ако је у питању специјални текст, у „коректор" се може убацити још 20 хиљада појмова из оне научне области на коју се текст односи.

Кад добије одштампан текст, електронски коректор га веома брзо упореди са речима које држи у свом памћењу. Затим се на екрану појављује стубац речи које су нетачно написане и у одштампаном тексту нису исте као у „коректоровој" меморији. Машина такође избацује списак речи које су коректору непознате. Грешке затим није тешко исправити.

КАРАТИСТИ И ГРАЂЕВИНАРИ

Способност каратиста да муњевитим и јаким ударцем преполове циглу, изазива велики утисак на посматрача. Једном грађевинском инжењеру, који је случајно посматрао такву сцену, пала је на ум мисао: зар се ова огромна рушилачка снага не би могла корисно употребити? Може, показало се касније. Недавно је 47 каратиста из енглеског града Уоркшопа одлучило да свој редовни тренинг одрже на објектима које им је одредила једна грађевинска фирма. Задатак се састојао у томе да се рашчисти место за нове стамбене зграде. Каратистима су била потребна само два дана да осам старих зграда претворе у брдо камења, цигли и малтера. При томе они се нису служили никаквим алатом већ само голим рукама, ногама и главама. Булдожерима је остало само да рашчисте будуће градилиште и однесу непотребан материјал.

У КАЈАК ЈЕ ТЕШКО И УЋИ И ИЗАЋИ, У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ ПРАВЕ ЧАМЦЕ ОД ТРСКЕ КОЈИ ПРОПУШТАЈУ ВОДУ, А НА ЈЕЗЕРУ ИНЛЕ ВЕСЛАЧ СТОЈИ НА ЈЕДНОЈ НОЗИ ДОК ОНОМ ДРУГОМ – ВЕСЛА, А УЗ ТО ЈОШ И ЛОВИ РИБУ ОСТИМА, ПА ИПАК, НИКАД НЕ ПАДНЕ У ВОДУ.

ИСТИ КАО ПРЕ 1000 ГОДИНА!

Све је више чамаца на рекама, језерима и морима: човек је изгледа одлучио да се врати старом добром превозном средству. Произвођачи су просто преплављени поруџбинама, од малих гумењака до луксузних јахти. Главни материјал за израду савремених чамаца су углавном разне пластичне масе чији се квалитет испитује у специјализованим лабораторијама док је технологија градње на високом нивоу.

Међутим, у крајевима које још није „шчепала" цивилизација плове многи чамци врло примитивне израде чији је начин градње и одржавања остао исти као пре неколико векова, баш као и облик који је створен према климатским условима у том делу света и потребама локалног становништва. О изради ових чамаца не постоји готово никаква документација јер се вештина градње љубоморно чува и преноси с колена на колено. На овим страницама доносимо неколико оригиналних врста чамаца из различитих делова света који су примитивне израде, али по квалитету и својствима ништа не заостају за данашњим, савременим. Напротив.

КИНЕСКА ЏУНКА – Џунка се сматра једним од најсавршенијих бродова на једра који су икада створени. Може да развије велику брзину а ипак се њоме лако управља. Веома је стабилна и одолева највећем невремену. Крма је високо уздигнута док је прамац низак и оштар. Служи углавном за превоз робе, али шездесетих година постаје врло популарна код љубитеља јахти у свету: бродоградилишта у Хонгконгу и Макау претрпана су поруџбинама. Џунка се гради по савременим техничким прописима, али су технолошки поступци остали њени: исти као и пре 1000 година!

ЧАМАЦ СА ЈЕЗЕРА ДАЛ (КАШМИР) – Мирном површином језера Дал плови велики број лепих и витких чамаца: за рад, трговину и риболов. Поред ових у последње време све је више луксузних чамаца који се користе за превоз туриста. Чамце запоседају трговци мешовитом робом, пекари, продавци воћа, содаџије, цвећари, полицајци. Роба се најчешће продаје туристима који су такође у чамцима. Рибарски чамци су нешто плићи од осталих тако да им надводни део једва вири из воде. Крећу се помоћу срцоликог весла. Најчешће веслач чучи на предњој палубици и тако покреће чамац. Технологија израде прилично је примитивна али је квалитет изузетно солидан.

ИНДИЈАНСКИ КАНУ – Погрешно се верује да се овај користи само у Северној Америци, има га и у другим деловима света. Облик готово вековима није изменио. У односу на главно ребро обичан кану је симетричан, што значи да је крмени део једнак прамчаном, а дно је равно с незнатним подизањем кобилице према крми и прамцу. Бокови имају карактеристичан нагиб према унутрашњости чамца. Кану нема палубе и бокови су помоћу хоризонталних колона у нивоу палубе спојени са стативама. Да би се спречила деформација чамца на боковима се постављају две до три попречне летве. Без обзира на дужину, ширина кануа предвиђеног за две-три особе обично је 0,90 – 0,95 m. Покреће се помоћу весла које има врло леп облик. Данас се понегде може видети ванбродски мотор на специјално монтираном постољу у крменом делу чамца.

ЕСКИМСКИ КАЈАК – Овај врло витак чамац, дугачак углавном око 5 метара а широк свега пола метра, израђује се од дрвета и коже. Костур је направљен од лаке дрвене решеткасте конструкције док је оплата од коже моржева и фока. Покрећу се помоћу „лептир весла" помало необичног облика, брзи су и имају добра својства. Што се тиче веслача, он седи на самом дну чамца и ту му није баш најудобније. У таквом положају тешко може да реагује на неку изненадну промену у току пловидбе. Највећи проблем је, ипак, ући и изаћи из чамца.

ЧАМАЦ СА ЈЕЗЕРА ИНЛЕ – БУРМА – Израђује се на примитиван начин, углавном тесарским алатом и од стабала великог дрвета и врло лепо изгледа захваљујући квалитетној изради и финим линијама. Креће се помоћу весла и то на врло занимљиве начин: на палубици прамчаног дела чамца веслач стоји на једној нози док другом весла, а руком која је на страни ноге којом се весла придржава дршку весла! Рећи ћете врло неповољан положај, али ето одржао се све до данас. Веслач читаву тежину тела преноси на једну ногу и у том тренутку и најмањи несмотрен покрет може довести до тога да се нађе у води. Само захваљујући вештини која се постиже дугогодишњим вежбањем готово да се не памти да је неко од домородаца завршио у води. Људи који живе уз језеро или на пловећим острвима принуђени су од детињства да веслају свакодневно. А права је атракција видети рибаре кад поред веслања остима лове рибу: „нормално" му је заузета једна нога и рука а сада још и друга у којој рибар држи ости маневришући чамцем према месту где је угледао рибу!

ЧАМЦИ СА ЈЕЗЕРА ТИТИКАКА – Израђују се од једне врсте језерске рогозине која се везује у карактеристичне обле снопове: у средини су шири, а према крајевима се постепено сужавају. Сваки сноп је добро увезан а затим се више њих спаја и везује у целину – захваљујући савитљивости снопова чамац се врло лепо формира. Како један овакав чамац уопште може да плута кад пропушта воду? Познато је да је рогозина порозна, али овај чамац има врло мали газ тако да мало воде уђе у чамац и не допире до људи који су у њему, слично као код сплава од балвана. Иначе, око језера има доста рогозине само је потребна права вештина да се сагради. Што се тиче облика сви су чамци углавном исти, разлике постоје зависно од дужине и броја снопова од којих је направљен. Креће се помоћу мотке која се користи у плићем делу језера или помоћу једара. Занимљив је податак да је и једро такође израђено од рогозине и има необичан осмоугаони облик.

ЧАМАЦ СА МОЧВАРА ИРАКА – Да би се лакше пробијао кроз трску и барску траву узан је, а прамац и крма изразито повијени нагоре што при пловидби смањује отпор воде. Прамац склања трску и шевар и на тај начин омогућава несметану пловидбу. Покреће се помоћу мотке и весла: ако је мочвара плитка, користи се мотка, где је дубље весло. Мотка служи и за уклањање препрека на површини воде. Чамци се вековима граде ручно, помоћу алата који је, истина, сада савременији. Вештина градње чамца остаје у породици, искуство се преноси с оца на сина. Конзервисање се врши тако што се чамац преврне тако да дно дође горе а затим се ставља растопљен асфалт који се помоћу специјалног дрвеног ваљка разлачи по целој површини, слично као што се тершу чамци на нашим рекама. Овај чамац се користи и као теретни за риболов што је у мочварама Ирака главно занимање.

Драган МИКОВИЛОВИЋ

ЗАДАТАК ВЕЗЕР

На срамној страници историје: Видкун Квислинг

БРЗОМ ПАДУ НОРВЕШКЕ ЗНАТНО ЈЕ ДОПРИНЕО ЧОВЕК ЧИЈЕ ЈЕ ИМЕ ПОСТАЛО СИМБОЛ ЗА ИЗДАЈНИКЕ

Био је 8. април 1940. Чим је завршио вечеру председник француске владе Пол Рено преместио се у салон. Тих година прешло му је у навику да после вечерњег обеда чита Ројтеров билтен.

Већ на првој страници задржао је поглед на вести да конвој немачких трговачких бродова плови Северним морем с намером да искрца трупе у Ослу. Веђе су му се скупиле. Телефоном је позвао генерала Гомлена. Генерал је био изненађен.

– Не, ништа ми није познато! – збуњено је одговорио.

Председник је настојао да остане миран.

– Надам се да сте припремили муњевит противударац! – наставио је, а затим додао: – Позваћу адмирала Дарлана, он сигурно зна о овој операцији. Не могу да верујем да би Ројтер објавио непроверену вест!

Када је чуо о чему се ради, начелник штаба морнарице адмирал Дарлан је остао запрепашћен. Напад, какав напад!

– Нисам читао билтен, али ћу одмах испитати целу ствар и известити вас у току ноћи!

Безвредан потпис

Ова епизода говори много. Јер, Немци не само да су исте ноћи извршили инвазију Данске и Норвешке, него су њихови бродови пловили шест дана и ноћи до циља, а да француска и британска обавештајна служба, врховна команда и влада то нису знали. Сазнали су новинари, али прекасно.

Да би се схватило како су те две земље пале у немачке руке, неопходно је вратити филм догађаја две године уназад. Марта 1938, само две недеље после припајања Аустрије, Хитлер је бацио око на Чехословачку. Европи је ставио до знања да жели само Судетску област како би, наводно, заштитио немачку мањину у њој. Чехословаци нису хтели да остану без индустријски развијених и богатих рудом Судета. Француска, Велика Британија и Совјетски Савез нису пружили подршку, чак су им рекли да ће морати сами да се боре. Па ни то није било довољно: француски и британски премијер – Даладје и Чемберлен – су крајем септембра исте године склопили са Хитлером споразум у Минхену да ће „све међусобне проблеме решавати миролјубивим путем".

Марта 1939. Трећи рајх је окупирао измучену Чехословачку. Затим је 1. септембра на ред дошла Пољска. Велика Британија и Француска су тек тада схватиле да Хитлеров потпис ништа не значи. Два дана касније, 3. септембра, објавиле су рат Немачкој. Други светски рат је почео.

Адмиралов план

Само месец дана касније начелник немачког поморског штаба адмирал Редер затражио је пријем код вође Трећег рајха. Хитлер је био заузет, па је Редер оставио Фиреру фасциклу коју је донео. На њој је стајала ознака „строго поверљиво".

Није прошло ни недељу дана, а Редер је позван да одмах дође у Хитлеров радни кабинет. Фирер га је дочекао ослоњен рукама о сто на којем је била раширена карта Скандинавије.

– Површно сам прегледао ваш план о освајању база у Норвешкој – обратио се суво начелнику поморског штаба. – Желим подробније образложење.

Редер је приступио столу. Располагао је прецизним и тачним подацима. Истакао је важност запоседања норвешке обале, посебно стратегијски значај луке Нарвик која се зими не залеђује а преко планина је повезана железницом са шведским рудницима гвоздене руде.

– Челик, поготову шведски, потребан нам је! – наставио је Редер. – Ако се Британци докопају Норвешке, а има знакова да то намеравају, онда ће добити не само гвожђе, него и контролу прилаза Балтичком мору. То ће бити крај нашег притиска на Шведску! Додајем да у Норвешкој имамо свог човека, мајора Видкуна Квислинга, бившег министра рата. Повезан је са нашим поморским аташеом у Ослу и спреман је све да учини за Немачку.

Хитлер је ћутао. Није скидао поглед са карте.

– Оставите ваша документа да их детаљно проучим и темељно проверите Квислинга! – окончао је разговор.

Редер је салутирао и напустио радни кабинет. Био је убеђен да ће Хитлер прихватити његов план и поред тога што је Норвешка неутрална земља. Остало је само да се Квислинг још боље обради, он је могао знатно да олакша акцију.

Средином децембра Видкун Квислинг је посетио Хитлера. У немачким поверљивим извештајима означен је као „господин X". Прво је с њим разговарао Алфред Розенберг, један од највиших нацистичких руководилаца, затим адмирал Редер, па опет Розенберг. Најзад, 15. децембра примио га је Хитлер. Фирер је говорио више од 20 минута. Нагласио је да неће дозволити да Британци доспеју до Нарвика. После два дана једанпут је разговарао са вођом норвешких нациста. Квислинг је маштао о великогерманском савезу у Европи. Разрађени су сви детаљи немачке инвазије у Норвешкој: план је добио званично име „Задатак Везер".

И немачки адмирал Редер и издајица Квислинг били су у праву тврдећи

да о Норвешкој размишљају и савезници. Спречити Немце да преко Нарвика морским путем одвлаче шведску руду гвожђа, значило је задати смртни ударац њиховој ратној индустрији. Али, како то известити? Норвешка неутралност представљала је препреку

Препад у поноћ

Черчил се залагао за полагање мина у норвешким територијалним водама, док је француски председник Рено био за окупацију шведских рудника преко норвешког тла. Недеље су пролазиле, а савезници нису могли да се сложе. Коначно су Французи прихватили Черчилов план и 8. априла 1940. четири британска брода положила су мине на уласку у Вест фјорд, врата луке Нарвик.

Квислингови људи. Војници су се размилели по граду запоседајући један по један пункт. Веће пушкарање започело је тек у зору и брзо престало.

Препад је успео. Док су немачки војници летели по граду, Квислинг је у раскошном хотелу „Гранд" разговарао са истомишљеницима о саставу нове норвешке владе.

Норвешки краљ и влада на време су се склонили у Лондон. Широм земље Норвежани су покушали да пруже отпор, али су немачки ратни авиони и нове трупе које су у међувремену пристизале били далеко надмоћнији. Није успела ни интервенција мањег броја француских и британских војника.

Видкун Квислинг је прогласио себе председником владе, али су га нацисти збацили само после шест дана. Вратили су га на тај положај 1942. Упркос великом труду да буде добар лакеј, нису га ценили и зато није располагао никаквом моћи. Норвежани нису заборавили горке часове које су преживели због њега. После рата су га осудили на смрт и стрељали. А његово име постало је у целом свету симбол за издајнике – квислинге.

Норвешка је уложила протест. Међутим, све је било касно – неколико немачких трговачких бродова већ је тога дана упловило у луку Осла. Власти се нису обазирале на њих. Чак нису журиле са процедуром прегледа брода и терета. Оставиле су тај посао за сутрадан.

Касно увече Осло је утонуо у мир. Неочекивано, из утробе немачких трговачких бродова покуљали су до зуба наоружани војници. На обали су их чекали и

М. Тодоровић

ГЛАВНО ДА СУ ШАШАВЕ...

ИЛИ ТОРАЊ ИЛИ НИШТА

ЈЕДНА ГАРИЈЕВА ТОРТА КОШТА И ДО 7 ХИЉАДА ДОЛАРА, А ПРОДАЈУ СЕ КАО АЛВА. ЗАШТО? ЗАТО ШТО, АКО ТО МУШТЕРИЈЕ БАШ ХОЋЕ, ИЗ ЊЕ МОЖЕ И ДА ШИКНЕ НАФТА. ЗА ЧУВЕНОГ ПОСЛАСТИЧАРА РАДЕ ЈЕДАН СЛИКАР, ЈЕДАН ВАЈАР И ШЕСНАЕСТ ПОМОЋНИКА.

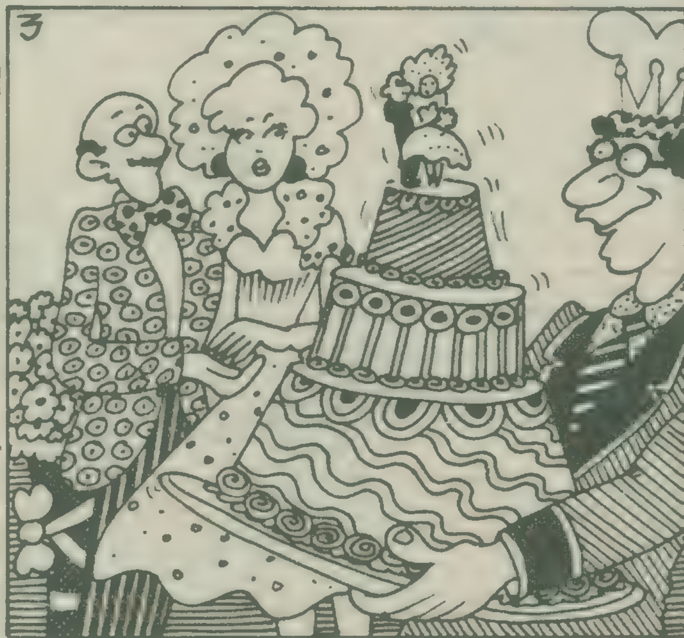

Гари Хансен је врло популаран човек у Холивуду – прави торте... Само, те торте право су чудо посластичарске и неких других вештина. Гари је и поприлично богат човек. Како и не би био? За његове торте плаћа се од 65 до 7 хиљада долара.

Ко је луд да исповрти толике паре за обичну торту? Глумци, политичари, богаташи... А зашто, за име света? Зато што Гари прави све, ама баш све што њима падне на памет. Није важно што је прескупо, главно да је шашаво.

Чукунунуче посластичара данског краља

Гари се у мору чудноватих жеља одлично сналази. Његов чукундеда је, како често и радо истиче, био посластичар данског краља: удовољавање царским мушицама Гарију је, што би се рекло, у крви. И, какве су мушице холивудских величанстава? Свакојаке...

Када је недавно некада велики освајач женских срца Рок Хадсон изашао из болнице после операције срца, његови пријатељи замолили су чукунунуче посластичара данског краља да им направи торту. Какву? Па у облику људског срца, разуме се, али још и украшену – завојима (од шећера).

Сем што тврди да му лоза води равно на дански двор, четрдесетшестогодишњи Гари тврди и ово: нема тога што његова два стручна саветника – један сликар и један вајар – и његових шеснаест помоћника не могу да направе. Једном је, рецимо, један угледни пословни човек наручио торту у облику старинског пароброда. Или таква или никаква! Гари му је испунио жељу – све до базенчета по коме је пароброд пловио и димњака из којих се вијорио дим.

Свако воли своју кућу, амерички председник Реган ону коју је подигао на ранчу у Санта Барбари: од Гарија је досад поручио бар пет-шест верних копија.

Ако могу куће, зашто не би могао и торањ за нафту? Наравно да би могао, одговорио је Гари Хансен власнику нафтоносних поља и председнику познате филмске компаније „20th Century Fox", Марвину Дејвису и направио му рођенданску торту у облику торња за нафту. Гари не би био Гари да из торња у једном тренутку није покуљала и нафта. Како натерати торту да бљује нафту?

– Унутра сам ставио кесицу са црним сирупом од чоколаде. Када је нож засекао торту, сируп је шикнуо напоље.

Некада, само некада, понеки захтев збуни чак и Гарија. Као онда када су му муштерије у флашици донеле неку течност да је стави у свадбену торту коју су наручили. Каква је то течност, питао је Гари. Није опасна, има једно једино дејство – гаси љубавну жеђ.

За тридесет година рада, каже Гари, најузбудљивија је била поруџбина два телевизијска глумца. Одлучили су да направе забаву која ће се памтити и Гари је за њих умесио разноразне торте: у облику винских боца, хамбургера, итд, итд. Само што се момак који их је испоручио вратио, у Гаријевој канцеларији зазвонио је телефон:

– Још торти, истих онаквих и то брзо! Оне прве су појели лавови и тигрови... Управо то се и догодило: поред шашавих торти, забава је морала да се одвија и у шашавом амбијенту по коме заиста шетају прави лавови и тигрови.

Торте су, мислите, за људе. Јесу, али су у Холивуду, и то прилично често како Гари каже, и за кућне љубимце. Фификин рођендан без торте, не долази у обзир! Најомиљеније су оне у облику коске или циновске шницле.

За крај „оригинално" питање новинара: Гаријева најдража торта? Попрсје слепог певача Стивија Вондера у природној величини на којој је оно „Срећан рођендан" било исписано – брајевом азбуком.

– Стиви је био стварно дирнут. Тада је први пут у животу могао да прочита честитку на својој торти – каже Гари.

М. И.

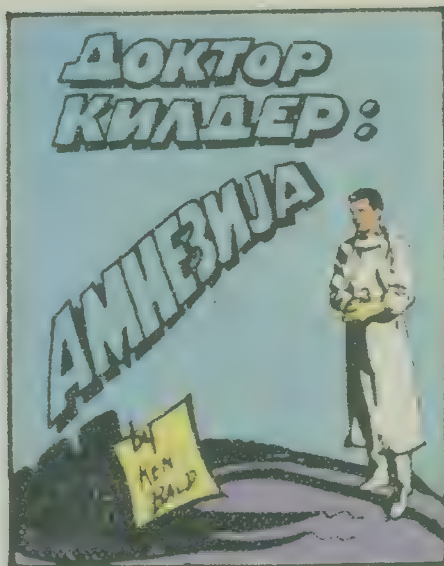

ИДУЋЕГ ПЕТКА: ТАЈАНСТВЕНИ ПОЗИВ

МИШЕЛ ВАЈАН: ТРКА У САН ФРАНЦИСКУ

II ДЕО

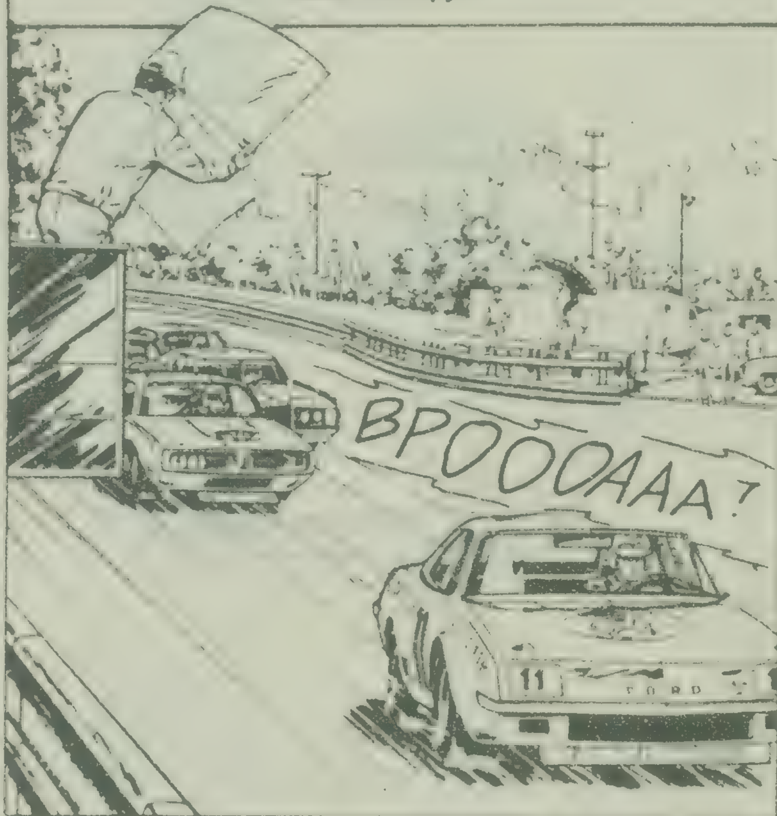

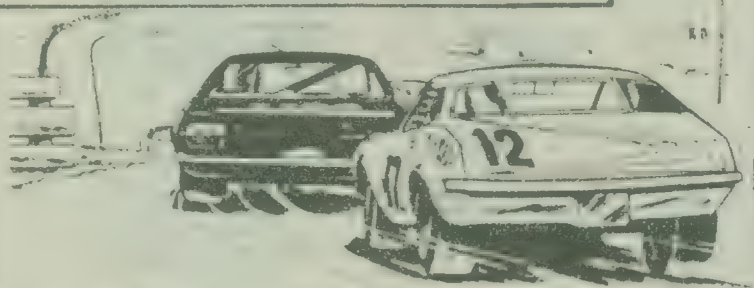

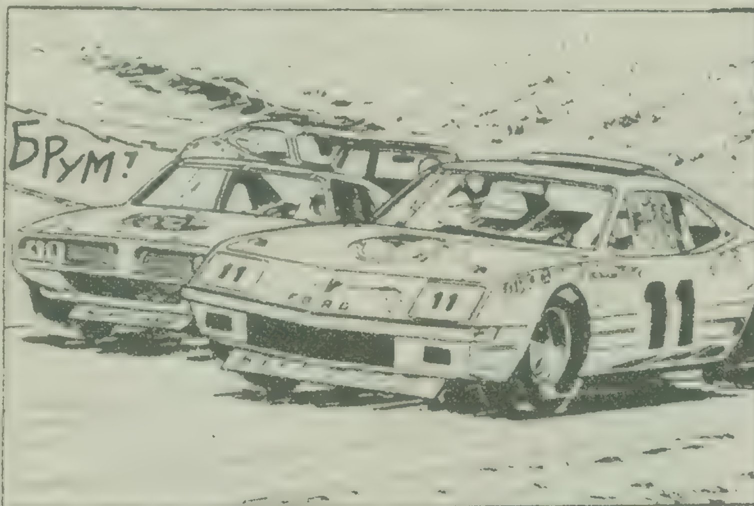

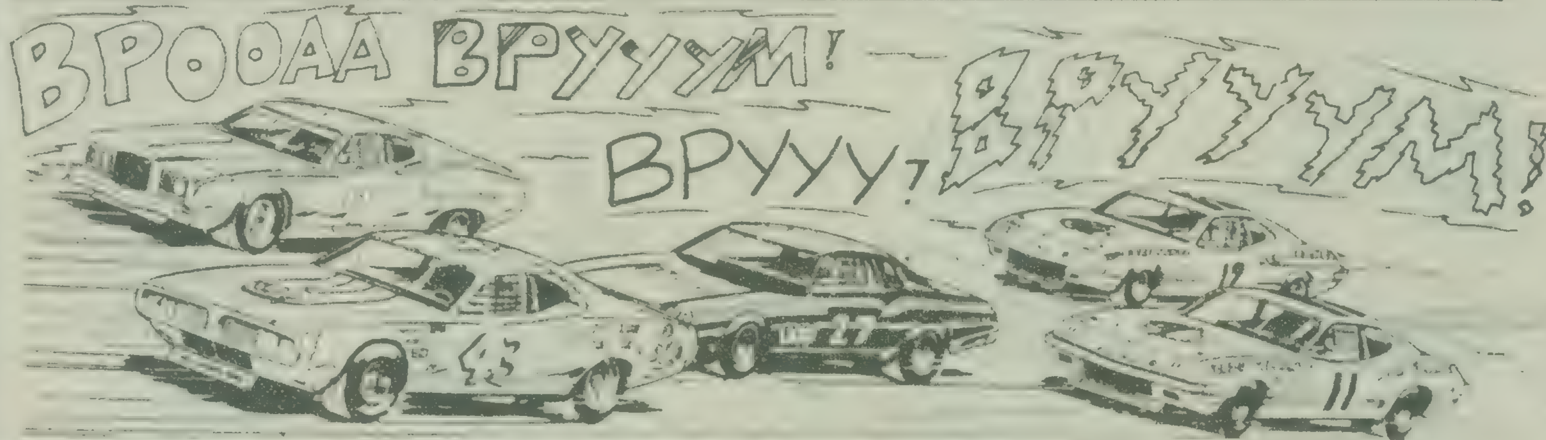

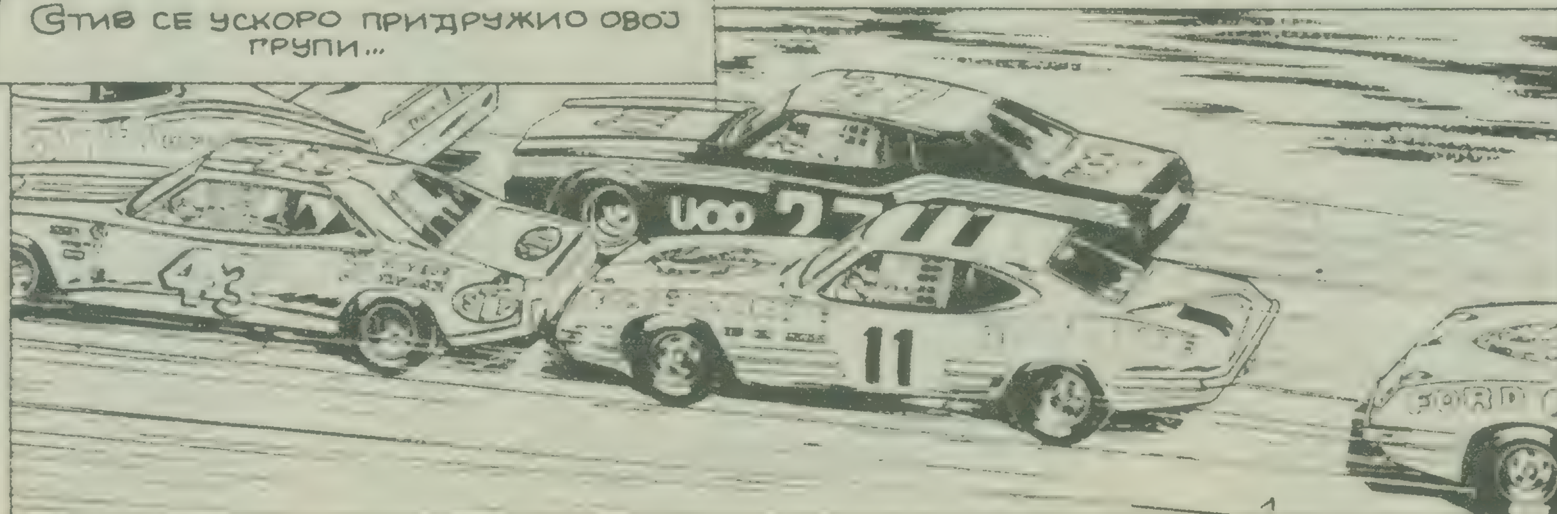

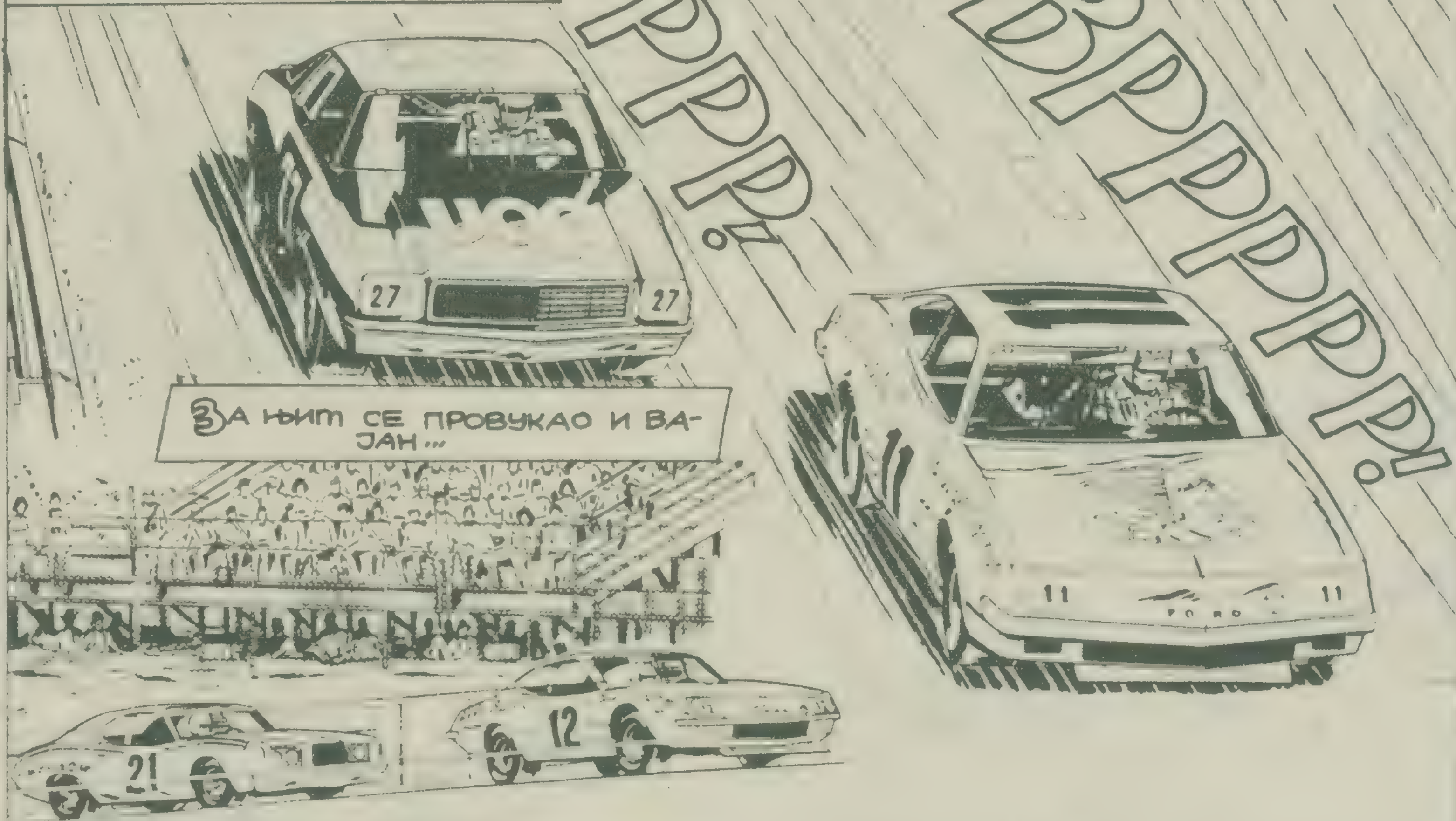
ЗА КРАТКО ВРЕМЕ ПРЕТЕ-
КАО ЈЕ ФОЛМЕРА...
PPP!
BPPPPPPP!
ЗА ЊИМ СЕ ПРОВУКАО И ВА-
ЈАН...

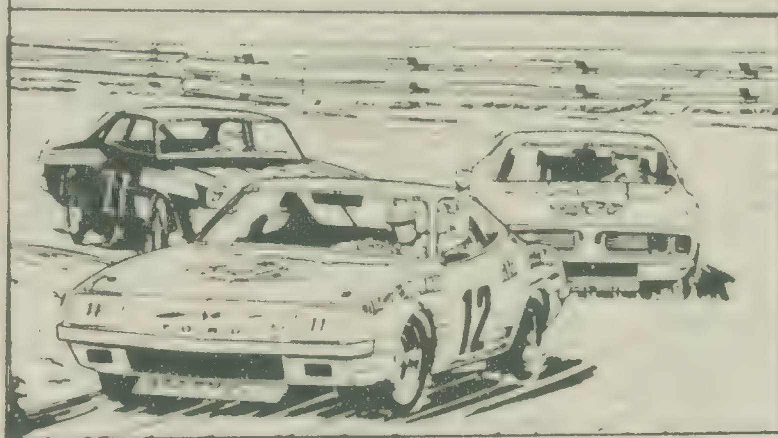
И ДОК ЈЕ СТИВ ВОРСОН ЗАВРШАВАО
СВОЈ ПОБЕДНИЧКИ КРУГ, ПРАЋЕН ОС-
ТАЛИМ ЈУНАЦИМА ТРКЕ...

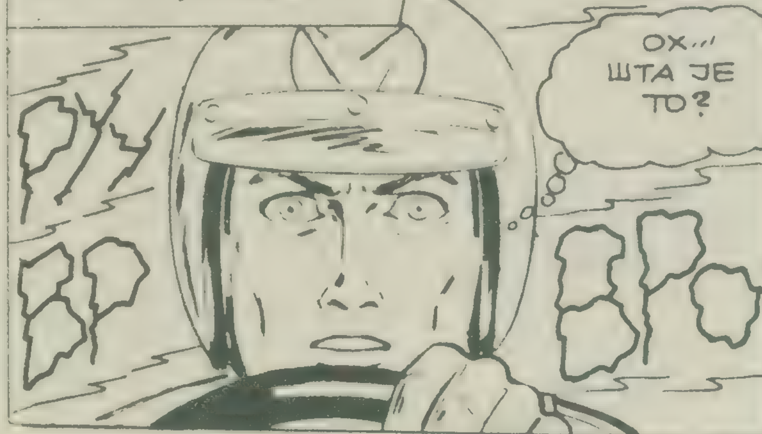
... ДВЕСТА МЕТА-
РА ОД ЦИЉА...
ОХ...
ШТА ЈЕ
ТО?

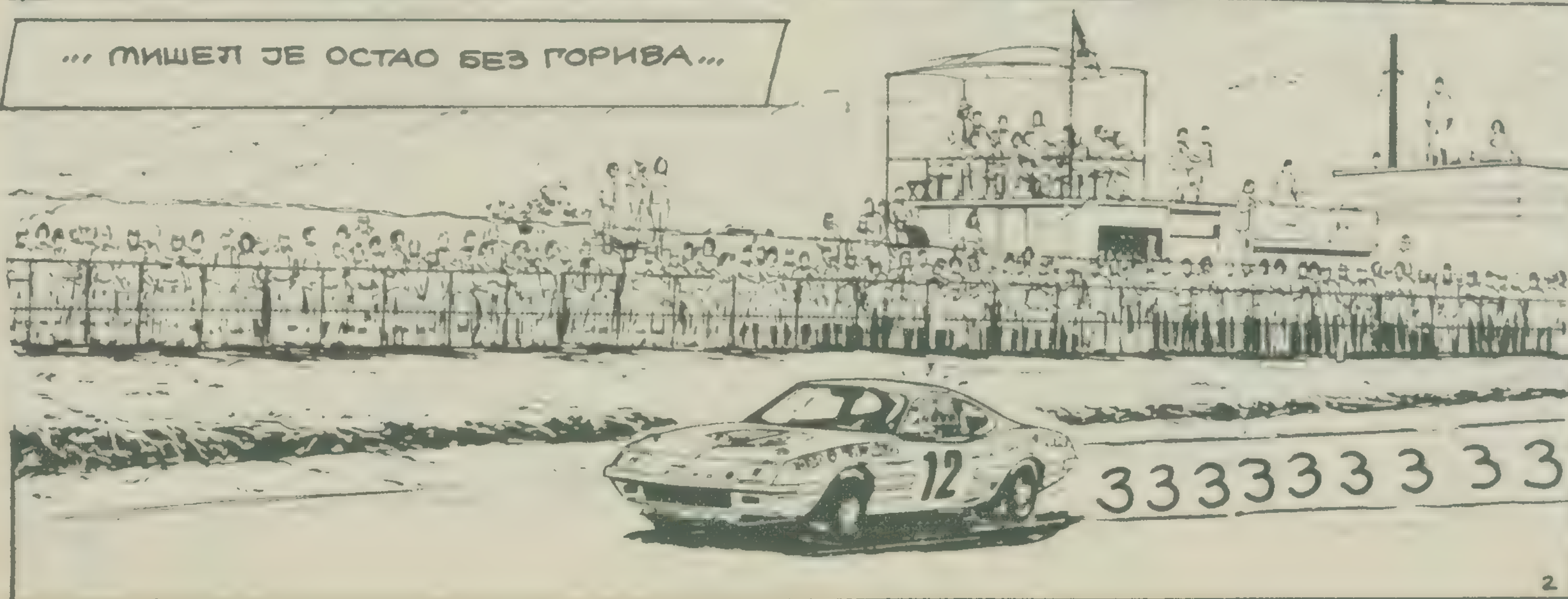
... МИШЕЛ ЈЕ ОСТАО БЕЗ ГОРИВА...
333333333
2

ОСТАВИВШИ КОЛА НА ПИСТИ, МИШЕЛ СЕ УПУТИО СВОМ БОКСУ...
ДА ЈЕ ТРКА ИМАЛА ЈОШ ЈЕДАН КРУГ, НЕ БИХ ЈЕ ЗАВРШИО...

ШТА ТО ЗНАЧИ, ЖАН ПЈЕР?
НИШТА НЕ СХВАТАМ! ТИ И СТИВ ИМАТЕ ИСТИ РЕЗЕРВОАР, И УВЕК ВАМ ЈЕ БИО ПУН!

МОЖДА ТИ ВИШЕ ТРОШИШ ОД СТИВА...
НЕМОГУЋЕ! НА ПРОБАМА СМО УВЕК ИСТО ТРОШИЛИ! МЕХАНИЧАРИ ОВОГА ПУТА НИСУ НАПУНИЛИ МОЈ РЕЗЕРВОАР!
АЛИ...

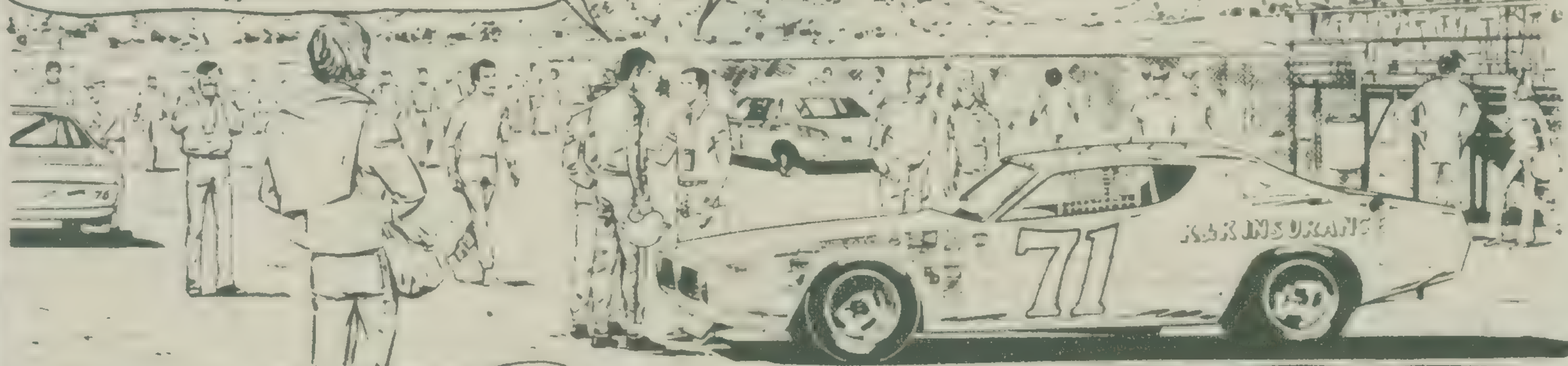
НЕЋУ ДА ПРАВИМ ГУЖВУ, АЛИ НАДАМ СЕ ДА СЕ СТВАР НЕЋЕ ПОНОВИТИ НА ПИСТИ ЛАГУНА СЕКА КРОЗ ОСАМ ДАНА!
НАРАВНО ДА НЕЋЕ, МИШЕЛ! УОСТАЛОМ, ОВО И НИЈЕ БИЛА ПРАВА ТРКА!
71

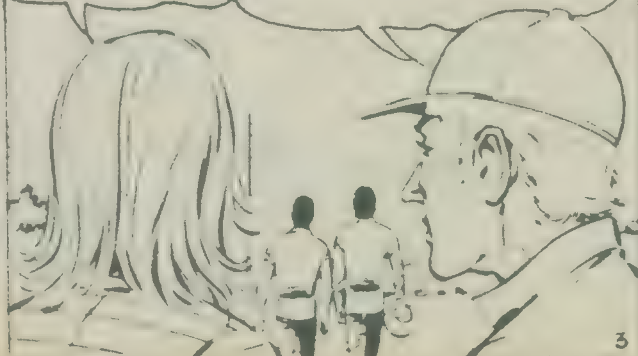
ЧУЈЕШ ЛИ? ЗАНИМЉИВО!
ЛАГУНА СЕКА? ТО ЈЕ БЛИЗУ САН ФРАНЦИСКА?
3

ДА, АЛИ ТРЕБА НАЋИ ДРУГИ НАЧИН ДА СЕ СТВАР РЕШИ! ЗАСАД ДОСТА ЗНАМО!

ЛАГУНА СЕКА
ЈЕДНА ОД НАЈТЕЖИХ ПИСТА У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ НАЛАЗИ СЕ ИЗМЕЂУ ПЕШЧАНИХ ДИНА И УВАЛА И БРЕЖУЉАКА...

ВРУМ!
ВРРРРРРРР!
CASTROL

ДАНАС СЕ ПРОБА НА ДВЕ СТАЗЕ: УЈУТРУ ТРИДЕСЕТ КРУГОВА, ПОПОДНЕ ПЕДЕСЕТ...

ОБАВЉАЈУ СЕ ПОСЛЕДЊЕ ПРИПРЕМЕ ПРЕ ТРКЕ...

ТУ СУ И ЕНГЛЕЗИ РОЈ ЏОНСОН И ДОНАЛД ПЕЈНТОР С КОЛИМА "АЛФА-МОНТРЕАЛ" И "ФОРД-МУСТАНГ"!

НАША ДВА ВОЗАЧА "ФОРМУЛЕ 1" ПОСМАТРАЈУ СТАРТ...

ВРООООАР!
ВРУУМ ВРРРУМ! ВРООАР!

ЏОНСОН И ПЕЈНТОР ПРЕДВОДЕ ЗБИЈЕНУ ГРУПУ...
CAME
FORD

... ТОКОМ ВИШЕ КРУГОВА...
УУМ!

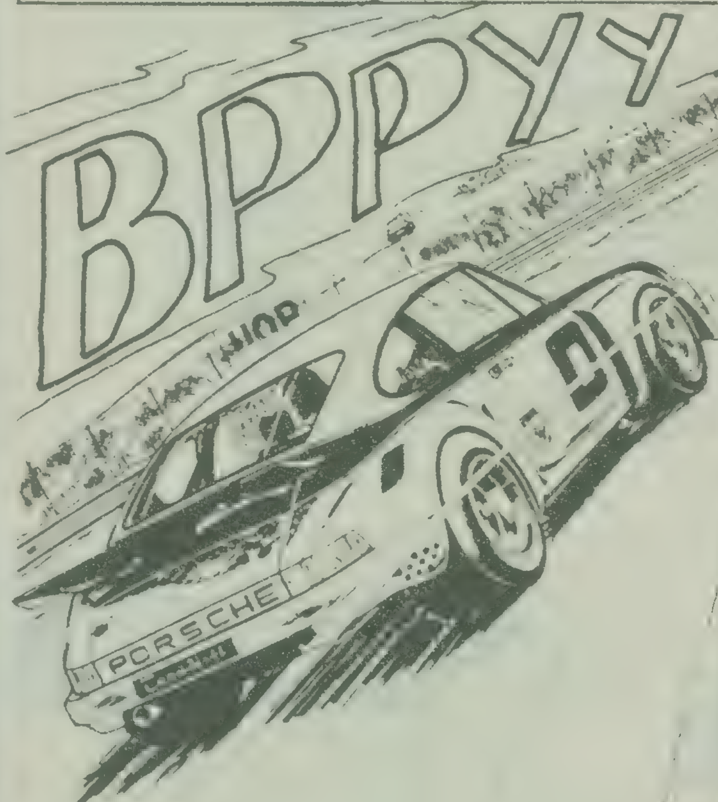
ВРРУУ
PORSCHE

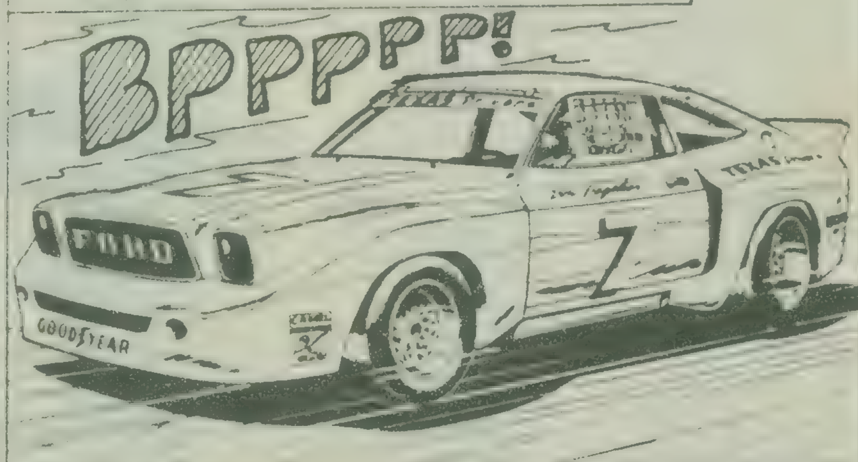
У ДВАДЕСЕТОМ КРУГУ ПЕЈНТОР ЈЕ НА ЧЕЛУ...
ВРРРРР!
TEXAS
FORD
7
GOODYEAR

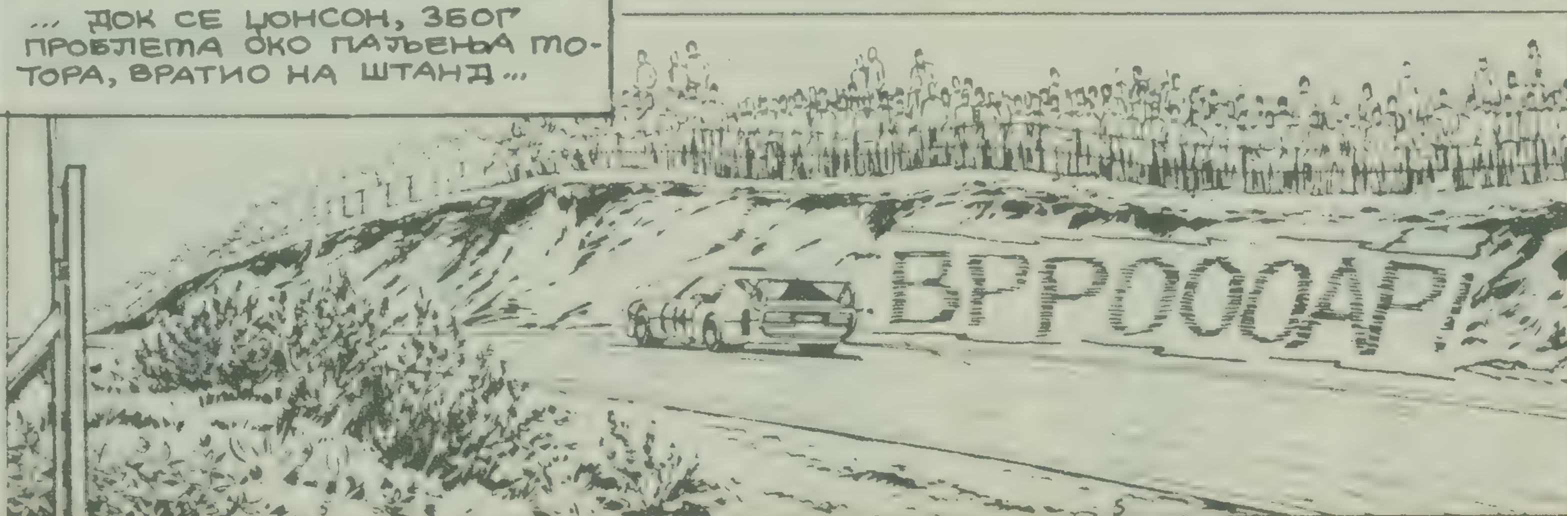
... ДОК СЕ ЏОНСОН, ЗБОГ ПРОБЛЕМА ОКО ПАЉЕЊА МОТОРА, ВРАТИО НА ШТАНД...
ВРРОООАР!

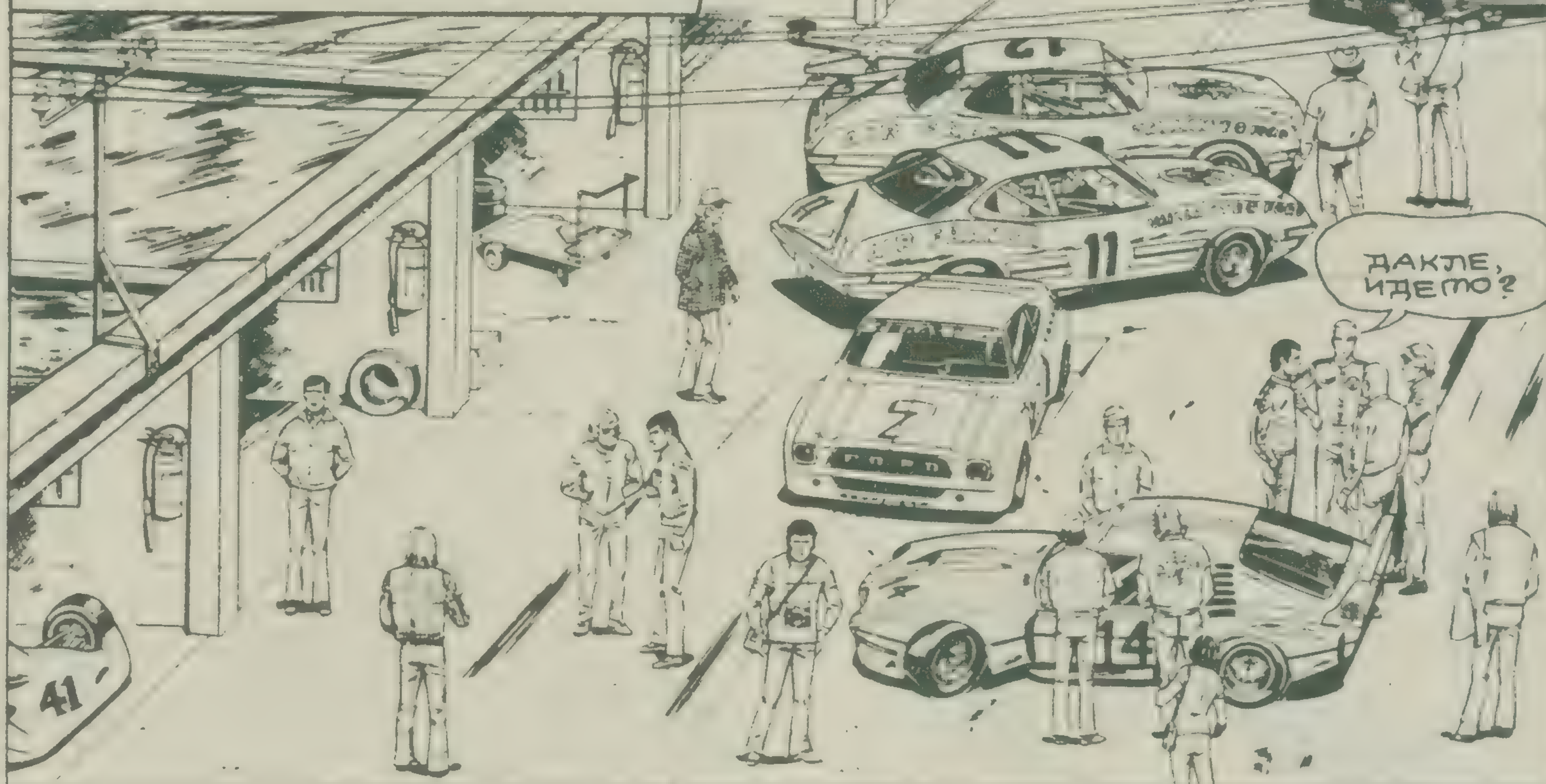
КВАР ЈЕ ОТКЛОЊЕН, АЛИ РОЈ НИЈЕ НАСТАВИО ТРКУ ПОШТО ИЗГУБЉЕНО ВРЕМЕ НИЈЕ МОГАО НАДОКНАДИТИ. ПЕЈНТОР ЈЕ ЗАВРШИО ТРКУ КАО ДРУГИ. И ДОК СЕ ЧЕКАО ПОЧЕТАК ДРУГЕ ТРКЕ...
ДАКЛЕ, ИДЕМО?

ДВОЈИЦА ЕНГЛЕЗА, МИШЕЛ И СТИВ, ОТИШЛИ СУ У БИФЕ ДА СЕ ОСВЕЖЕ ПРЕ ТРКЕ...
САД ЈЕ ТРЕНУТАК, ДОК СЕДЕ...
Pit Stand
Coca-Cola

НАДАМ СЕ ДА ЋЕМО ИМАТИ ВИШЕ УСПЕХА НЕГО ПРОШЛЕ НЕДЕЉЕ!
МИ СМО НЕШТО ДРУГО НЕГО ОНА ДВОЈИЦА!

РУЧАК ЈЕ ВЕСЕЛО ТЕКАО...
Pit Stand

ЗА ТО ВРЕМЕ НАПОЉУ...
АКО ЗАКАСНИМО, МОМЦИ У КАМИОНУ ЋЕ ИЗГУБИТИ СТРПЉЕЊЕ!
СКИНИМО ЈАКНЕ ПА НА ПОСАО!
YAILLANT

ПОЖУРИМО! ТРЕБА ВЕЋ ДА СМО КОД КОЛА! КРОЗ ДВАДЕСЕТ МИНУТА ПОЧИЊЕ ТРКА!
И МИ ЋЕМО С ВАМА...

ВРООООААР!
ШТА?!

У ТРЕНУТКУ КАД СУ ПРИШЛИ СВОМ ШТАНДУ, ЗАГЛУШУЈУЋА БУКА ПРЕКИНУЛА ЈЕ ТИШИНУ...
РООААРР!
НЕМОГУЋЕ?
ВРООО РООАА

ВРУУУУУУМ!
11
FORD
11
12
FORD
12

7

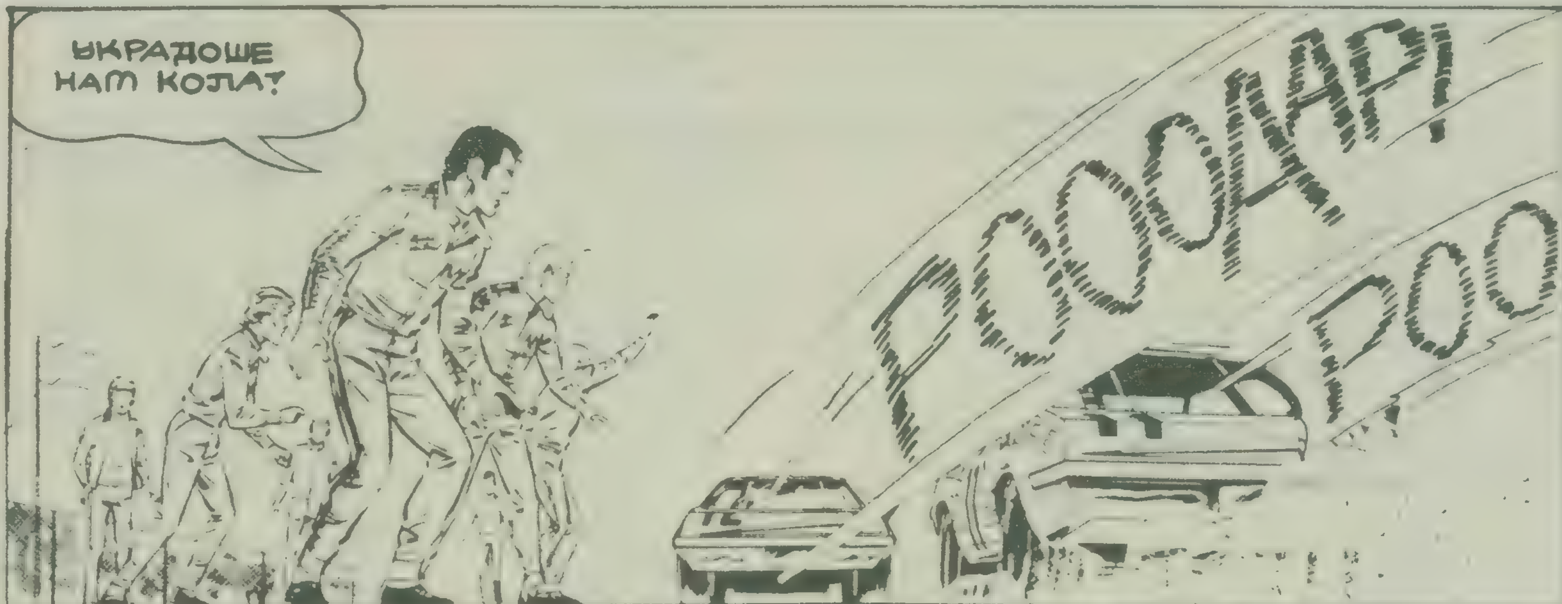

Стив и Мишел су ускочили у "Алфа-Монтреал" и дали се у потеру за "Вајанима"...

ВРООААР! РООААР!

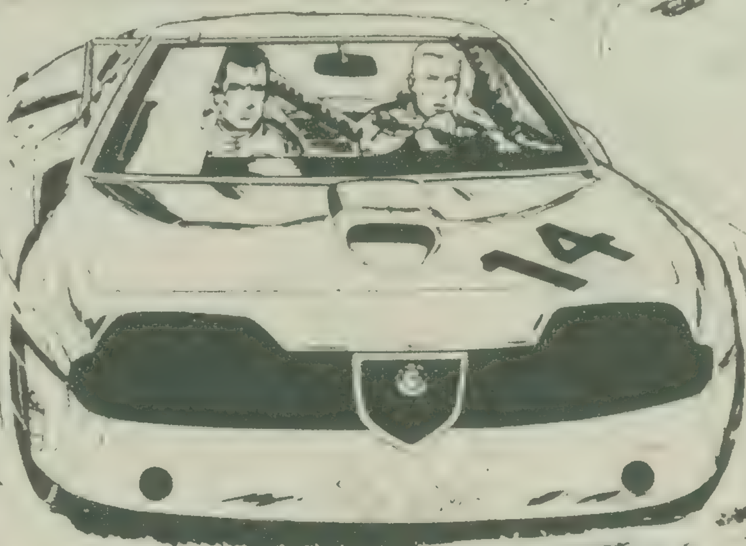

За њима су у "Мустангу" били Џонсон и Пејнтор...

ВРОООАР!

ТРИ КОЛОМЕТРА ДАЉЕ, ПОРЕД ПУТА...
ШТА ЈЕ, МОМЦИ, КВАР?

ОВАЈ... НЕ... ОДМАРАМО СЕ МАЛО...
ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ ОВДЕ НЕ МОЖЕТЕ!

НА ПУТУ...
НИШТА НЕ ВИДИМ У РЕТРОВИЗОРУ, АЛИ ВЕРУЈЕМ ДА НАС ГОНЕ ... СРЕЋОМ, КАМИОН ЈЕ ТУ...

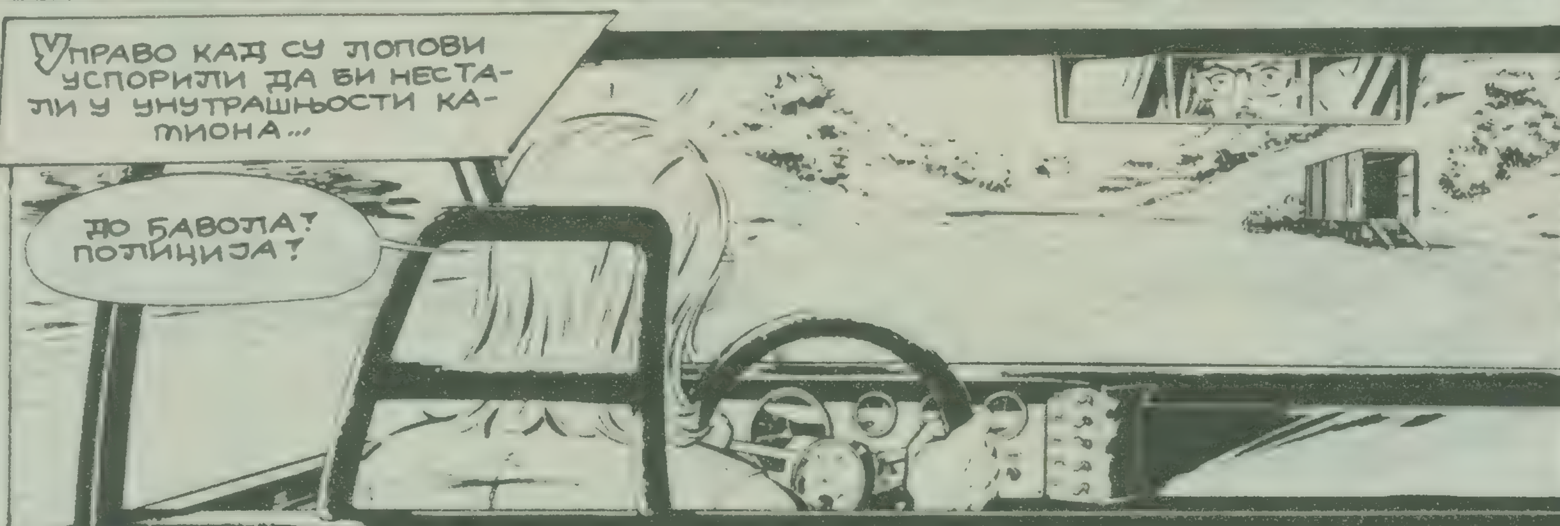
УПРАВО КАД СУ ЛОПОВИ УСПОРИЛИ ДА БИ НЕСТАЛИ У УНУТРАШЊОСТИ КАМИОНА...
ДО ЂАВОЛА! ПОЛИЦИЈА!

АЛИ, У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ СУ ПОНОВО ДАЛИ ГАС И ПРОЈУРИЛИ ПОРЕД КАМИОНА...
STUART TRUCK CO
!?
ВРООООАР!
12
9

ШТА ЈЕ САД ОВО ?!
ВРООААР!

РЕЦИТЕ ТИ ЗАШТО СТЕ ОТВОРИЛИ ЗАДЊА ВРАТА ?
ОВАЈ... ЈА...

ВРРУМ!

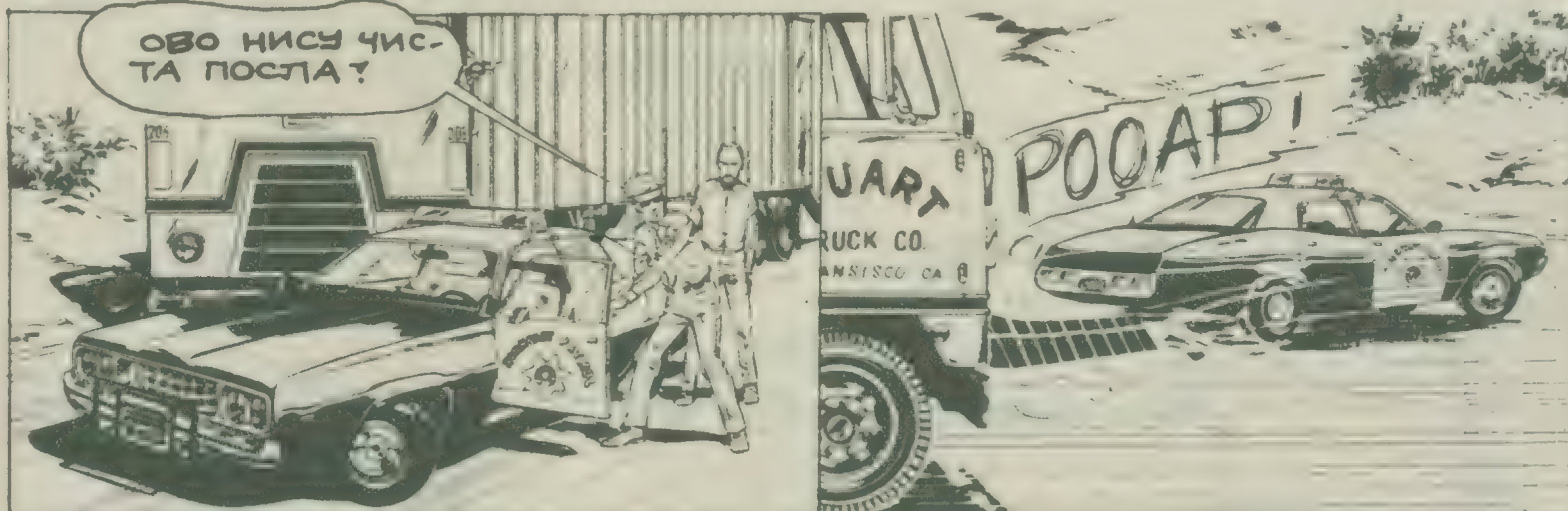
ОВО НИСУ ЧИСТА ПОСЛА!
РООАР!

УХ, ПРОПАЛА СТВАР!
МОЖДА ЋЕ ОНА ДВОЈИЦА ОДВЕСТИ КОЛА ДО ТАМО...

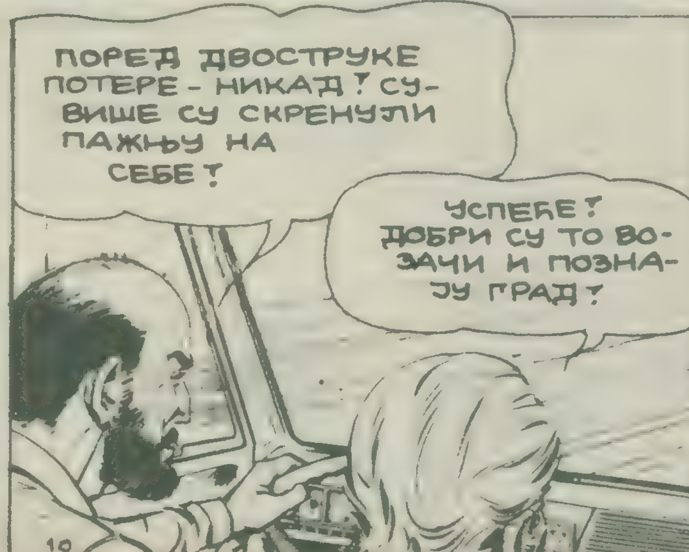
ПОРЕД ДВОСТРУКЕ ПОТЕРЕ - НИКАД! СУВИШЕ СУ СКРЕНУЛИ ПАЖЊУ НА СЕБЕ!
УСПЕЋЕ! ДОБРИ СУ ТО ВОЗАЧИ И ПОЗНАЈУ ГРАД!

"МУСТАНГ" И "АЛФА" НЕСМЕТАНО СУ УМАКЛИ ПОЛИЦИЈИ СЛЕДЕЋИ УКРАДЕНА КОЛА. АЛИ, НАШАВШИ СЕ У САН ФРАНЦИСКУ...

СТИВ, ЗА ВОЛАНОМ "АЛФЕ", УСПЕО ЈЕ ДА СЕ ПРИБЛИЖИ ОТМИЧАРИМА...

... А ПЕЈНТОР, ЗА ВОЛАНОМ "МУСТАНГА", СЛЕДИО ЈЕ ДРУГА КОЛА ...

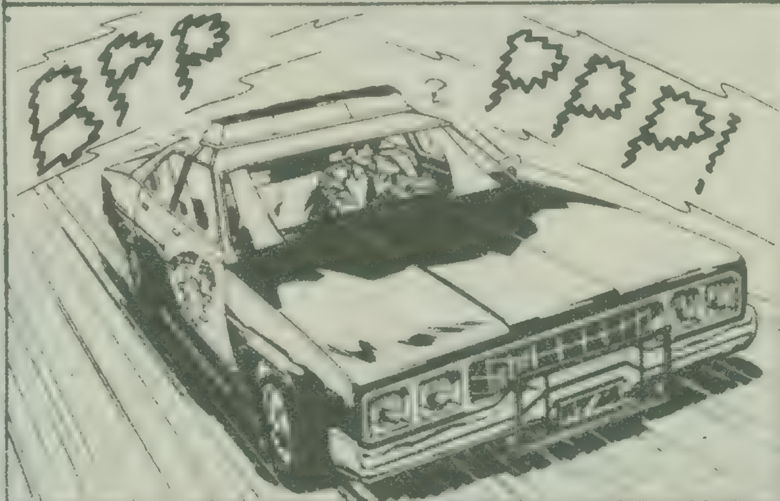
ИЗА „АЛФЕ" ПОЛИЦИЈСКА СИРЕНА ЈЕ БЕСОМУЧНО ЗАВИЈАЛА...
ВРР
?
РРР!

ПОШТО НИЈЕ БИЛО НАДЕ ДА ЋЕ СТИЋИ И ЗАУСТАВИТИ БЕГУНЦЕ, ПАТРОЛНА КОЛА ПОЗВАЛА СУ ЦЕНТРАЛУ...
ВРУУМ!

АЛО, КОЛА ПЕДЕСЕТ ОСАМ ЗОВУ ЦЕНТРАЛУ...
У РЕДУ... ПРИМЉЕНО! АЛО, ОВДЕ ЦЕНТРАЛА...

... ПОЗИВАЈУ СЕ СВА РАСПОЛОЖИВА КОЛА НА СЕКТОРУ ПОТЕРЕРО ДА ЗАУСТАВЕ...
ТО ЈЕ ЗА НАС?

... ПЛАВА КОЛА С БРОЈЕМ ЈЕДАНАЕСТ, НЕПОЗНАТЕ МАРКЕ И ЦРВЕНО-БЕЛИ „МУСТАНГ"!

СЛЕДИТЕ ШИФРУ ТРИ!
ВРР
РРР

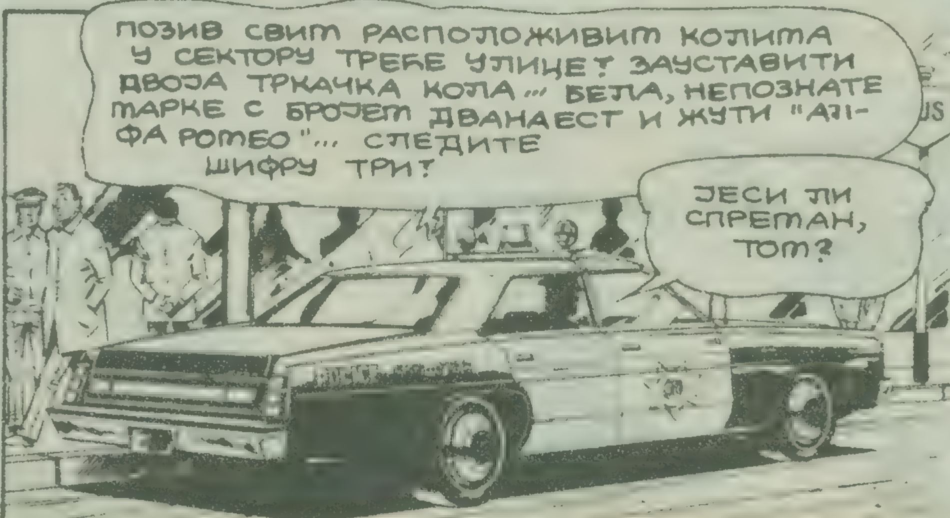
ПОЗИВ СВИМ РАСПОЛОЖИВИМ КОЛИМА У СЕКТОРУ ТРЕЋЕ УЛИЦЕ! ЗАУСТАВИТИ ДВОЈА ТРКАЧКА КОЛА... БЕЛА, НЕПОЗНАТЕ МАРКЕ С БРОЈЕМ ДВАНАЕСТ И ЖУТИ „АЛФА РОМЕО"... СЛЕДИТЕ ШИФРУ ТРИ!
ЈЕСИ ЛИ СПРЕМАН, ТОМ?

ЈЕСАМ, ЏО! НАПРЕД!
РОААР! ВУУУУ!
ИИИИИИ!
12

ЕНО ИХ! ДАЈ ГАС!
POOO
РОАР!
ВРУМ!
ВРР!
ТОМ И ЏО СУ ПОЈУРИЛИ...

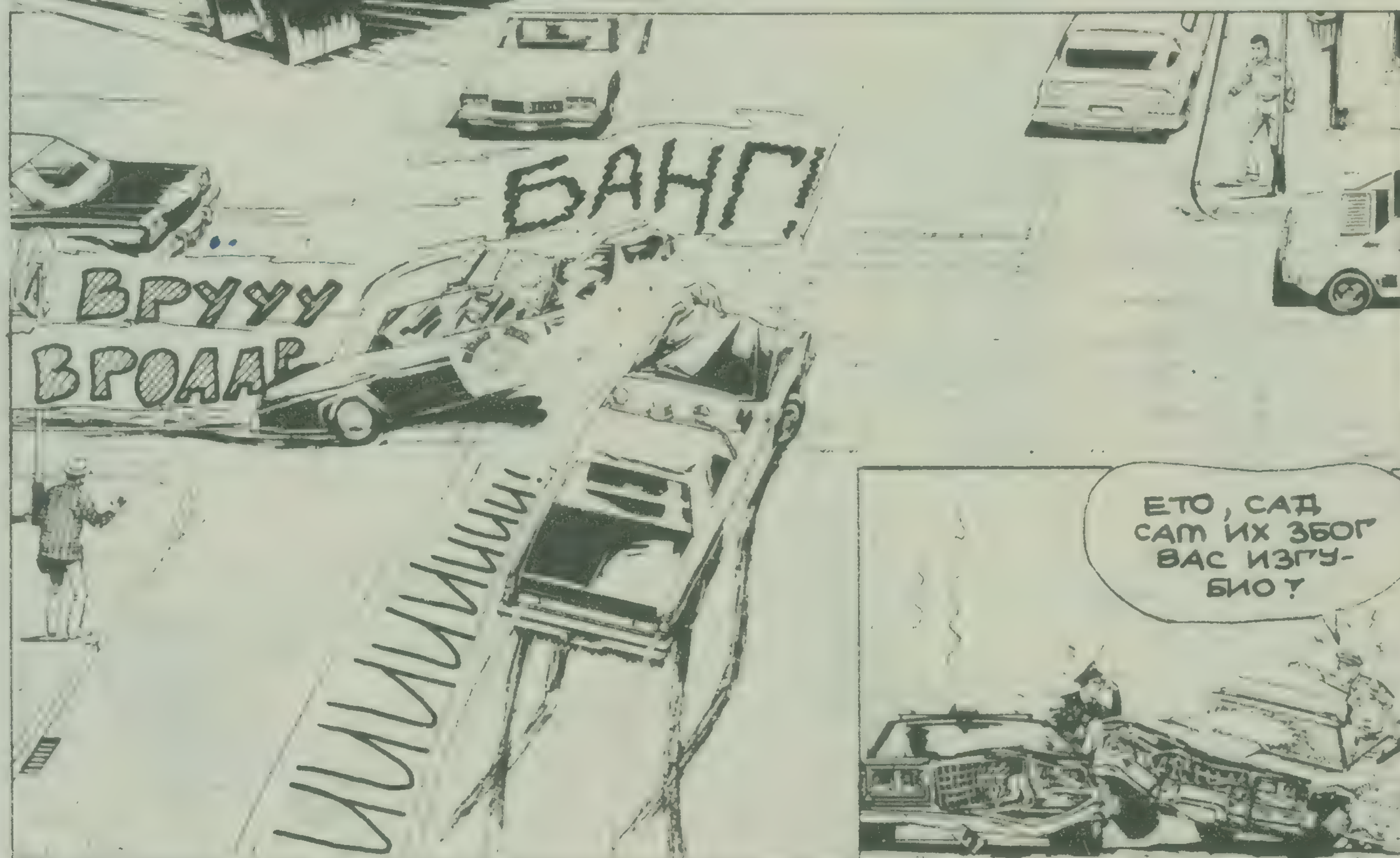
БАНГ!
ВРУУУ
ВРОААР
ИИИИИИИИИ!
ЕТО, САД САМ ИХ ЗБОГ ВАС ИЗГУБИО!

А ШТА ТИ ТРАЖИШ У ГРАДУ?! ТРЕБА ДА СИ НА ДРУМУ!
МОЖДА... АЛИ ГОНИМ ОНЕ ЈОШ ИЗ ЛАГУНЕ СЕКЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ СТИВ И МИШЕЛ НАСТАВЉАЈУ ТРКУ ЗА ОТМИЧАРИМА...
ВРРРРР!
FORD

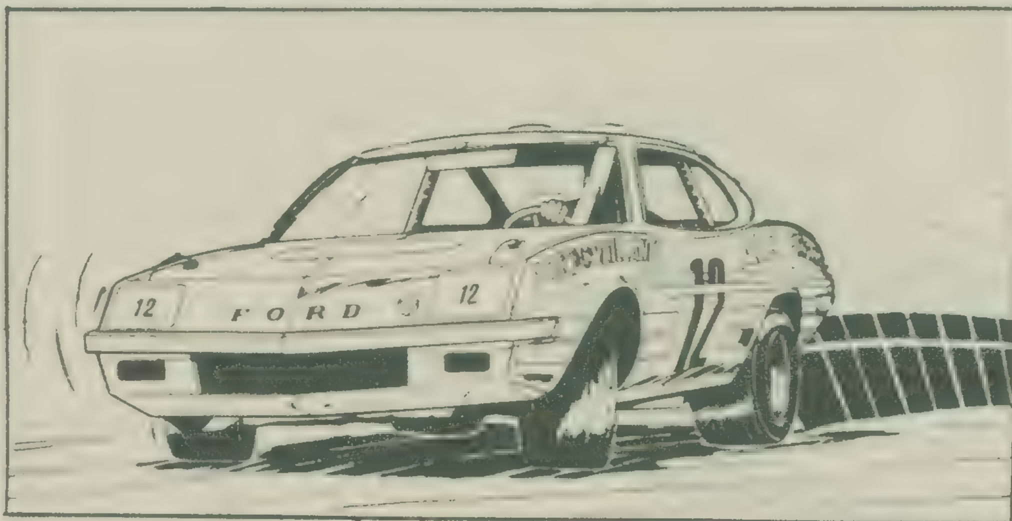

"ВАЈАН" ПРВИ УЛАЗИ У ГЛАВНУ САОБРАЋАЈНУ АРТЕРИЈУ И СТИЖЕ У ЦЕНТАР...

ВРООООААР!

USED CARS

CHEVF

ХАНИ & ДИРЕРИ АУТОМЕХАНИЧАРИ

... НАОЧИГЛЕД ПРЕСТРАШЕНИХ ПОСМАТРАЧА...

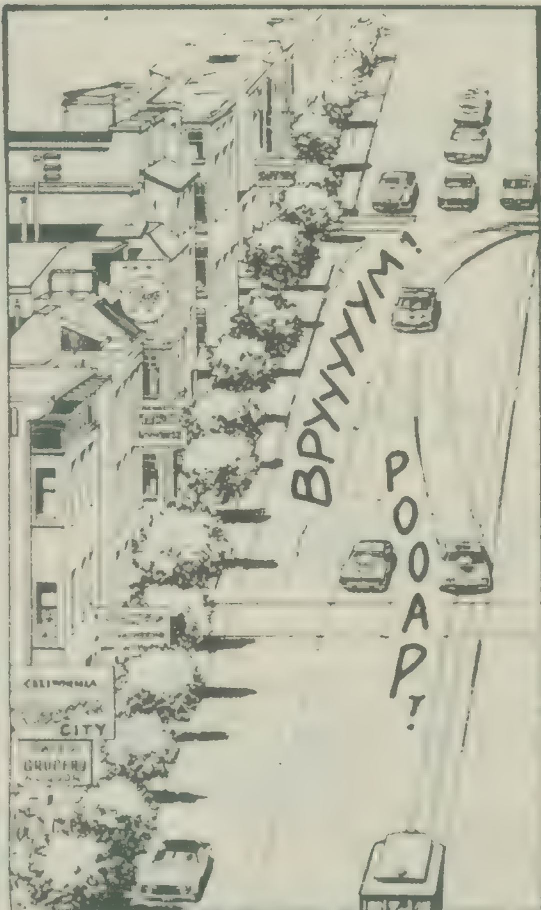
ВРУУУУУМ!
РООАР!
CITY
GROCERY

Која су одскакала код сваке неравнине...
ВРУМ!
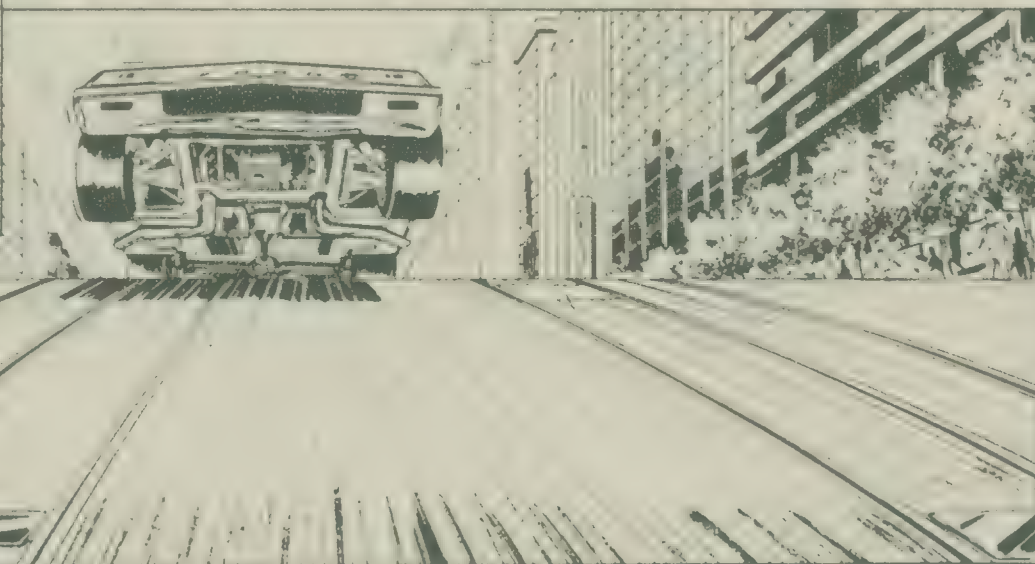

... и чинило се да ће полетети увис...
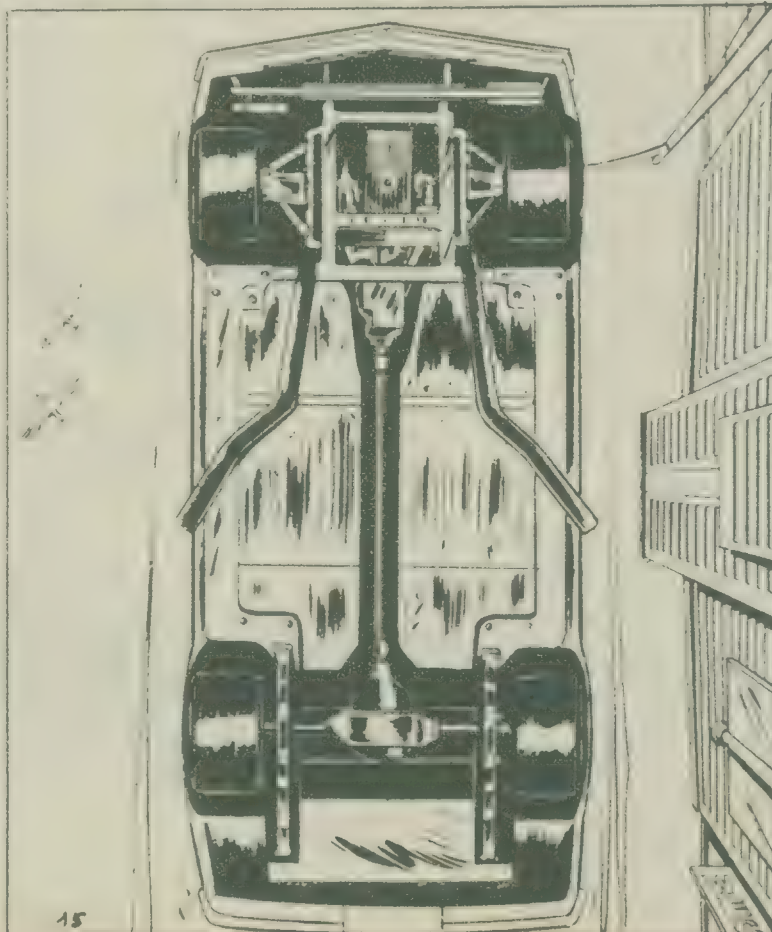

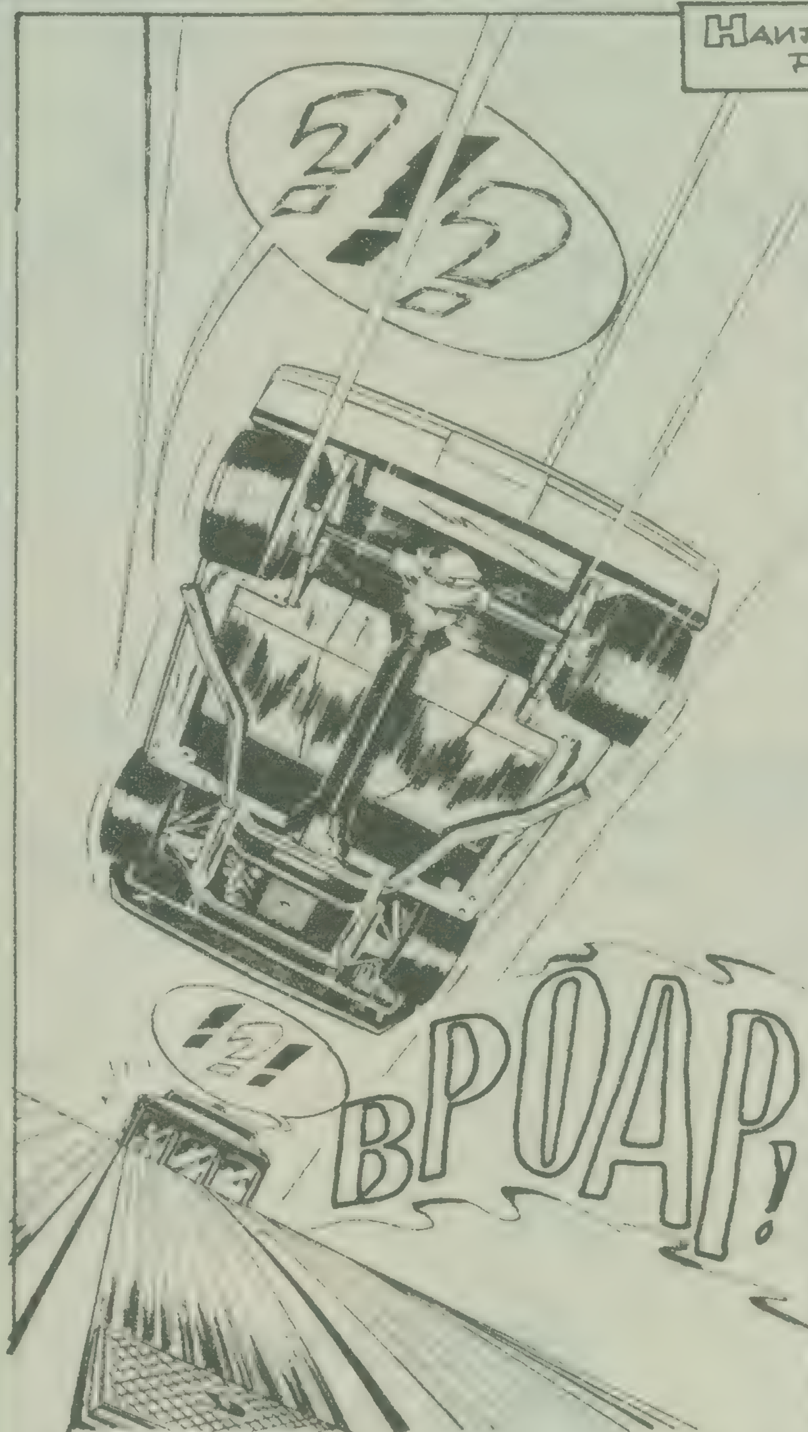
?!?
!?!
ВРОАР!

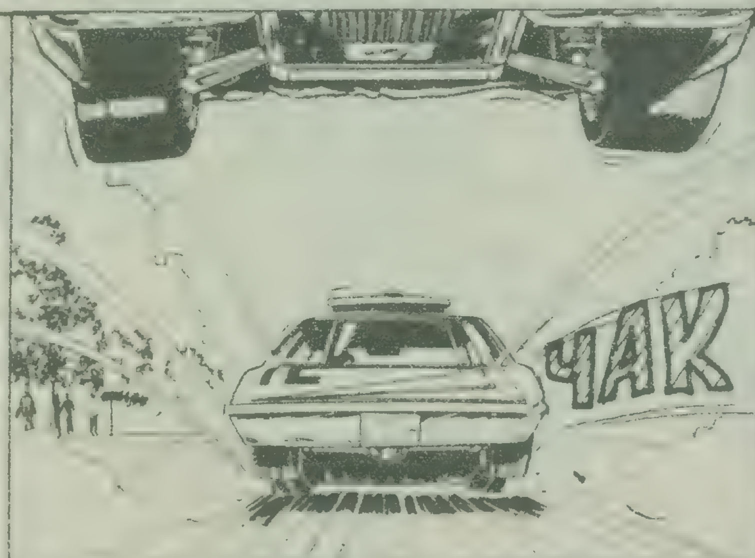
НАИЛАЗИО ЈЕ ТРАМВАЈ И СУДАР ЈЕ ИЗГЛЕ-ДАО НЕИЗБЕЖАН...
ЧАК

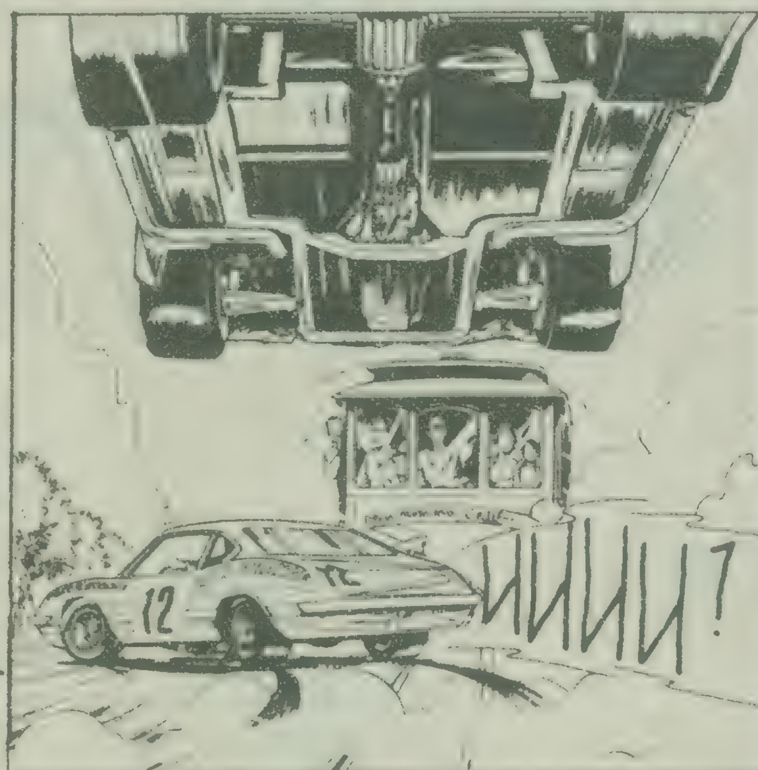
ИИИИ?

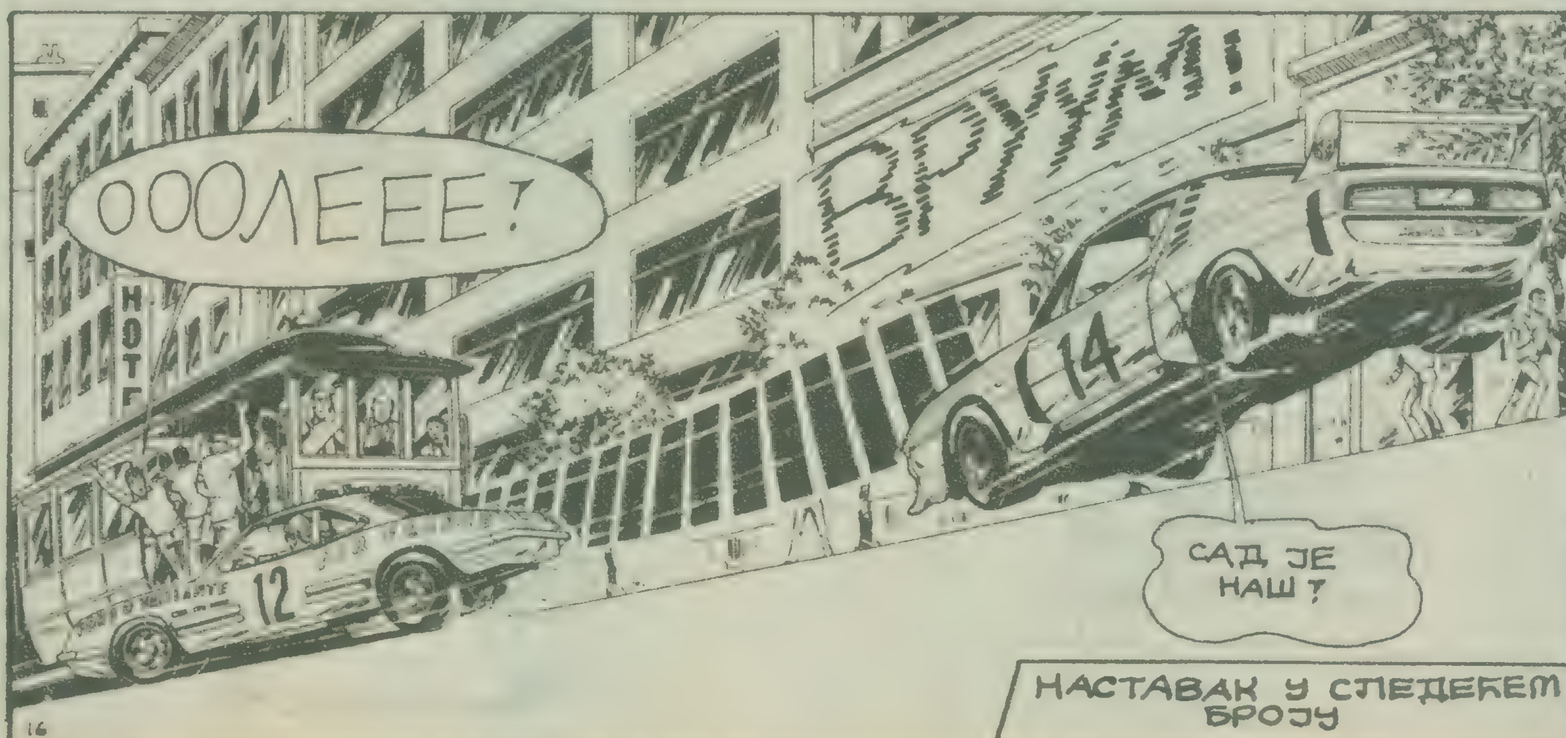
ОООЛЕЕЕ!
ВРУУМ!
САД ЈЕ НАШ!
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

ПРИЧА О НАЈЧУДНИЈЕМ ШАХИСТИ СВЕТА

ВЕЛЕМАЈСТОР С АСФАЛТА

ЗАШТО ЏО СМОЛИЈ, КОЈИ О СЕБИ КАЖЕ ДА ЈЕ ОДИГРАО ВИШЕ ОД 50.000 УЛИЧНИХ ПАРТИЈА, ЈОШ НИЈЕ УШАО У ГИНИСОВУ КЊИГУ РЕКОРДА?

Канађани радо причају странцу како је њихова домовина добила име. Кад је Магелан, славни португалски морепловац у служби шпанскога двора, ступио на непознато сурово тло и овлаш га погледао, рекао је својим поморцима:

– Ca nada! Овде ништа!

Четири столећа после Магелана ја сам нешто нашао: причу о најчуднијем шахисти света, дебелом брадоњи из Торонта, Џоу Смолију.

Даунтаун је жила куцавица, душа и срце старога дела Торонта. Красе га времешне грађевине у викторијанском стилу, суздржано отмене, које пркосно стоје поред супермодерних и светлих небодера и подсећају на ђаке-прваке који одоздо, искривљених вратова, гледају у горостасне момке из неке кошаркашке екипе.

Убијај кад играш гамбит

У Даунтауну је Јонг његова најживља, најузбудљивија и највеселија улица. Та највећа бекријашица међу улицама највећега канадскога града, последња се растане с ноћи, а прва пољуби са зором.

На углу где се секу улице Јонг и Гулд – увек је гужва. Ту столује Џо Смолиј, жива легенда Торонта, велемајстор на асфалту.

Главу ове рашчупане прилике чува капа од дебеле вуне, тело – излизана црвена мајица која памти чистије дане и на којој је отиснут слоган Kill as you gambit („Убијај кад играш гамбит"), а ноге гломазне поларне чизме спреда обложене козјим крзном дуге густе длаке.

Добричина стиснутих, спокојних очију, у својој појави и у трапавом ходу као да је позајмио нешто од деда Мраза, војсковође руских мужика Стјењке Разина, личкога медведа, певача Демиса Русоса и хиндуског гуруа Махаришија. Румени образи избичевани од студени, а одећа на граници између торбара и човека који се изву-као из пресе. Његове године и гардероба у чудном су несkладу. Већ је доживео хиљаде сунчаних залазака и превалио је шездесетпрву, а чини ми се да је, онако како живи и размишља, и онако како се лакрдијашки понаша, Џо Смолиј, заправо, најстарији канадски клинац.

Џо седи на усправно постављеном пластичном сандуку за пиво, а пред њим је бетонски сто с уцртаним црно-белим шаховским пољима. Дрвене фигуре уредно су послагане. Преко пута још један сандук, али празан. Мада је магловита, нимало весела ноћ, јунак наше приче чека још непознатог супарника, сасвим сигуран да ће се појавити.

Ако повучеш, пропао си!

И појавио се. Извукао је новчаницу од једног канадског долара, пружио је Џоу који је лако климнуо главом што је знак да нови рат белога и црнога древеног краљевства може да почне.

Чим је шаховски сат укључен, потези се морају вући муњевито. Јер Џо о себи воли да каже како му у свету нема премца у брзопотезном игрању и зато поставља услов да његов партнер у једној партији сме утрошити највише шездесет секунди! Коме од њих падне мала црвена заставица, а то ће рећи да је прекорачио допуштено време, ма како тог тренутка стајао – губи. Губи обично изазивач који је своје велико задовољство – мало платио.

Џо вешто плете мрежу у коју ће уловити младог играча са супротне стране и сам за себе, у пола гласа, мрмља на руском, међународном језику свих шахиста, своју омиљену изреку:

– Пајђош – прапађош! Ње пајђош – прапађош!

Потом тврдим енглеским, с пољским нагласком, који сведочи одакле су га ветрови дотерали у Канаду, окупљеним кибицерима прорекне шта ће се догодити:

– После шест потеза наш ће пријатељ добити мат!

Али није погодио. Мат се догодио после три потеза.

Кад је добио и ову, ко зна коју по реду игру у своме шаховском животу, Џо Смолиј одмери људе који су окружили његово необично радно место и упита!

– Желите ли да играте?

Ако се нико од окупљених не одазове позиву, Џо ће себи допустити краћи предах и у оближњем пучком, другарском бифеу почастиће се шољицом вруће кафе.

Свет у коме опстаје уверио је Џоа Смолија да је реклама неизбежна и неопходна па је зато и он, у границама својих малих могућности, заиграо у том америчком колу.

Сократ и ја

На зидовима иза шаховске плоче извесио је фотокопиране исечке из новина које су писале о њему, а поред тога не великим белим картонима, својом руком, крупним равним словима, накитио слаткоречиве оде о свом генију. Рецимо, налепио је Сократову и своју слику а испод написао:

„Пре 2.400 година Сократ је престао да предаје филозофију у школама и изашао на улице Атине да проповеда ту најинтелектуалнију дисциплину.

Данас Џо Смолиј на улицама Торонта проповеда шах – најинтелектуалнији спорт".

Испод његове фотографије још стоји: „Најбржи светски шахист и велики учитељ".

Истакнута је и нечија мудрост: „Живот је шах – шах је живот!"

Ту је и обавештење читаочима да је Џо Смолиј изазвао најјаче играче данашњице Фишера, Карпова и Спаског да с њиме одиграју тродневни меч од хиљаду партија с тим да свака траје максимум два минута (свакоме само по минут времена за размишљање):

„Џо Смолиј би победио свакога од њих!" – написао је самоуверено.

Али, ниједан од прозваних великана није му одговорио хоће ли прихватити бачену рукавицу. Каква штета!

Још је, знања и равнања ради, Џо обелоданио како је редакцији годишњака Гинисове књиге светских рекорда послао писмо с траженјем да буде уврштен у ту истакнуту едицију с милионским тиражом као човек који је одиграо највише брзопотезних партија. До сада су га надања преварила јер се није нашао ни у Гинису за 1983. Џо је, међутим, стрпљив и верује да ће правда једном, кад тад стати на његову страну. У међувремену Џо Смолиј је и прекардашио кад је своју чорбу хвалисања превише зачинио: „Ја сам међународни првак Аустралије, Пољске и Македоније!"

Погледај како мачак хода

Пре но што сам га замолио да пођемо на „чашицу

разговора", из зидних прилога о њему извукао сам најпотребније податке:

У Канаду је стигао 1954. и дуго радио као рудар и дрвосеча. Године 1959. освојио је првенство државе Онтарио, а успешно се носио на још некoли-

ко јачих турнира у Торонту, Отави и Монтреалу. Од првога априла 1977. постао је народни, улични професионалац. Тада је засео на свој данас већ чувени угао између улица Јонг и Гулд и без иједнога дана изостанка, макар и зазимило тако да пас спава с мачком, он игра с пролазницима – намерницима. Полицајци који су га у почетку попреко меркали, сада га присно поздрављају. Џо Смолиј (ко-

ји се у Пољској презивао Смолеј) одавно је постао неизбежни декор Торонта. Његова племенита знаменитост. Торонто би без њега осиромашио. Мада је на његово лице утиснут печат беде он се и док чами по снегу и леду понаша као да му у дворишту шикља петролејски извор.

О њему је снимљен и документарни филм „Погледај како мачак хода".

Џо Смолиј се нашао и на страницама најчитаније америчке спортске ревије „Спорт'с илустритед". Аутор изванредне репортаже оштро је напао издаваче Гинисове књиге:

„Зар за њих није рекордер човек који сваке вечери и по киши и по врућини игра каткада и сто брзопотезних партија дневно?"

Какво глупо питање

За неколико дана колико сам провео у Торонту виђао сам Смолија и пре и после подне, а и касно у ноћ док је шахирао под неонским светлом.

Питао сам га: зашто не наплаћује више од долара по игри, кад има људи који би му дали и више?

Саставио је врхове прстију и загледао се у њих:

– Заправо, ја играм због пријатељства, а не за лову. То што узимам по долар послужи ми за кафу, понеки сендвич, пиво и да платим кров над главом. Лова је папир и не играм за њу. Да сам хтео да згрнем новац, ишао бих од турнира до турнира и новчаник би ми био пун. Овако је празан, али су зато моје мисли пуне.

– И срећни сте...

– Јесам. У супротном бих подигао сидро и одмаглио. Понекад сам и тужан, али знам да је велики Достојевски негде написао како своју тугу не би дао ни за коју другу срећу... – одговорио је Џо навукавши при том најдостојанственији израз.

– Дакле, сматрате да сте успели у животу...

– Успех – то је бесмислена реч – одмахнуо је руком.

Деловао је попут човека који је све изгубио и више ништа не може изгубити. Али заиста задовољно.

– Како вам не досади да свакога дана играте?

– Прошло је више од шест пролећа како сам овде и играм шах. Дневно између десет и шеснаест сати. Нисам бројао, а ни записивао, али сигуран сам да сам одиграо више од педесет хиљада партија! – кресне Џо охоло.

– Никада нисте били болесни?

– Никада.

– И никад вас ништа није стегло од седења?

– Ништа озбиљније.

– Имате ли уштеђевине?

– Нешто мало. Али то је занемарљива свота.

– Не питате ли се, Џо Смолију, како ћете дочекати старост?

Погледао ме као да је хтео да ме упита: како ми је главу могла испунити таква лоша мисао? Уместо тога рече:

– За сада ходам по лепшој и угоднијој страни живота. Мој се мали џеп брзо напуни, а још брже испразни. Шта ће бити сутра? Уместо да ја нешто кажем о томе, рећићу вам шта је рекао генијални Алберт Анштајн. Рекао је: „Никада не мислим о будућности, она ће и тако сувише брзо доћи..." Схватате ли ме?

Све се више смркавало. Кад смо изишли из бифеа. Смолија је очекивало десетак људи. Учинило ми се да их све познаје. Посебно се нежно обратио старици чији је врат грејала олињала лисица изгрижена од мољаца:

– Шта је с вама, ма'м? Јесте ли били болесни кад вас дуго нисам видео? Можда сте били на Флориди?

Женица се само захвално смешила.

Уто се појавио средовечан човек жељан игре са Смолијем. Пружио му је долар и сео. Џо је хукнуо, сакрио два пешака, белога и црнога, у лопатасте шапе и кад је добио беле фигуре, покренуо је сат и повукао скакача на Ц-3.

За минут и по Џо Смолиј је забележио још једну лаку победу у својој 50.000 и некој брзопотезној утакмици, откако дежура у улици Јонг.

Перо Златар

Појавило се у штампи

СПИСАК НЕЖЕЊА

У списак славних нежења могу да уђу Русо, Волтер, Платон, Петрарка, Спиноза, Калдерон и многи други. Лајбниц се држао оваквог правила: пре но што се учини корак тако важан као што је женидба, треба о њему размишљати четрдесет година. Слично Лајбницу, нежења је остао и Александар Хумболт. Овај последњи је једном на питање неке девојке да ли је

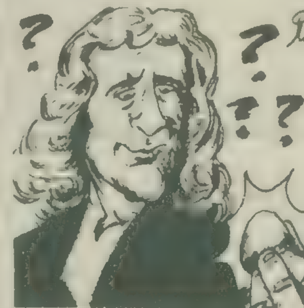

икад волео, одговорио: „Моја љубав увек је припадала науци"!

Нежења је био и Исак Њутн који је сам себи често спремао обед. Позната је анегдота о томе како је једном његова домаћица, коју је био послао по нешто, вративши се кући затекла господара како је уместо јајета, које је хтео да скува, у кључалу воду бацио часовник и како стоји крај штедњака с јајетом у руци...

(1883)

СПОСОБНЕ И ПОВЕРЉИВЕ

У пракси се можемо уверити да су жене дисциплиноване и да умеју да чувају тајну. Јер, баш те две особине чине жену незаменљивим поштанским службеником. Од 1871. године на Лондонској пошти постоји женска служба. Жене које желе да постану поштанске службенице треба да положе испит из лепог

писања, аритметике и географије. Ниједна од њих не сме да буде старија од 17 до 20 година. Њима се такође поверава и дужност примања тајних депеша. Жене објашњавају поштанска правила онима који шаљу поштанске упутнице, вредносне пошиљке и остало.

Мишљење публике и старешина о женској поштанској служби је – најповољније.

(1883)

ЗАКОН ЗА ВОЗАЧИЦЕ

У време Луја XV, када су у моду почели да улазе кабриолети (лака кола на два или четири точка с кровом) био је издат закон „О одређеном узрасту за жене које желе управљати кабриолетом". Закон је изишао стога што је број несрећних случајева на путевима због невеште вожње екипажима, којима управљају жене, катастрофално нарастао. Нови закон забрањивао је женама које нису напуниле 30 година да управљају кабриолетима. Два дана после доно-

шења закона на улицама Париза није се више срео ниједан кабриолет којим је управљала жена. Ниједна Парижанка није имала храбрости да јавно призна да јој је тридесета већ минула.

(1883)

ОТКАЗ ЗБОГ ПОЉУПЦА

У позоришту у Хановеру постоји старо правило које забрањује глумцима да се, под претњом казне па и отказа, љубе на сцени... Недавно се за време представе комада „Моја жена" глумац, педесетогодишњак и отац многобројне породице, толико занео игром да је пољубио своју партнерку, младу глумицу. Због овог поступка непажљивом глумцу сада прети отказ у позоришту и ... ко зна шта још код куће са супругом.

(1883)

РОДИЛО СЕ ГОРИЛЧЕ!

СРЕЋНИ РОДИТЕЉИ МАНЂИ И БОНЂО

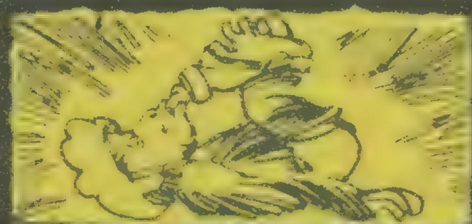

Манђи је тек положена на операциони сто: ако јој се хитно не помогне, беба и она умреће.

Лукас је изузетно напредна беба за своју врсту: вага је показала два и по килограма. Није ни чудо: уместо осам мама га је носила пуних десет месеци, а и тата има целих 240 килограма!

МАЛИ ЛУКАС ЈЕ ПРВА БЕБА-ГОРИЛА КОЈА СЕ РОДИЛА У ПРАВОЈ ПРАВЦАТОЈ БОЛНИЦИ, УЗ СВУ БРИГУ АКУШЕРА И МЕДИЦИНСКОГ ОСОБЉА.

Ево хронике тог догађаја без преседана:

У болницу Лукас у холандском граду Апелдорну донета је будућа мама и као хитан случај одмах положена на операциони сто. Али, била је то најнеобичнија породиља у историји болнице: Манђи, женка гориле, иначе становница градског зоолошког врта. Њен случај је био толико озбиљан да без људске интервенције ни она ни младунче не би остали у животу.

Све у знаку осмице

Манђи је једна од осам апелдорнских горила и тешка је 120 килограма. Иако је ту већ осам година, тек последње године остала је у другом стању. Нормална трудноћа код горила траје осам месеци, али у Манђином случају отегла се преко десет. Сирота мајмуница се недељама мучила покушавајући да донесе на свет младунче, али никако јој није ишло и она је своје стање све теже подносила.

Треба додати да је код женки горила тешко опазити трудноћу због тога што су огромне и стомак им је и иначе истурен. Ипак, то није измакло стручном оку чувара зоо-парка који су одлучили да позову доктора Јана Фландерна, чувеног акушера. Доктор је брзо стигао и чим је погледао Манђи одлучио је: она мора најхитније у болницу.

Тако се догодило да горила легне на операциони сто и да се лекари и бабице ужурбају око ње. Убрзо је био јасан и разлог овако тешког порођаја: младунче које је напокон срећно дошло на свет било је тешко два и по килограма, што је за пола килограма више него нормално и зато није ни могло да се роди на природан начин!

Било је то младунче-мужјак и одмах му је наденуто име Лукас – по болници у којој се родило.

Шта ће рећи тата?

Чим се породила, Манђи је испољила видно олакшање. Пупчану врпцу су, међутим, у њеном слу-

чају пресекле бабице, док гориле то у природи раде саме. Оне, кад дође време порођаја легну на леђа, а кад се младунче помоли, саме га извуку и прегризу пупчаник. Затим поједу постељицу, као што чине апсолутно све женке сисара пошто на свет донесу младе.

Али, док је Манђи још лежала на породиљском столу, ветеринаре је обузела зла слутња: да ли ће група горила у зоолошком врту прихватити ово младунче које ће се тамо просто појавити и то још с мирисом човека на себи? Некоме је пала на ум сјајна идеја. Плацента је још била ту, Манђи није стигла да је поједе. Сада су њоме обавили бебу Лукаса и заједно са мајком одвезли га међу своје.

И тамо, у кавезу горила, Манђи је пошла за природним инстинктом. Почела је да лиже своје новорођенче, а онда појела плаценту. Горилче је мирисало „како треба". Тек тада су се чувари одлучили да отворе преграду иза које се налазио Лукасов тата.

Био је то тренутак леденог ужаса ишчекивања. Како ће реаговати Бонђо, грдосија од 240 килограма, кад угледа то мајушно биће, стотину пута мање и лакше од њега? Али, Бонђо се показао на висини тренутка. Његова моћна „ручерда" спустила се на Лукасову главицу са таквом нежношћу да су некима сузе пошле на очи. Биће то срећна породица чуло се.

Не воле кобасице и путер

Да се горилче роди у заробљеништву редак је случај али се ипак догађа. Међутим, њиховој врсти у природи већ одавно прети изумирање и то из више разлога. Наталитет им је ионако мали јер женка гориле рађа у просеку сваке четири године и то по једно младунче, изузетно два. Од тога једва половина доживи зрело доба, а ова врста као и многе друге полако нестаје због погубног деловања човека (сеча шума, загађивање итд.).

Негде крајем прошлог века појавиле су се у Европи прве гориле. Били су то уловљени и допремљени примерци који су изазивали дивљење и запрепашћење овдашњих људи због огромног раста и необичног изгледа. Међутим, тада се готово ништа није знало о животу и навикама ових човеколиких мајмуна, па су у зоолошким вртовима чињене страшне грешке због којих су животиње патиле и убрзо умирале.

Пре свега, гориле живе у заједницама, никако усамљене. Зато у кавезу мора да се налази бар једна породица. А што се тиче исхране, давано им је свашта иако се оне хране само лишћем и изданцима. Тако су понегде гориле добијале чак и кобасице и хлеб са путером! Резултат је био да у свом кратком и несрећном животу међу решеткама гориле уопште нису доносиле на свет младунце. Тек кад су се најхрабрији природњаци завукли у прашуме око вулкана Вирунга у срцу Африке да би изблиза осмотрили како живе гориле, избиле су на видело чињенице дотад непојмљиве. Те грдосије које живе у групама од по пет до двадесет јединки у ствари су мирољубиве и толерантне животиње.

Женке горила су не само добре мајке, него и радо помажу младим мамама да науче како треба лизати и мазити своје горилче! Али, у заробљеништву гориле немају прилику да посматрају све то па се догађа да одбацују младунче које саме донесу на свет. Оне, једноставно, нису научиле како треба да се понаша мајка – то је објашњење научника.

Тако се догодило да први пут када се горилче родило у заробљеништву 1956. године у америчком граду Коломбусу (Охајо), мајка није хтела да га доји и морало је да се задовољи млеком на цуцлу. Исту судбину доживело је и десет других младунаца горилe који су се родили у наредних десет година у свету. Међутим, последњих година ситуација се изменила. У многим зоолошким вртовима горилама је начињен њихов природни амбијент где живе у већим групама и мало-помало оне су и у заробљеништву почеле да се понашају природно.

То је био случај и са Манђи која је сигурно већ заборавила своју велику авантуру по којој ће остати запамћена у биологији.

М. К.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

ЛАВАНДА

(Lavandula angustifolia Mill.), Lamiaceae

Народна имена: деспик, деспић, лавандла, лавандула, лавенда, лавандал, леванда, левандол, маријанац, трма, шпикнарда.

Опис биљке

Увек зелени полужбун мање или више лоптастог облика висине од 30 до 60 cm. Доње одрвењене стабљике су јако разгранате и носе многобројне младе вегетативне и цветоносне изданке. Ови изданци су обрасли уским лишћем и завршавају се ситним плавим цветовима који су поређани у пршљенове и чине цваст сличну класу. Чашица је цевасто љубичаста или плаво-сива, покривена густим длакама и жлездама са мирисним етарским уљем. Круница је двоусната, цеваста, плавољубичаста, такође веома длакава. Цветови су веома пријатног мириса, нарочито кад се растрљају.

Налазишта

Биљка расте природно на сунчаним и каменитим местима у области западног Медитерана. У многим земљама се и гаји (Француска, Италија, Шпанија). Код нас се лаванда гаји највише у Дламацији и на острвима. Међутим, она може да успева и у континенталном делу земље па се зато гаји по баштама.

Берба

Последњих година у свету се лаванда бере тек у петој или шестој години старости. Култура остаје на истом месту 8–10 година. Бере се кад је достигла потпуни развој цветова, тј. у јуну и јулу и то по сунчаном времену. Цветоносни врхови се секу српом, али се код пространих култура берба обавља и механички. Код нас је позната берба лаванде на Хвару. Највеће количине цветова се, што је могуће брже дестилишу после брања да би се добило мирисно етарско уље лаванде, јер се сушењем и чувањем цветова смањује мирис. Доста дуго се дестилација уља обављала примитивно. Данас се то ради савременим индустријским процесима да би се за кратко време предестилисале велике количине етарског уља и да оно буде бољег квалитета. Мање количине обране лаванде се суше у китицама за произвођаче чајева, а цветови се скидају са стабљике касније.

Употреба

Примена лаванде у медицини и у парфимерији је у сталном порасту још из античког времена. У спољашњој употреби лаванда је антисептик и служи против посекотина и огреботина на кожи. У интерној употреби, у малој дози, као и друге биљке из ове фамилије, појачава лучење жучи у јетри. У облику чајева прописује се као средство против грчева и за појачано излучивање мокраће. – Осушени цветови у малим врећицама стављају се за парфимисање рубља и одеће у ормане јер њихов мирис гони инсекте. Највећа употреба лаванде је у облику њеног мирисног етарског уља. Пре свега уље служи у фармацеутске сврхе као коригенс мириса неких течних лековитих препарата за спољашњу употребу. Због своје особине да дражи кожу ставља се у купке. Као и цветови ово мирисно уље служи у орманима против мољаца и других инсеката. Највеће количине уља користе се у парфимерији за израду скупоцених парфема и колоњских вода.

Проф. др Момчило Горуновић

НОВИ ПОКУШАЈИ

ПИВО С ЛЕДОМ

Под несвакидашњим именом један амбициозан састав

Пиво с ледом је замишљено давно, испробано зимус а планирано у јавност овог пролећа. Прво је представљено публици на неколико великих концерата (током турнеје Бијелог дугмета), затим је понуђено дискофилима на дугосвирајућој плочи која је, ваљда због необичног имена аутора, названа „Права чаша" а управо се сусреће са младима широм Југославије на радним акцијама и мањим солистичким концертима. Идеја је: да лето буде звучније и пријатније. Пиво (поготово ово, ново, десетопроцентно) не ошамућује већ најчешће здраво освежава. Разуме се, у малим количинама.

Ко нам и шта то нуди на промоционалној тацни?

Криглу Пива с ледом смислио је Драган Миљановић, некадашњи клавијатуриста Сунцокрета а затим клавијатуриста и певач Врућег ветра. Пошто му је сунце досадило а ветар га „пробио" одлучио је да осмисли освежавање у личној верзији. Основао је (још се од оснивања није заморио) бенд у коме би радио музику и текстове које одавно планира. Придружили су му се они којима се замисао допала: Раша Бубњар (раније сарађивали у Врућем ветру), Мика басиста и Кента гитариста. Имали су среће да им у снимању првог албума помогну Сава Бојић (гитариста старије београдске генерације) у улози продуцента и свирача те незаобилизни Лаза Ристовски на клавијатурама.

На питање: какву музику доноси Пиво с ледом, најтачнији одговор гласи: несвакидашњу градску рок музику. У мешавини рок-ен-рола, регеа, шансоне, доскочица и фолклора са бурлескама Драган Миљановић настоји да искаже све оне еуфорије, кризе, одушевљења, нервозе и разочарања градског момка са жељом да своја бројна интересовања и амбиције објасни на што једноставнији али и актрактиван начин. Можда би више одређености и мање слеђења неких овдашњих идола (Бијело дугме, Рибља чорба...) било мудро и нешкодљиво за извеснију будућност. Али, треба имати стрпљења, у питању је тек прва кригла. Судећи по реакцији радио-станица на плочу групе Пиво с ледом, није за неверовати да ће београдски састав ући у „мени" младих конзумената. Уз то, за поздрављање је идеја да група што чешће свира. Поготово ако знамо да се тога клоне многи саставн.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЈЕСЕН НИЈЕ ЗА ЉУБАВНИКЕ

Музика и текст: Драган Миљановић
Изводи: Пиво с ледом

Почело је кишом и ветром
из досаде, хладне врсте,
почело је првим
размишљањима
о правцу излазака.
Почеле су неке глупе ситнице
да сметају, да боле,
почеле су приче:
„Знаш, видео сам је!"
Јесен није за љубавнике...
Почело је првим свађама и
неповерењем
почело је да се гаси
једно лето иза нас, у нама.
Почеле су неке глупе ситнице
да сметају, да боле
и нечији глас сам од себе
постаје сувишан.
Јесен није за љубавнике...

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

J. GEILS BAND

Амерички рок-ен-рол састав Џеј Геилс Бенд (J. Geils Band) основан је 1969. године у Бостону. У почетку се звао Џеј Геилс Блуз Бенд (J. Geils Blues Band) и под тим именом стекао приличну популарност у локалним клубовима. Убрзо по потписивању уговора са кућом „Атлантиц" њихова формула рока, соула и ритма и блуза донела им је статус култ-групе, али широку светску популарност су стекли тек последњим албумом. Прошлогодишња турнеја са Ролингстоунсима (The Rolling Stones) потврдила је несумњиве квалитете ове сјајне поставе.

„J. Geils Band"
„The Mornin After"
„Full House"
„Bloodshot"
„Ladies Invited"
„Nightmares And Other Takes From The Vinyl Jungle"
„Hotline"
„Blow Your Face Out"
„Monkey Island"
„Sanctuary"
„Love Stinks"
„Freeze Frame"

НОВА ПЛОЧА

„АЛЕКСАНДЕР ЈЕЖ" – АЛЕКСАНДЕР ЈЕЖ (РТБ)

Александер Јеж је сасвим непознато име на југословенској музичкој сцени, што ће вероватно и остати упркос добром албуму првенцу. Дванаест занимљивих и непретенциозних композиција проткано је богатством разнородних утицаја чинећи комплетно ауторско дело незаобилазних вредности. Једини, али велики проблем с којим ће се Јеж суочити градећи своју каријеру је језичка баријера: плоче певане на словеначком језику, на жалост, не гарантују добру комерцијалну проћу на целокупном југословенском тржишту.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ВОЛИТЕ ЛИ АТОМСКО СКЛОНИШТЕ?

1.Атомско склониште је група из:
а) **Загреба**
б) **Ријеке**
в) **Пуле**

2.Састав је основан:
а) **1976. године**
б) **1977. године**
в) **1978. године**

3.Први албум групе звао се:
а) **„Не цвикај генерацијо"**
б) **„Екстраутерина"**
в) **„Инфаркт"**

4.Бошко Обрадовић је до 1981. године био члан Атомског склоништа пишући:
а) **музику**
б) **текстове**
в) **аранжмане**

5.С којом је познатом југословенском певачицом група успешно сарађивала
а) **Нецом Фалк**
б) **Јосипом Лисац**
В7 Зденком Ковачичек

6.Вођа Атомског склоништа зове се:
а) **Серђо Блажић**
б) **Драган Гужван**
в) **Бруно Лангер**

7.Састав је до данас издао укупно:
а) шест албума
б) седам албума
в) осам албума

8.Плоче Атомског склоништа издаје дискографска кућа
а) **„Југотон"**
б) **„РТ Љубљана"**
в) **„ПГП РТБ"**

9.Последњи албум састава назван је:
а) **„Ментална хигијена"**
б) **„У времену хороскопа"**
в) **„Свемирска генерација"**

10.Група се тренутно налази на турнеји по САД:
а) **тачно**
б) **нетачно**

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1.а; 2.б; 3.а; 4.б; 5.а; 6.а; 7.б; 8.б; 9.а; 10.а

ФОТО-ПРИЧА

DEVO

Амерички састав Диво (Devo) истакао се својим занимљивим футуристичким концептом у необичним костимима, а први албум „Зар ми нисмо људи? Ми смо Диво!" („Are We Not Men? We Are Devo!") значајан је документ свога времена. У последње време, међутим, чини се да ова интересантна група помало губи корак и са садашњошћу. Поштоваоци њихове музике надају се да је у питању само пролазна криза...

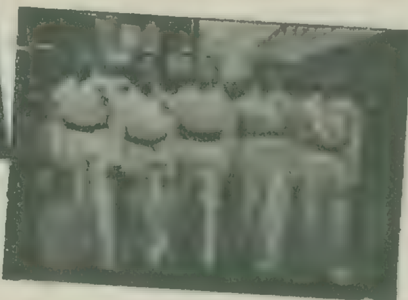

У име те љубим

DIRE STRAITS

Марк Нофлер (Mark Knopfler):

– Када смо почињали, били смо у заиста тешкој ситуацији: нисмо могли да добијемо више од 75 фунти по наступу, а само је изнајмљивање озвучења коштало више. Нисмо имали име и један пријатељ нам је предложио да се назовемо Дајр Стрејтс, што у сленгу значи „бити у гадном шкрипцу", „бити на умору". У том тренутку нам је то име савршено одговарало.

РОК ДАТУМ

5. август 1969.

Све новине су објавиле вест „Бил Грем је продао своју дворану Филмор Вест са образложењем: „Са звуком Сан Франциска је готово." Шта је то заправо значило? Човек који је неколико година раније почео да организује концерте непознатих група по трговима и малим салама а касније отворио велику дворану Филмор Вест да би најрепрезентативније представљао „музику и културу Западне америчке обале" овим гестом је признао да је „ствар прошла." Групе као Џеферсон Ерплејн, Гретфул дед, Лав, Дорс, Биг брадер и холдинг компани отишле су у сусет другим изазовима.

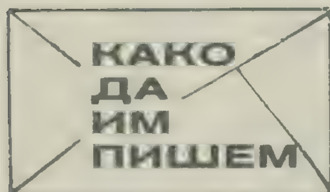

SAMMY HAGAR
c/o Geffen Records
3 East 54th Street
New York, N.Y. 10010, USA

BRUCE SPRINGSTEEN
Columbia Records
51 W. 52nd Street
New York, N.Y. 10019, USA

АНДРЕЈ ШИФРЕР
Коцијанова 12,
64000 Крањ

ПРОШЛОСТ ГА НЕ ЗАНИМА

„Потпуно сам заборавио колико сам слепо веровао у идеале музике и колико уопште нисам веровао. Интересује ме једино ово чиме се бавим."

Дејвид Боуви

ТОМАЖ ДОМИЦЕЉ

– Почео сам са усном хармоником коју ми је деда поклонио за седми рођендан. Нисам много рачунао на њу док се нису појавили Битлси када су одједном сви почели нешто да свирају. и ја сам се тада сетио свог „усњака", али се поставио други проблем: желео сам да певам, што уз мој инструмент није било могуће. Зато сам 1963. године почео да свирам гитару. Прошло је, дакле, већ двадесет година а ја још ништа нисам научио!

Први пут сам јавно наступио на некој приредби у очевом предузећу. Нисам био планиран у програму, али сам се једноставно попео на позорницу и рекао: „Ево, сада ћу ја нешто да вам отпевам". Сећам се да сам певао неку блесаву дечју песмицу, али сам побрао велики аплауз, ваљда због храбрости. Касније сам три године свирао виолину у музичкој школи и 1965, у Љубљани, основао свој први и последњи састав Хелиони. Никада после тога нисам имао сталну групу иако сам променио преко двеста пратећих састава. Ја сам једини бенд у Југославији који се још ниједном није распао...

РОК ПОЈМОВНИК

Хејзел О'Конор (Hazel O'Connor)

Прославила се као звезда филма „Стакло које се слама" („Breaking Glass") певајући, између осталих, и антологијску нумеру „Хоћеш ли?" („Will You?"). Успевши да стекне жељени статус, ова свестрана девојка (пре него што је постала звезда променила је равно десет сасвим различитих занимања) не дозвољава да било шта поремети њену каријеру. Актуелан албум: „Conver Plus".

Мајк Олдфилд (Mike Oldfield)

Рођен је 15. маја 1953. године у Редингу, Енглеска. Његовом светски славном плочом „Цеваста звона" („Tubular Bells") почела је дискографска кућа „Virgin" и на њему засновала успех. Издао је укупно десет албума; последњи је назван „Криза" („Chrisis").

Оркестрал Мануверс Ин Д Дарк (Orchestral Manoeuvres In The Dark)

Ливерпулски дуо који чине Ендрју Мек Клуски (Andrew McCluskey) и Пол Хамфриз (Paul Humprhreys), умногоме је необичан када је у питању шоу-бизнис: осим музике ништа их више не занима. Представници су тренутно актуелног електронског покрета. Последњи албум: „Бродови који се сијају" (Dazzle Ships).

Јоко Оно (Yoko Ono)

После смрти свог славног супруга Џона Ленона (John Lennon), екстравагантна Јапанка (рођена 18. фебруара 1933) одлучила је да се више посвети музици. Последњи албум „Мој човек" („My Man") ипак није доживео хвалоспеве критике

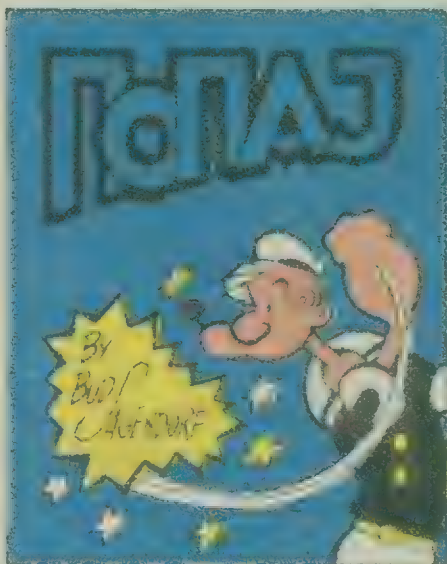
ПОПАЈ
By

ЈЕ Л' ТО ПЕРУ ОПЕТ У'ВАТИЛА ПРОЛЕЋНА ДРЕМКА?
МА КАКВА ДРЕМКА! ОН ЈЕ ОБИЧНА ЛЕНШТИНА!
ХИ-ХИ...

ЗДРАВО, ПЕРО! ДОСТА СИ ДРЕМАО... ПРОБУДИ СЕ, ЧОВЕЧЕ!
З З З

НЕМОЈ ТАКО, ПОПАЈЕ! МОЖДА ЈЕ БОЛЕСТАН!
НЕ ИЗГЛЕДА МИ ТАКО!
З З З

УФ, ШТО МРЗИМ ЛЕНШТИНЕ И ЛЕЗИЛЕБОВИЋЕ!

ПЕРО, НЕРВИРАШ ОЛИВУ! РАЗДРМАЈ СЕ МАЛО!
З З З
King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

ПРЕУЗМИ ТИ СТВАР, ОЛИВА!

САД ЈЕ БИЛО ДОСТА!
ПРОБУДИ СЕ!
ПРЕКИНИ ДА КЊАВАШ!
!

?
ДРАГИ ПРИЈАТЕЉИ, ВИ СТЕ У ЗАБЛУДИ! ЈА **НИСАМ** ЛЕЊ, САМО МОРАМ У ТИШИНИ ДА САЧЕКАМ ДВА САТА!
ОХ, ИЗВИНИ, ПЕРО! НИСАМ ЗНАО...
БАМ

!
ЗАИСТА СМО ИСПАЛИ НЕТАКТИЧНИ! ЈАДНИЧАК, ОЧЕКУЈЕ НЕШТО ВАЖНО И ПРЕСУДНО!
ТО СА ПЕРОМ НИКАД НЕ ЗНАШ!

ЕВО ГА! ТАЧНО ЈЕ ДВА!

ХВАЛА ТИ, ПРИЈАТЕЉУ! САД МОГУ НА МИРУ ДА ЧЕКАМ **ТРИ** САТА!
ХИ-ХИ!
З З З З
TOM SIMS
5-23

PEZ ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ПЕЗ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК награђују чланове ПЕЗ клуба 990 фигурица + 10 лопти

Фигурице псетанцета добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

64073 64084 64147 64168 64186 64230 64245
64306 64333 64375 64408 64499 64518 64541
64588 64610 64713 64730 64753 64792 64816
64818 64824 64847 64858 64939 64958 65004
65026 65151 65217 65313 65341 65356 65424
65429 65440 65477 65539 65584 65586 65636
65659 65721 65724 65747 65748 65760 65811
65928 65977 65981 66022 66023 66047 66052
66062 66074 66092 66106 66116 66146 66298
66326 66371 66403 66410 66415 66505 66529
66570 66595 66630 66678 66699 66702 66836
66855 66894 66928 66949 66952 67070 67072
67080 67122 67151 67158 67169 67173 67220
67272 67278 67296 67325 67334 67336 67377
67415 67433 67442 67488 67498 67522 67530
67544 67609 67624 67652 67707 67710 67711
67807 67842 67844 67848 67870 67873 67923
67925 67932 67959 67973 67978 67998 68038
68101 68177 68195 68205 68247 68253 68323
68350 68351 68429 68455 68456 68458 68512
68528 68558 68576 68594 68679 68689 68704
68706 68743 68745 68750 68846 68946 68963
69000 69100 69105 69110 69120 69150 69159
69175 69186 69218 69220 69221 69258 69280
[illegible] 69323 69326 69357 69367 69375 69394
69396 69403 69423 69483 69488 69525 69571
69602 69642 69684 69695 69702 69725 69729
69741 69760 69841 69852 69863 69866 69874

70015 70018 70033 70079 70115 70174 70180
70200 70255 70298 70328 70344 70413 70414
70469 70477 70527 70575 70578 70618 70678
70685 70697 70702 70713 70737 70772 70808
70866 70896 70918 70929 71033 71058 71061
71062 71093 71102 71114 71121 71124 71143
71145 71242 71263 71297 71329 71340 71424
71426 71432 71443 71482 71512 71552 71561
71575 71673 71684 71685 71699 71703 71711
71861 71990 72141 72146 72150 72152 72164
72166 72178 72189 73194 72219 72256 72297
72357 72476 72490 72495 72592 72600 72623
72714 72726 72727 72751 72768 72837 72860
72890 72906 72907 72914 72916 72940 72991
73000 73025 73183 73198 73227 73243 73245
73293 73300 73374 73388 73391 73424 73440
73447 73463 73480 73514 73517 73521 73544
73547 73779 73786 73869 73873 73877 73886
73968 73978 73987 74025 74048 74089 74169
74194 74198 74307 74409 74416 74430 74509
74577 74580 74583 74602 74605 74623 74656
74665 74717 74732 74764 74767 74777 74796
74828 74898 74934 74989 75002 75031 75039
75043 75046 75059 75088 75103 75184 75254
75269 75293 75344 75376 75400 75451 75461
75500 75503 75551 75585 75620 75625 75707
75768 75809 76842 75863 75868 75880 75896
75910 75935 75938 75952 75982 76043 76063
76080 76192 76218 76231 76245 76281 76329
76351 76357 76366 76398 76402 76451 76475
76468 76496 76690 76734 76760 76763 76782
76798 76812 76875 76929 76931 76934 76941
76971 76992 76998 77056 77061 77079 77090
77098 77121 77134 77137 77183 77220 77275
77297 77298 77344 77370 77385 77386 77396
77408 77416 77429 77437 77477 77502 77523
77535 77595 77687 77734 77770 77777 77804
77807 77819 77830 77914 77973 78019 78044
78099 78194 78201 78230 78242 78244 78276
78280 78338 78366 78370 78387 78397 78412
78413 78418 78426 78435 78478 78489 78499
78548 78620 78631 78674 78684 78709 78718
78723 78725 78744 78753 78792 78794 78795
78849 78872 78893 78996 79052 79087 79097
79131 79152 79178 79228 79241 79267 79312
79365 79384 78399 79467 79518 79704 79731
79745 79791 79817 79826 79868 79881 79885
79906 79915

80019 80029 80040 80067 80072 80083 80181
80286 80305 80314 80319 80320 80401 80432
80477 80518 80522 80550 80613 80637 80643
80646 80667 80679 80713 80809 80824 80841
80892 80913 80915 80953 81056 81081 81096
81116 81124 81135 81156 81175 81218 81240
81285 81290 81350 81401 81435 81507 81509
81535 81550 81590 81698 81701 81743 81771
81802 81833 81847 81865 81887 81984 82083
82121 82144 82150 82190 82191 82232 82243
82259 82262 82310 82329 82338 82375 82399
82408 82421 82494 82512 82531 82546 82551
82574 82586 82600 82609 82648 82705 82742
82769 82780 82800 82898 82903 82913 82943
82968 83015 83045 83107 83124 83147 83174
83280 83285 83292 83306 83325 83355 83375
83410 83423 83427 83448 83498 83514 83521
83533 83547 83609 83743 83799 83915 83926
83960 84017 84097 84115 84153 84201 84227
84364 84365 84370 84390 84421 84436 84456
84470 84483 84535 84591 84636 84639 84651
84704 84745 84764 84765 84819 84936 85152
85150 85175 85238 85262 85306 85438 85441
85445 85465 85529 85539 85553 85554 85557
85573 85597 85686 85697 85715 85723 85727
85728 85744 85778 85791 85818 85852 85922
85929 85943 85955 86004 86027 86048 86052
86079 86160 86198 86212 86223 86228 86235
86287 86325 86368 86400 86401 86455 86541
86598 86624 86665 86774 86778 86861 86921
86937 86942 87040 87096 87118 87136 87151
87282 87331 87396 87405 87413 87436 87466
87495 87506 87548 87569 87581 87587 87624
87625 87633 87703 87742 87750 87813 87861
87872 87877 87904 87918 87932 87952 87981
88007 88018 88030 88035 88087 88110 88161
88225 88324 88346 88362 88398 88439 88455
88494 88516 88530 88557 88560 88569 88584
88590 88613 88614 88639 88660 88745 88752
88767 88760 88770 88780 88923 88976 89062
89064 89074 89113 89141 89165 89182 89194
89243 89300 89323 89348 89349 89350 89415
89470 89489 89524 89530 89535 89545 89548
89558 89608 89654 89683 89728 89849 89883
89890 89915

90071 90085 90153 90180 90185 90244 90407
90420 90467 90470 90475 90478 90513 90530
90563 90582 90587 90605 90614 90659 90730
90737 90738 90772 90780 90781 90844 90859
90936 90950 90991 91008 91009 91018 91063
91087 91095 91103 91150 91180 91207 91245
91271 91298 91317 91330 91361 91385 91479
91499 91544 91597 91652 91690 91693 91736
91808 91865 91872 91958 91977 92072 92087
92107 92215 92219 92228 92243 92285 92401
92422 92423 92428 92434 92450 92470 92495
92613 92628 92669 92422 92423 92428 92434
92450 92470 92495 92613 92628 92669 92818
92867 92874 92881 92887 92897 92903 92908
92912 92924 92926 93065 93110 93127 93202
93242 93262 93269 93328 93403 93410 93429
93436 93437 93488 93512 93602 93606 93624
93739 93890 93934 93943 93965 93966 93972
93984 93992 94025 94064 94168 94182 94207
94211 94225 94237 94316 94358 94394 94431
94468 94578 94584 94649 94690 94699 94720
94739 94749 94751 94912 94943 94994 95001
95104 95108 95133 95191 95195 95233 95259
95263 95334

Лопте су добили:

69128 75993 76547 76946 77082 80309 81328
83692 86087 88762

Награде ћемо испоручити поштом.

PEZ ФИГУРИЦЕ
– ПРИЈАТЕЉИ У ИГРИ!
У продавници вас чекају PEZ фигурице:
Мики, Паја, Шиља, Плутон и Пата
са слатким бомбонама.
ПОШАЉИ 5 ОМОТА PEZ
БОНБОНА (са својим подацима), а ми
ћемо теби чланску карту PEZ клуба.
Дружите се с PEZ -ом
Наша адреса је: PEZ КЛУБ, 61111
ЉУБЉАНА пп 38

ČEŠNJA

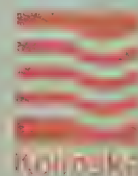

ИМА И ДОДАТАК

Млад човек јада се искусној дами која у друштву ужива велики углед како се посвађао са својом љубљеном.

– Не секирајте се, младићу, и за то има лека – теши га она

– Мораћете да признате како нисте били у праву и да јој се извините.

– Али – узвикује младић – па ви ме нисте ни саслушали! Она није била у праву, а не ја!

– Е, ако је заиста тако – на то ће дама мирно – онда ћете морати да јој однесете и букет цвећа.

ЗНАЛАЦ

Младом немачком принцу наложено је да се из политичких разлога ожени шпанском принцезом коју никада није видео. Принц је, сасвим разумљиво, одбио да се жртвује за

отаџбину пре него што види како изгледа његова евентуална будућа и послат му је њен портрет који је направио дворски сликар шпанског краља.

Принц је критичким оком простудирао слику и изјавио:

– Нимало не личи на оригинал! Очи су сувише сјајне, коса пребујна, црте савршено правилне а стас више него очаравајући.

– Али – збуњено ће министри – па Ваше Височанство уопште не познаје младу госпођицу.

– Не, али одлично познајем дворске сликаре.

КРИВ САМ

Када је холивудска филмска дива после паузе од десет година по други пут дошла у Енглеску да снима филм, инсистирала је да у екипи буде онај исти фотограф који је сликао и раније. Али, први фотоси толико су је разочарали да је узвикнула:

– Нису ни издалека онако добри као прошли пут!

– Признајем, драга моја, – одговорио је фотограф – али имајте на уму да сам ја сада десет година старији.

ТУ СМО

Човек који је у крцатом пабу (типична енглеска крчма) управо узео криглу пива, изненада се сетио да мора хитно да телефонира. Како би спречио да му неко док је одсутан не попије пиво, написао је на цедуљици коју је прислонио на криглу: „Пљунуо сам у ово пиво". Када се вратио, нашао је своје пиво нетакнуто, а на цедуљици дописане речи: „И ја сам".

САЧУВАТИ МЕРУ

До ушију заљубљен младић пружио је поштанском службенику телеграм упућен драгој:

„Узи воли своју Вузи Вузи Вузи"

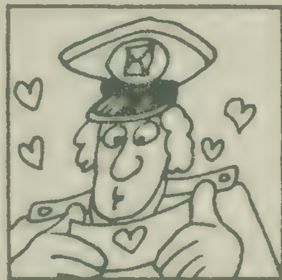

– Можете бесплатно да додате још једно „Вузи" – великодушно му је понудио службеник.

– Не, хвала – одвратио је младић после краћег размишљања. – Чини ми се да би то звучало помало глупо.

ПРЕЦИЗНИЈЕ

Туриста је пришао старцу који седи у сенци чемпреса и запитао га:

– Опростите, ви сте у овом селу провели цео свој живот?

Старац је слегао раменима и одговорио:

– Још не цео!

А АБОНМАН?

Декан је позвао једног студента к себи и рекао му:

– Слушајте, Смит, синоћ сте били примећени на територији женског блока. Сагласно правилима нашег колеџа, дужни сте да платите казну од 10 долара. Вероватно већ знате да ће за следећи такав прекршај казна бити 15, а ако вас и трећи пут тамо примете, мораћете да платите свих 25 долара.

– Професоре, ја ценим ваше време, и најбоље је да то средимо као пословни људи: реците ми колика је казна за цео семестар?

МАЛА ИСПРАВКА

На затвореним вратима једне радње виси хартија с поруком: „Затворено. Отишао сам Кројач." Испод те хартије закачена је друга: „Нећете много чекати, одмах ћу га довести Кројачева жена"

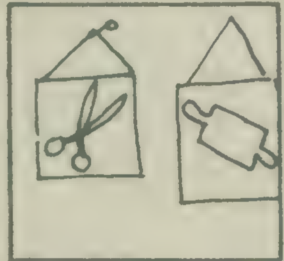

БИТНО

– По чему се старогрчко позориште разликује од савременог?

– У савременом театру налази се бифе, у старогрчком га није било.

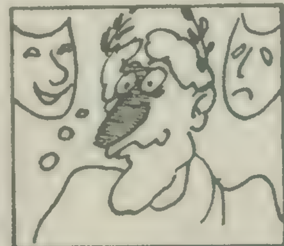

СЛОБОДА

Амерички новинар је интервјуисао једног енглеског писца. За време разговора махинално је ставио ноге на сто, али се, видевши шта је учинио, тргао и запитао:

– Извините, да ли вам смета ова моја навика?

– О, не, не устручавајте се – љубазно је одговорио писац. – Слободно можете на сто ставити све четири ноге.

СИТНИЦА

У једној компанији Француз с поносом тврди:

– Ми Французи смо у области

моде учинили више него сви остали заједно. Ето, на пример, ми смо измислили манжете.

– То вам нико не оспорава – примећује Енглез. – Ту сте заиста први! Међутим, ми Енглези смо ваш изум допунили кошуљом.

ИМА, ИМА...

Пролазећи кроз неко нормандијско село, аутомобилиста се обратио једном мештанину:

– Кажите ми где бих овде могао да нађем неке резервне делове за ауто?

– Ено, испод оне оштре кривине има их колико год хоћете.

У ЧЕМУ

– Вода има огроман значај у човековом животу – говори професор. – Кажи ми, Оле, у чему је значај воде?

– Кад не би било воде, не бисмо могли да научимо да пливамо и сви бисмо се подавили.

ДРАМА ЖИВОТА

Професор биологије објашњава студентима?

– Из свега изложеног је врло јасно да су прва два часа живота у животу сваког живог створа његов најопаснији период.

Један од студената је ускочио речима:

– А не чини ли вам се, професоре, да су и два последња часа скопчана с приличним ризиком?

ДЕДА ЧЕДА

ПРАТИ МОДЕРНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ

ВЛС-83

кутак

ДЕДА ЧЕДА - ПАНКЕР

ПАНКЕРСКЕ НАОЧАРИ

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА И УВУЦИ ПАНКЕРСКУ МИНЂУШУ

ДЕДА ЧЕДА - ШМИНКЕР

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

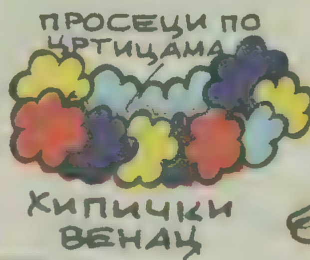

ХИПИЧКИ ВЕНАЦ

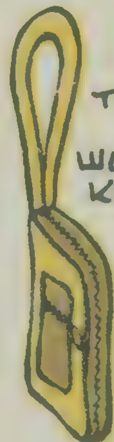

ТАШНА ЗА ШМИНКЕРА

ДЕДА ЧЕДА - ХИПИК

ДЕДА ЧЕДА - ХЕВИ МЕТАЛАЦ

ПАНКЕРСКА МИНЂУША

ЧЕДА - НОВОТАЛАСНИ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

СВЕТЛА ЗВЕЗДА

ИСАК АСИМОВ

ПОЛИЦИЈА НАС НЕЋЕ УХВАТИТИ АКО НАМ УСПЕ ДА ПРОЛЕТИМО КРОЗ ХИПЕРСВЕМИР – РЕЧЕ ЛУКАВО БРЕНМЕЈЕР ТРЕНТУ.

Артур Трент их је сасвим јасно чуо. Из његовог пријемника праскале су оштре речи: – Тренте, не можеш да побегнеш! За два сата бићемо у твојој орбити и уништићемо те ако одбијеш да се предаш!

Трент се насмеши и ништа не одговори. Није имао никакво оружје, а није ни било потребно да се бори. За много мање време од два сата брод ће направити „скок" кроз хиперсвемир и они га никад неће пронаћи.

Носио је са собом готово килограм крилијума – количину довољну за конструисање мозгова неколико хиљада робота. Крилијум који је имао био је вредан десетак милиона „кредита" на било ком свету галаксије, а нико га неће питати како је стекао то невероватно богатство.

Цео подухват је у ствари замислио стари Бренмејер. Више од тридесет година он је планирао ту дрску пустоловину. Било је то његово животно дело.

– Потребан си ми за узлетање, младићу – рекао је он тада Тренту. – Ти умеш да управљаш свемирским бродом и да га одведеш у свемир. Ја то не могу.

– Неће нам ништа вредети излазак у свемир, господине – узвратио је Трент. – Ухватиће нас за пола дана.

– Неће ако направимо „скок" рече Бренмејер лукаво. – Неће нас ухватити ако нам успе да пролетимо хиперсвемир и стигнемо хиљаде светлосних година далеко одавде.

– Биће им потребно само пола дана да открију „скок", а чак и ако им побегнемо, полиција ће узбунити све звездане системе – рече Трент.

– Неће, Тренте, неће! – старчева рука спусти се на његову узбуђено је стежући. – Неће моћи да узбуне све звездане системе него само десетак најближих. Галаксија је велика и колонисти из последњих десет хиљада година изгубили су везу једни с другима.

Стари Бренмејер говорио је живо и детаљно описао ситуацију. Галаксија сада може да се упореди с површином планете са које потиче људска раса. Ту планету звали су Земља и галаксија сад изгледа баш као та планета у своје праисторијско доба. Људи су тада били раштркани по свим континентима, али је свака група људи познавала само пределе који су је непосредно окруживали.

– Ако насумице направимо „скок" – продужи Бренмејер – бићемо ко зна где, можда чак тридесет хиљада светлосних година далеко и они неће имати више шанси да нас пронађу него кад би тражили један камен у роју метеора.

Трент одмахну главом:

– Нећемо успети – узврати он сумњичаво. – Нема изгледа да ћемо моћи да пронађемо насељену планету.

Бренмејер брзо погледа око себе. У близини није било никога, али он ипак поче да шапуће:

– Провео сам тридесет година прикупљајући податке о свакој планети галаксије на којој се може живети. Претражио сам све старе извештаје. Путовао сам хиљадама светлосних година, даље и више од било ког свемирског пилота. Тачно место сваке насељиве планете сада је урезано у памћење најбољег електронског мозга на свету!

Трент подиже обрве у знак чуђења.

– Ја конструишем електронске мозгове и имам најбољи који је икад постојао – настави Бренмејер. – Утврдио сам тачан положај сваке светле звезде у нашој галаксији, сваке звезде спектралне класе Ф, Б, А и О и „нахранио" тим подацима памћења електронског мозга. Кад будемо направили „скок", електронски мозак ће спекстроскопски претражити небо и упоредити резултате са мапом галаксије која је већ уцртана у његово памћење. Кад једном пронађе оно што је потребно, а то се раније или касније мора догодити, свемирски брод ће имати тачно одређен положај у свемиру и од тог тренутка мозак ће га аутоматски одвести кроз други „скок" у суседство најближе насељене планете.

– Све то звучи сувише компликовано – рече Трент вртећи главом.

– Мозак не може да промаши. Годинама сам радио на њему и он једноставно не може да промаши. Остаје ми још десетак година живота да будем милионер, али ти си млад и много дуже ћеш живети као милионер!

– Али ако „скочимо" насумице може се догодити да „улетимо" у неку звезду! – узвикну Трент. – Вероватноћа за то је један према три милијарде – узврати Бренмејер. – Могло би да се догоди да будемо тако далеко од било које светле звезде да електронски мозак неће моћи да пронађе било шта што би могао да упореди са својим памћењем. Такође би могло да се деси да „скочимо" само једну или две светлосне године и да установимо да нам је полиција још увек за петама. Али могућности за нешто слично су још мање од оне прве. Ако већ мораш да бринеш, боље размишљај о томе да би могао да умреш од удара приликом узлетања! За то има знатно више изгледа!

– Ви бисте пре могли да умрете од срчаног удара, господине Бренмејер – промрмља Трент. – Ви сте старији.

– За мене и није толико важно –

слеже старац раменима. - Електронски мозак ће све аутоматски урадити.

Трент климну главом и запамти последњу реченицу.

Једне ноћи кад је свемирски брод био спреман и кад је Бренмејер дошао са крилијумом у торби (није имао никаквих тешкоћа да то изведе јер је био личност у коју су сви имали огромно поверење). Трент узе торбу једном руком а другом брзо и сигурно зададе ударац.

Нож је био најбоље оружје, брзо и смртоносно као и молекурани деполаризатор, али много нечујније. Трент остави нож у Бренмејеровом телу, иако су на оружју остали његови отисци прстију. То није имало никаквог значај јер га ионако неће ухватити.

Када се нашао већ дубоко у свемиру док су га полицијске крстарице гониле. Трент осети како у њему расте напетост која је увек претходила свемирском „скоку". Ниједан физиолог није умео то да објасни, али је зато сваки искусан свемирски пилот добро познавао ово чудно осећање.

Осетио је као да је унутрашњост његовог тела извучена на површину, као да је био рукавица изврнута на наличје. Све је трајало кратко док су Трент и његова свемирска лађа у једном тренутку не-свемира и не-времена постајали не-енергија, а затим су поново материјализовани у другом делу галаксије.

Трент се насмеши. Био је жив. Ниједна звезда није била сувише близу, а било их је на хиљаде које су довољно близу. Небо је било пуно звезда чији је распоред био тако необичан да је Трент схватио да га је „скок" однео далеко. Неке од ових звезда сигурно су припадале спектралној класи Ф или још бољој. Електронски мозак ће имати на располагању велики број звезда које ће моћи да упореди са онима у свом памћењу. То не би требало да траје дуго.

Удобно се завалио у столицу посматрајући звезде док је свемирски брод полако ротирао. Изненада се појавила једна заиста блистава звезда. Изгледало је да је удаљена свега неколико светлосних година и Трентов пилотски осећај говорио му је да је то врућа звезда, добра и врућа. Електронски мозак ће је брзо упоредити са својим памћењем. Трент још једном помисли да то не би требало да траје дуго.

Али, трајало је. Пролазили су минути. Затим цео сат. Електронски мозак је непрекидно зујао, његове сијалице су се палиле и гасиле...

Трент се намршти. Како то да мозак још није пронашао место ове звезде у мапи галаксије која је „уцртана" у његово памћење? Бренмејер му је детаљно показао оно на чему је годинама радио. Он просто није могао да изостави неку звезду или је уцрта на погрешном месту!

Наравно, звезде су се рађале и умирале, па и кретале свемиром, али те промене су биле споре, споре... Мапе које је израдио Бренмејер нису могле ни за милион година да се...

Трента изненада обузе паничан страх. Не! То није било могуће! Вероватноћа је била мања него да ће улетети у унутрашњост неке звезде!

Сачекао је да се светла звезда опет појаве на видику, а онда ју је уздрхталим рукама ухватио у жижу телескопа. Подесио је телескоп на максимално увећање и око блиставе мрље светлости угледао карактеристичну измаглицу од ерупције гасова!

Била је то нова звезда.

Од тамне звезде она је постала блиставосветла, можда тек пре месец дана. Из спектралне класе која је била довољно мала да је електронски рачунар занемари, звезда је прешла у спектралну класу коју ће мозак сада сигурно узети у обзир!

Нова звезда у свемиру није се налазила у памћењу електронског мозга јер је Бренмејер тамо није ни "уцртао", није могао да је уцрта. Она није постојала кад је Бренмејер прикупљао податке или бар не као блиставосветла звезда, већ као тамна.

- Не региструј је! - врисну Трент. - Занемари је!

Али Трент је викао на аутоматску машину која га није чула и која ће упоредити нову звезду са мапом галаксије уцртаном у свом памћењу. Пошто у памћењу неће нигде наћи нову звезду електронски мозак ће упркос томе продужити да рачуна и рачуна, и рачуна докле год потраје залиха енергије којом се напајао.

Залиха ваздуха нестаће много пре залихе енергије. Трентов живот ће се угасити пре него што рачунар престане да ради. Трент беспомоћно клону у столицу посматрајући светлу звезду која као да му се ругала и поче да чека дугу и страшну смрт.

- Да је бар сачувао нож...

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	СОЈ, СОРТА	ДЕО ПУТА, ЕТАПА	ЛАКО ИСПАРЉИВА ТЕЧНОСТ	ПРЕДНОСТ У ЧЕТУ	ПОСЕДОВАТИ	УСКИ КЛАНАЦ, СУТЈЕСКА	ВРСТА СЛУЖБЕНИКА
ПРЕДМЕТАК							
ВРСТА ЛАКОГ ОРУЖЈА							
БРИГА О НЕКОМ							
НАЈТЕЖА АТЛЕТСКА ДИСЦИПЛИНА							
"ИСТОК"		КОСМОНАУТИ	ПРЕСАН, НЕПЕЧЕН	ДРУГО / МУЖЈАК ПЧЕЛЕ			
ОПРЕМА БРОДА							
					ТРОМА, МЛИТАВА	"ДИНАР" / ВРСТА МОРСКОГ РАКА	
"СУМПОР"							
СТАРА АЗИЈСКА ДРЖАВА							
ПРЕДЛОГ	МАЛИ ТРУН						
ИЗРАЗ ЈАВНОГ НЕГОДОВАЊА							
ШАНАЦ				МЕСТО У СРБИЈИ / ПЕВАЧ У СТАРОЈ ГРЧКОЈ			
АМЕРИЧКА ГЛУМИЦА МАРГРЕТ			КОРАЛНО ОСТРВО / ЗНАК ЗА РАДОН				
ИСТОРИЈСКО МЕСТО У ИТАЛИЈИ							
						"ГРАМ" / ЗНАЧАЈ, ВАЖНОСТ	
ПОЛИТИЧАР ИЗ ЗАМБИЈЕ КЕНЕТ	"ТОНА" / ВРСТА ОБУЋЕ		ЕНГЛЕСКИ ПЕСНИК, ЕДМУНД	ДЕО РАТНЕ ВЕШТИНЕ	ЗРЕЊАНИН / НЕРЕАЛАН		
ПРОПЛАНАК У ШУМИ							
ЗНАК ЗА ИТАЛИЈУ		СКРАЋЕНИ ПОТПИС / ДОМАЋЕ ГОВЕЧЕ					
ЗВЕЧАЊЕ							ГРАД У ИТАЛИЈИ
ДРЖАВА У САД							
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ		СПРЕМИШТЕ ЗА ЖИТО / З.Ф.					
КОЈИ СЕ СЛУЖЕ ШИФРОМ	ЗЕЧЈЕ БОЈЕ, ЗЕЛЕНКАСТ / "ИСТОК"						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: опстати, матадор, ера, Ака, страна, титрати, из, т, ас, Талес, п, минирати, стилет, окајати, Саратов, Те, Ава, ниско, ањ, каруце, датум, одржати, крајник, Тине, ња, Ола, бак, раставa, и, Титов.

Колико пута вам се већ догодило да са завишћу посматрате непознатог риболовца како „наоружан" маском, дисалицом и пушком креће у потрагу за вечером. Радо бисте му се придружили, али како кад не знате да роните? Није баш да нисте покушали да овладате овом вештином али, једино што сте постигли било је да се загрцнете и попијете који деци слане воде која вам је изишла на нос. А о томе да сте видели нешто од лепота подводног света ни говора: чим сте гурнули главу под воду, зажмурили сте. Да вам се то и убудуће не би дешавало, спремни сте да предузмете нешто, само шта? Па, почните од тога што ћете се, уколико је то могуће, уписати на курс роњења. У Београду, он ће почети 1. октобра: настава ће трајати месец дана а изводиће се у Спортском центру „Бањица". Сва обавештења добићете, у просторијама Друштва подводних активности УРС, Змаја од Ноћаја 9 (телефон: 628-553, четвртком од 9 до 14 часова) или на самом базену у дане кад се одржавају тренинзи а то су понедељак, среда и петак од 21 до 22 часа.)

Ко заврши овај курс, стиче звање рониоца на дах (млађи од 12 година не долазе у обзир). Ако вас оно што сте научили „повуче" даље, предстоје вам курсеви за млађег, старијег и самосталног рониоца. Свако од ових звања треба да носите бар две-три године да бисте се „кандидовали" за следеће. Јер, то можда нисте знали, роњење је спорт у којем искуство игра веома значајну улогу. И последње, највише звање које можете да стекнете је ронилац инструктор.

Кад је роњење у питању, желели бисмо нешто посебно да нагласимо: то је спорт за здравог човека без обзира на евентуалне физичке недостатке. Дакле, најважније је да су вам срце и плућа здрави. И још нешто, роњење захтева да се увек буде у кондицији а то значи да се редовно бар три пута недељно тренира. Ако вам амбиције нису баш превелике и ако вас не интересују ронилачке екскурзије које мање-више сваки клуб организује а не марите ни за јахтарења која у свој програм укључују поред осталог и подводни риболов, фотографију, па и неко такмичење, верујемо да ће вам неколико наших савета ипак бити од користи.

У СВЕТУ

Почећемо с тим шта вам је од ронилачке опреме неопходно да бисте се придружили групи као што је ова на фотографији: то су маске, пераја, дисалица и, за оне амбициозније, одело и нож. Оно на шта треба да обратите пажњу при куповини маске јесте да постоје оне са широком и оне са уском образином. Велике маске (са широком образином) боље дихтују, пријањају на лице, али се теже празне од воде и имају мање видно поље што није без значаја ако желите да се бавите подводним риболовом. За разлику од њих маске са малом образином имају веће видно поље, лакше се празне али – лошије пријањају. Пошто ово знате, на вама је да се одлучите: у сваком случају најбоље је да одаберете маску која највише одговара вашем лицу.

Што се тиче дисалице, она треба да буде дугачка око 40 cm пречника од 2 cm због, како се то стручно каже, мањег мртвог простора, издахнутог ваздуха и респираторног отпора. При куповини пераја водите рачуна да она која одаберете имају читаво стопало, да су тврда и већа. Међутим, ни са тим не треба претеривати: превелика и претврда пераја могу да изазову грчеве у ногама. Ако сте у међувремену постали поклоник овог спорта, купите одело од неопрена које мора да буде по мери а штитиће ваш организам од одавања топлоте кондукцијом и конвенцијом.

РОНИЛАЧКИ КЛУБОВИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРУШТВО ПОДВОДНИХ АКТИВНОСТИ „УРС", Београд, Карађорђева 6, тел. 628–553, МОТОНАУТИЧКИ КЛУБ „БЕОГРАД", Београд, Поп Лукина 4, ДТВ „ПАРТИЗАН", Београд, Делиградска 27, НАУТИЧКИ КЛУБ „ЗЕМУН", Земун, Кеј Ослобођења 29, КЛУБ ПОДВОД. АКТИВНОСТИ „СМЕДЕРЕВО", Смедерево, Улица 17. октобра 22, РОНИЛАЧКИ КЛУБ „ЂЕРДАП", Кладово, РОНИЛАЧКИ КЛУБ „БОР", Бор, Поштански фах 7, РОНИЛАЧКИ КЛУБ „ГУСАР", Ниш, кућица крај Нишаве бб, САВЕЗ ЗА ФИЗИЧКУ КУЛТУРУ КОСОВА – ЦЕНТАР ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ, Приштина, Рамиз Садику бб, тел. 038–22–503, БРОДАРСКО ДРУШТВО – СЕКЦИЈА ЛАКИХ РОНИЛАЦА, Сента, РОНИЛАЧКИ КЛУБ „ДАНУБИУС", Нови Сад, Истарски кеј 13, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ПОРЕЧ", Пореч, Лењинова 2, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ПУЛА", Пула, Гљавинића 1, ПОМ.РИБ. СПОРТСКО ДРУШТВО „УЉАНИК", Пула, Раде Кончара 1, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „МЛАДОСТ", Медулин, ПП 36, РОНИЛАЧКО СПОРТСКО ДРУШТВО „ПАРТИЗАН", Ријека, Партизански трг 5, СПОРТСКО–РИБОЛОВНО ДРУШТВО „КОСТРЕНА", Кострена, СПОРТСКО РИБОЛОВНО ДРУШТВО „ШКАРПИНА", Краљевица, Насеље 13, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ЦРИКВЕНИЦА, ПП 11, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „АМФОРА", Раб, Шиме Франкић – Скупшт. општине, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ЗАДАР", Задар, Н. Кулунџић – Велебитска 25/V, ДРУШТВО ПОДВОДНИХ АКТИВНОСТИ „ГНАЛИЋ", Београд, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ГРЕБЕН", Водице, Андрија Шћенина, СПОРТСКО РИБОЛОВНО ДРУШТВО „ЈАСТОГ", Шибеник, Обала ослобођења 4, ПОДВОДНО ИСТРАЖИВАЧКИ КЛУБ „МОРНАР", Сплит, пп 31, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ВИС", Вис, РОНИЛАЧКИ КЛУБ „МАЈСАН", Корчула, Фабрис Роберт – Билина 18, КПСА „ДУБРОВНИК", Дубровник, Лападска обала 8, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „КАРЛОВАЦ", Карловац, ДРУШТВО ЗА ПОДВ. СПОРТОВЕ „ЗАГРЕБ", Загреб, Варшавска 11, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „САВА", Загреб, Алеја Поморца 23, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „СИСАК", Сисак, Зелени Бројег 14, ДРУШТВО СПОРТОВА НА ВОДИ „ШОДЕРИЦА", Копривница, Трг Братства и јединс. 9, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „МОРЕ", Чаковец, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ЂУРО ЂАКОВИЋ", Славонски Брод, Старчевићева 21, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „МУРСА", Осијек, Крижанићев трг 1, КЛУБ СПОРТСКИХ РОНИЛАЦА И РИБОЛОВАЦА „ЈУГОЛЕГРАКУЛИЋ", Херцег-Нови, пп 31, СПОРТСКО РИБАРСКО ДРУШТВО „ПАГАР, Тиват, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ „ЗУБАТАЦ", Котор, ДРУШТВО ЗА СПОРТОВЕ НА ВОДИ „БУДВА", Будва, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ СПОРТОВЕ „ЈУГ", Бар, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ СПОРТОВЕ „ГУСАР", Улцињ, ДРУШТВО ЗА АУТОНОМНО СПОРТСКО РОНЈЕЊЕ„ГОРИЦА", Титоград, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ СПОРТОВЕ, Сарајево, Ул. ЈНА, 21, АМАТЕРСКИ РОНИЛАЧКИ КЛУБ „БУК", Десна Новоселија – Бунгалови, Бања Лука, КЛУБ ЗА РАЗИСКОВАНЈЕ МОРЈА ИН ПОДВОДНЕ ШПОРТОВЕ, Љубљана, Крижевнишка 2, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ ДЕЈАВНОСТИ, Пиран, Тринкова 1, ДРУШТВО ЗА ПОДВОДНЕ ДЕЈАВНОСТИ,Крањ, Прешернова 8, ЈАМАРСКА ПОТАПЛЈАСКА СЕКЦИЈА, Љубљана, Под Тополо 38, КЛУБ ПОДВОДНИХ ДЕЈАВНОСТИ ЛТ ЕМО, Цеље, Мариборска 86, ПОТАПЛЈАШКО ДРУШТВО МАРИБОР, Марибор, Госпосветска 11, КЛУБ ЗА ПОДВОДНЕ АКТИВНОСТИ, Ново Место, Диланчева 5

ТИШИНЕ

Пошто сте набавили најосновнију опрему и неколико пута заронили, искрсао је први проблем: замаглила вам се маска. Да бисте то спречили није неопходно да купујете специјална хемијска средства. Довољно је да пљунете у стакло, размажете пљувачку по њему а затим га исперете у води. Стакло се више неће маглити. Проблем ће вам вероватно представљати и пражњење маске али и њега ћете лако решити ако стиснете горњи део маске, забаците главу мало уназад, одмакнете доњи део маске и дунете. Вода ће летети ван.

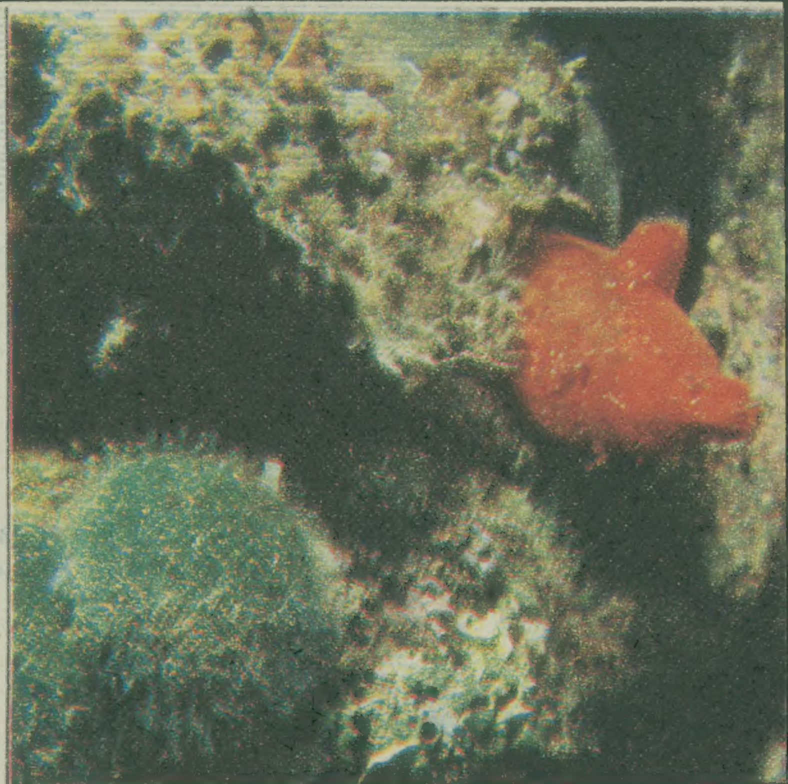

Такође треба да имате на уму да ће вам све што у води видите бити за трећину веће а за четвртину ближе. Већ на метар дубине, црвено ће престати да буде црвено, на два метра ћете изгубити наранџасту боју, на пет жуту а кад сиђете на десет метара све ће вам бити – сивозелено. Међутим, чим будете укључили лампу, све боје спектра поново ће бити видљиве.

Кратко упутство за зароњавање гласи: рони се паралелно са површином воде, затим се предњи део тела увија под углом од 90°, ноге се подижу и – то је све (ако роните са перајима онда се ради само ногама). Кад сте већ доле, понудите који залогај онима који се одваже да вам приђу.

Ово што ћемо сада рећи, већ сте сигурно чули али да ипак поновимо: звук се у води креће 5 пута брже него у ваздуху. зашто је то важно? Једноставно због тога, што човек управо због те брзине није у стању да одреди правац из којег звук долази, па према томе треба припазити на чамце, глисере и слично.

У Јадрану постоје три врсте ајкула које, у случају да су нападнуте, постају опасне. Највећа од њих, атлантска псина, заправо и не живи у нашем мору него у њега – долута. Много опасније од ових морских „куца" могу да буду мале и атрактивне рибе: чувајте се њихових отровних бодљи од којих се истина не мре али се добијају опекотине. Посебну пажњу обратите на рибу-паука (белца, црнца и жутца) која живи у песку. Отровне бодље има и шкарпина а мурине се треба чувати због оштрих зуба повијених унутра. Обратите пажњу и на црве, дугачке двадесетак центиметара, чије беле бодљичице жаре као коприва, медузе и власуље које не морају да имају ништа против вас лично да би вас ожариле.

Текст: О. Вукадиновић
Снимио: Б. Марковић

Писмо недеље

ДЕТЕКТИВ ПО ПРОФЕСОРУ

Већ дуже се мој друг Дражен и ја расправљамо око тога да ли је постојао Шерлок Холмс: он тврди да није, ја да јесте. Ко је у праву?

ЖЕЉКО БАБОВИЋ,
Митра Бакића 12 Титоград

Ако је и твој друг Дражен читалац „Забавника", не чуди нас што тврди да је Шерлок Холмс измишљена личност. Наиме, у 1508. броју објавили смо рубрику под насловом „Лица која су нашла писца" у којој је објашњено како је Конан Дојл створио лик популарног детектива. Наиме, Дојлу је на факултету у Единбургу хирургију предавао Џозеф Бел који је важио као одличан дијагностичар али не само болести већ и људских душа. Професор је бно у стању да само после неколико питања утврди од

чега неко болује, какав живот води и какве навике има. Служећи се његовом методом дедукције, Конан Дојл је створио лик шерлока Холмса.

ЛЕП МАКАР И СЛЕП

Јављам вам се натеран муком а у великој нади: наиме, мој вид је ослабљен, свуда сам тражио конктактна сочива али их нисам нашао (наочаре не желим да носим због изгледа), па ми све што радим представља знатан напор, а не бих хтео да погоршам ионако тешко стање. Помишљао сам да побегнем од куће и ко зна шта урадим али опет мислим да у нашој земљи има људи који би могли да ми помогну. У нади да ће се то догодити односно да ће ми јавити где могу да се нађу сочива, молим те да што пре објавиш моје писмо. Диоптрија ми је + 6.

З. С.
Аранђеловац

Из твог писма се види да си далековид и да ти неношење наочара смета што и није никакво чудо. Далековидост овог степена (+ 6) захтева редовно ношење наочара јер је вид без њих слаб и на даљину и на близину а напрезање очију и делимична самокорекција прилагођавањем недовољна и праћена тегобама. Доста је честа појава да пацијенти твог узраста не прихватају наочаре чак и у случајевима кад су им оне апсолутно неопходне. С обзиром на то, имаш две могућности: да свој изглед, односно схватање лепоте, претпоставиш виду а то је нешто што нам је најдрагоценије (у то ћеш се сасвим сигурно уверити једног дана) или да аномалију „исправиш" контактним сочивима. Можеш да их добијеш у Кабинету за контактна сочива Клинике за очне болести, Џорџа Вашингтона 19 у Београду, али пре тога треба да одеш лекару, специјалисти за очне болести који ће ти проширити зенице и тачно одредити диоптрију контактних сочива.

ОДУСТАНИ ДОК ЈЕ ВРЕМЕ!

Имам за тебе једно прилично опширно питање, али те молим да на њега одговориш. Ево о чему је ријеч: намјеравам да после ЈНА радим на теретном броду. Међутим, брине ме то што сам прочитао да су се неки бродови потопили и да неки морнари са њих нису успели да се спасу. Интересује ме коликом је то брзином дувао ветар и колике је то таласе подизао од којих су се превртали чак и велики бродови? Постоји ли уопште шанса да у таквом случају останем жив и шта да радим ако се појави нека ајкула док сам ја у води?

ЧИТАЛАЦ из Никшића

Хтели бисмо пре свега да ти захвалимо на поверењу које си нам указао обративши се нама, али, имамо утисак да си у томе мало претерао. У екипи стручњака који нам помажу да задовољимо вашу радозналост или да покушамо да решимо неке ваше проблеме, нема ниједног који би са сигурношћу могао да каже шта ће се са тобом догодити у случају да брод на којем се затекнеш почне да тоне. И тако, пошто међу нашим сарадницима нема ниједне Ванге, па не можемо да ти помогнемо, предлажем ти да одустанеш од те идеје да се запослиш на броду. Зашто би живео у страху да ће се грдосија на којој пловиш од ветра преврнути (бродоломи углавном имају друге узроке потапања) и да ће нека ајкула шкљоцати зубима поред тебе? А ако баш хоћеш да будеш морнар, то можеш да постанеш и на речном броду. Чак и да се догоди нешто и да се нађеш у води, бар не мораш да страхујеш од ајкула.

ОБРАТИ СЕ ЦРВЕНОМ КРСТУ

Можеш ли да ми кажеш адресу УНИЦЕФ-а на коју бих могла да пошаљем ствари за децу у Африци.

Д. ВЛАЈИЋ,
Београд

Није потребно да се обраћаш УНИЦЕФ-у, најбољи пут је да се обратиш организацијји Црвеног крста у својој месној заједници и они ће ти помоћи.

ЗБОГОМ, ЛЕПОТИЦЕ!

Молим те да ми одговориш како је настала италијанска песма „Бела ћао" и колико све верзија има?

НЕЛА,
Сремска Митровица

„Бела, ћао (Bella ciao) је песма која се, буквално, већ вековима пева. Настала је пре 500 година у мочварама долине Поа: испевале су је, жањући пиринач младе жене и девојке. Порука те, најстарије верзије, била је да ће земљопоседници који су их немилосрдно искоришћавали једног дана морати да оду и да ће тада настати нова, боља времена. Ова прижељкивања се, као што знамо, врло дуго нису испунила.

У време II светског рата „Бела, ћао" је стекла велику популарност. Додуше, верзија је сада била нешто друкчија, а певали су је одлазећи у борбу италијански партизани. „Збогом, лепотице" опраштали су се од својих девојака и остављали им поруке да им, ако умру борећи се против непријатеља, на гроб посаде цвет како би људи знали да су дали живот за слободу. За разлику од прве, ова верзија је прешла границе Италије, па су је певали и наши борци. По завршетку рата, Ив Монтан је снимио плочу са овом песмом, али она више није била борбена већ љубавна.

ВОЛИМ ТЕ – ПИШТАВО?

Посматрајући животиње пало ми је на памет питање да ли оне имају неки свој језик којим се споразумевају?

МАРИЈА ВЕЛИЧКОВИЋ,
Београд

Као и ми и животиње имају језике којима се споразумевају. Код неких врста у питању су звучни сигнали. Тако, рецимо, делфин изабраници свог срца изјављује љубав пиштећи, а женка славуја цвркутом опомиње оца птића да је сад на њега ред да лежи на јајима, мачор у годинама мaукањем опомиње младог супарника да на њега ипак треба рачунати и да не набрајамо више. Осим звучним сигналима, животиње се споразумевају и мирисима које испуштају, и положајем репа. Да ли су у добром расположењу или су зле воље показаће не само држањем репа већ и начином на који га покрећу.

ЖИВА БОЉА ОД НЕОНА

Веома волим цвеће, па пошто немам двориште преуредила бих једну собу у кући у неку врсту стакленика. Једини про-

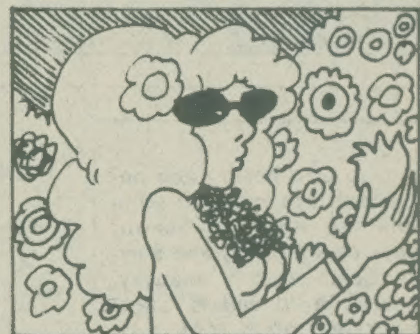

блем је што је слабо осветљена, па не знам да ли ћу у њој моћи да гајим каранфиле, зумбул, лале и гладиоле? Интересује ме да ли ћу ове врсте моћи да гајим и зими пошто је соба изузетно топла?

ВИОЛЕТА МИЛЕТИЋ,
Врњачка Бања

Да би собу преуредила у „башту", није ти неопходна природна светлост: сасвим добра ће бити и она из неонских цеви а још боља из живиних светиљки. Уколико је температура ваздуха у соби довољно висока, а кажеш да јесте, биљке које би засадила можеш да гајиш током целе године. Међутим, пре него што било шта започнеш било би добро да набавиш књигу „Цвећарство I и II" Олге Мијановић.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Љиљана Будисављевић, 51000 Ријека, Фрање Белуловића 22 – има 14 година, одговара свима

Зорица Томић, 15000 Шабац, Штефице Косијер 191 – има 15 година, воли спорт, музику и добро друштво

Јорданка Зафироска и Тања Бурназова, 91220 Тетово, Андреја Стојановић 12 – имају по 17 година, воле одбојку и забавну музику

Александар Алкаев, Кирова 24/29, 308021 Белгород, СССР – сакупља ЛП плоче, значке, разгледнице, постере и налепнице, воли рок музику

Олгица Динић, 11000 Београд, Брсјачка 27 – има 13 година, воли да слуша „Идоле", „Зану", „Рани мраз", и Ђорђа Балашевића

А ГДЕ ДА ЛЕТИМ?

Објавили сте леп чланак НА ПЛАСТИЧНИМ КРИЛИМА", али ни речи о томе где се ови спортови могу код нас научити?

Горан Мићуновић, Ивангpад

Ево адресе свих ваздухопловних аероклубова у нашој земљи, па се обрати најближем. Вaздухопловни савез Београд, Пролетерских бригада 28, Београд, (телефон 011-333-644); Аероклуб „Смедерево", Милоша Великог 9, Смедерево; Аероклуб „Крушик", Ваљево; Аероклуб „М. Петровић" (036-22-383), Краљево; Републички ваздухопловни центар – Трстеник (037-74-175); Аероклуб „М. Станимировић", Вождова 19, Ниш; Аероклуб „Наша крила", Бранка Крсмановића 55, Параћин (035-53-720); Аероклуб „Лесковац", Милутина Смиљковића 2, Лесковац (016-42-942); Аероклуб „М. Зивић", В. Крчагина 7, Крушевац (037-29-983); Аероклуб „Јасеница", Смедеревска Паланка; Аероклуб „Загреб, Јуришићева 5/I, Загреб (041-278-929); Аероклуб „Осијек", Крижанићев трг 1, Осијек (054-31-515); Аероклуб „Борово", Борово (056-41-255, локал 506); Аероклуб „Бура Секулић", Хрватова 2, П.П. 13, Славонски Брод (055-231-096); Аероклуб „Чаковец", Чаковец (042-813-784); Аероцентар, Мишкина б.б., П.П. 4, Вараждин (042-44-545); Аероклуб „Сплит", Сплит (058-41-138); Аероклуб „М. Милановић", Сињ (058-82-299); Аероклуб „Крила Кварнера", Пролетерских бригада 7, Ријека (051-424-610); Аероклуб „Задар", Сарајевска 2 (057-37-630); Аероклуб „Крила Истре", Алдо Негри 41/А (052-23-633), Пула; РОУТ „Анита", Обала Маршала Тита 35, Врсар (053-39-741); Аероклуб „Дубровник", Илије Сараке 6, Дубровник (050-23-533); Аероклуб „Милан Тојагић", Велика Горица; Алпски леталски центар, Бегуњска цеста 10, Лесце (064-75-581); Леталски центар „Марибор", Љубљанска цеста 4/I, П.П. 151, Марибор (062-25-125); Аероклуб „Целье", Целье (063-25-030); Корошки аероклуб „Словењградец", Туришка вас 110, Словењградец (062-841-119); Долењски леталски центер, Ново Место (068-21-107); Аероклуб „Птуј", Птуј(062-790-012); Аероклуб „Постојна", Постојна (067-21-432); Аероклуб „Јосип Крижај", Горишка цеста 50, Ајдовшчина (065-61-138); Помурски леталски центер „Мурска Собота", Мурска Собота (069-21-405); Аероклуб „Велеше", Титово Велеше (063-881-290); Посошки аероклуб „Толмин" Толмин; Ваздухопловни савез СР Македоније, Ђуре Ђаковића 1, Скопље (091-227-672); Аероклуб „Д. Божинов", Ј. Крајина 2, Куманово (091-71-317); Аероклуб „25. мај", Ј. Ковачев б.б., Штип (092-21-664), Аероклуб „Прилеп", Републиканска 12, Прилеп (097-73-037); Аероклуб „М. Тодоровски", Маршала Тита 143, Битољ. (097-21-105); Ваздухопловни савез СР Босне и Херцеговине, Шалома Албахарија 1, Сарајево (071-23-512); Аероклуб „Сарајево", Обала Војводе Степе 25, Сарајево (071-37-170); Аероклуб „Љ. Брешан", Крпића 8, Мостар (088-21-543); Аероклуб „Р. Чајевац", Браће Павлића 86, Бања Лука (078-31-336); Аероклуб „Прва партизанска авијација", Маршала Тита 55, Приједор (079-21-238); Аероклуб „З. Смолеј", Матије Гупца 1, Тузла (075-224-442); Ваздухопловни савез СР Црне Горе, Титоград (081-23-215); Аероклуб „Никшић", В. Мићуновића 13, Никшић (081-20-54); Аероклуб „Ивангрaд", Ивангрaд (084-61-710); Ваздухопловни савез САП Војводина, Народних хероја 19, Нови Сад (021-29-916); Аероклуб „Херој Пинки", Народних хероја 19, Нови Сад (021-29-016); Аероклуб „Ј. Сарић", Матије Гупца 50, Суботица (024-24-621); Ваздухопловна организација „21. мај" Маршала Тита 18, Сомбор (025-22-376); Аероклуб „Ф. Клуб", Трг браће Радић 24, СремскА Митровица (022-22-820) Аероклуб „Галеб", Маршала Тита, Кикинда (023-51-110); Ваздухопловни школски центар, Подвршанска 146, Вршац (013-814-524); Ваздухопловни савез САП Косово, Рамиза Садика б.б., Приштина (38-24-405).

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Врагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Škr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

СТАЛНО БРИНЕМ ДА ЛИ ЋЕ МЕ СЕ СЛОН ДАМБО СЕТИТИ?
300 ВРТ

СЛОНОВИ ОДЛИЧНО ПАМТЕ! КАД СИ ГА ВИДЕО ПОСЛЕДЊИ ПУТ?

ЈУЧЕ!

ЕВО, ПОН'О САМ И АПАРАТ!
300 ВРТ

ОДЛИЧНА ИДЕЈА!

МОЛИМ ТЕ, УСЛИКАЈ МЕ ПОРЕД ОВОГ ГОРИЛЕ!

ЈА ЋУ ДА СТАНЕМ НА ОВУ СТРА-НУ!
ДВОГРБА КАМИЛА

ПАЗИ ДА НАС УХВАТИШ У ПРИРОДНОЈ ВЕЛИЧИ-НИ!
КЛИК!

А САД ЈЕДАН СНИМАК СА ОВИМ ПЕГАВИМ ЦЕРЕКАВИМ СТВОРО-ВИМА!
ХИ-ХИ-ХИ!
ХЕ-ХЕ!

ПА ШТО СЕ СЛИ-КАШ ПОРЕД СА-МИХ РУГОБА?
КЛИК!

ЗНАШ, МИКИ, ЈА САМ УЖА-СНО НЕФОТОГЕНИ-ЧАН...
НИЛСКИ КОЊ

...АЛИ У ПОРЕЂЕЊУ СА ОВИМ СПОДОБАМА, МОЖДА ЋУ ИСПАСТИ **ЛЕПУШКАСТ**!